ANCHETĂ FLACĂRA ALMANAH

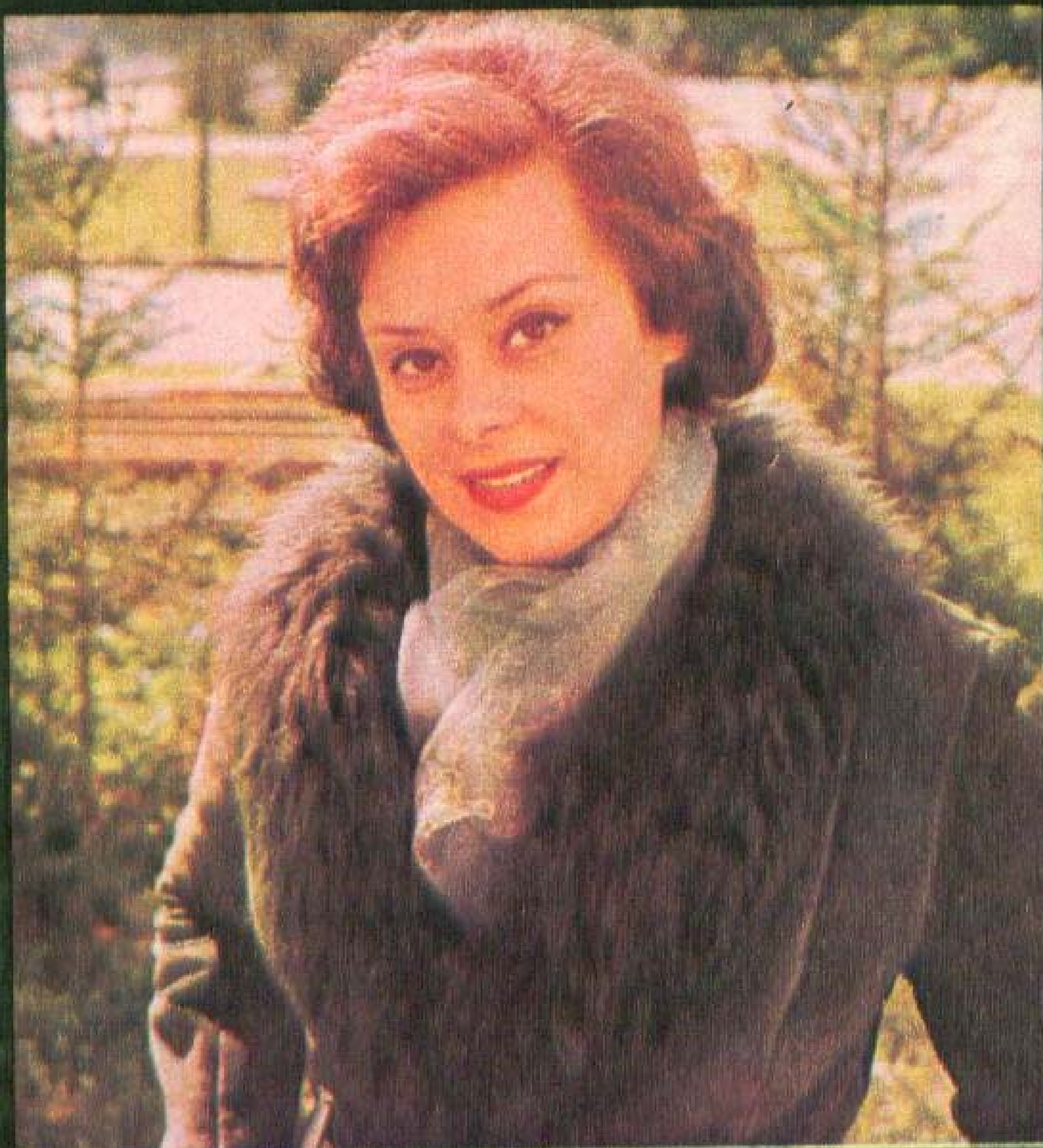
CE ROLURI VEŢI JUCA ÎN 1980 ŞI CE AŢI MAI DORI SĂ INTERPRETAŢI?

● **La întrebarea de mai sus răspund în paginile care urmează**

Valeria Seciu

1980, pentru mine ca actriță, inseamnă 4 roluri noi, extrem de interesante și tot atit de diferite. Două de teatru și două de film. Voi fi Margareta din „Maestrul și Margareta", dramatizare de Cătălina Buzoianu și Mihaela Tonitza și Hilde din „Diavolul și bunul Dumnezeu" de Jean Paul Sartre. Sint Irina din filmul lui Tudor Mărăscu (deja terminat) „Bună seara Irina" și Gena din filmul „Vinătoarea de vulpi" al lui Mircea Daneliuc, adaptarea cinematografică a romanului lui Dinu Săraru „Niște țărani".

Gerda Radler

Pentru '80 ?... Pentru mine, o singură premieră : „Căsătoria secretă" de Cimarosa şi, poate, „Nunta lui Figaro". Din repertoriul deja jucat interpretez foarte multe personaje : Adela din „Liliacul", Annchen din „Freischutz", Marcelina din „Fidelio", Ofelia din „Hamlet", Gilda din „Rigoletto", Rosana din „Bărbierul din Sevilla", Pamina din „Flautul fermecat" şi Lucia — cel mai drag.

Paralel continuu genul de recital concertistic, împreună cu filarmonicile din ţară şi Cvartetul „Opera", de muzică preclasică : „Anotimpurile" de Hydn şi Simfonia a IX-a a lui Beethoven.

La capătul unui program atît de bogat nu îmi mai rămîne să-mi doresc decît o stagiune cu „Traviata".

Constanța Cîmpeanu

Tot anul voi juca rolul Mariei din „Poveste din cartierul de vest" de Bernstein. Este ultimul și cel mai drag. Maria poate să ne fie contemporană, un personaj foarte adevărat, de o altă factură de cît cele pe care le-am interpretat pînă acum. Ca să rămînem tot în sfera operetei moderne aș dori să cînt Laurry din „Oklahoma" de Rodgers, un personaj din zilele noastre, care poate trăi la orice oră și în orice loc, acum, pe glob. Mai mult, mi-aș dori să interpretez un personaj cît mai real, de astăzi și de aici, și chiar mai mult pot să spun, aș dori să joc într-un spectacol al cărui libret să fie scris de D.R. Popescu sau Teodor Mazilu, acidulat și plin de haz.

Violeta Andrei

Voi continua să fiu pe scenă Laura din „Menajeria de sticlă", personaj de o mare frumusețe omenească, care emoționează profund pentru că este așa cum îl întîlnești în viața adevărată.

Pentru televiziune voi interpreta un personaj care îmi place : Corina din „Jocul de-a vacanța". Tot cu plăcere voi face cîteva imprimări de muzică ușoară la radio, dar marea încercare și întîlnirea cea mai interesantă este rolul învățătoarei din filmul „Lumina palidă a lunii" al lui Iulian Mihu, un rol deosebit, de compoziție și foarte dramatic. Surpriza va fi un film despre care știu sigur doar atît : că este „dirijat" de Sergiu Nicolaescu și a cărui acțiune se petrece în Ardeal și la 1918.

Carmen Galin

1980 îmi oferă mai multe șanse și mai multe partituri. Un rol în piesa lui Radu F. Alexandru, „O șansă pentru fiecare", un teatru cine-verité, despre ilegaliști, crud și real. Gloria din „Evul mediu întîmplător" de Romulus Guga, este un personaj care parcurge mai multe episoade: de frivolă, îndrăgostită și apoi mamă, iar în final moare. Joc apoi, Hilda, alături de Valeria Seciu și Ștefan Iordache – personaje-metaforă în piesa „Diavolul și bunul Dumnezeu" de Jean Paul Sartre. Ce aș mai dori să joc? Nu știu deocamdată... Aceasta poate pentru că toate rolurile îmi sînt proaspete, în fiecare seară vin la teatru și joc rolul preferat.

Cleopatra Melidoneanu

În curind voi debuta in „Voievodul țiganilor" cu Safi, un rol plin de pitoresc, o piatră de încercare pentru soprană, în care opereta este dusă spre operă. O nouă premieră, pentru mine, și pentru Teatrul de operetă, un spectacol într-o formulă nouă, va fi „Vînzătorul de păsări". Și poate chiar o reluare cu „Țara surisului".

„Helo Dolly" nu este numai o dorință a mea, ci și un proiect al teatrului ; un rol foarte colorat și o operetă nouă care restabilește un echilibru între opereta clasică și musicalul modern, cu foarte multă proză. Într-un cuvint, ești solicitat ca dansator, cîntăreț și actor.

Ana Szeles

Voi fi Dufi din „A cincea lebădă" a lui Paul Everac, pentru toată stagiunea viitoare. Este un spectacol modern cu o fată veselă într-o piesă tristă. Paralel joc și în „Zadarnicele chinuri ale dragostei". Poate că ar trebui să fiu mulțumită, dar nu sînt, pentru că îmi doresc atît de mult să depășesc personajele de fată tînără. Sînt, și aș vrea să joc rolul unei femei și al unei mame tinere care se achită cu succes de acest rol. De asemenea, vreau să nu rămîn doar o apariție, o pată de culoare, o ființă blondă în cinematografia românească. Aș dori să nu fiu uitată de scenariști și regizori pentru roluri feminine mai complexe.

Vali Niculescu

1980 nu se va dezminți de ceilalți ani, va fi tot nu an bogat dar, există totuși un „dar", mult mai interesant și mult mai nou. Voi fi o Silvia care va avea in plus un an pe care il voi compensa cu un plus de maturitate, nuanțare și chiar farmec. In „Eternele iubiri" am un rol amuzant, o compoziție, in travesti, un turc cu chelie și cu mustăți care face tumbe – piticul Bel – un rol complet deosebit.

O nouă formă de spectacol pe care o voi aborda in stagiunea următoare va fi recitalul „Viață și dragoste de femeie", un ciclu de lieduri, care mă solicită cu tot ceea ce se poate da in materie de artă interpretativă (voce, dans, proză). Partea a doua a recitalului va fi un dialog. Bineințeles, fiind doar la inceput, această parte se mai poate modifica, in funcție de ideile care se vor ivi pe parcurs.

Irina Mazanidis

Un spectacol de teatru este un spectacol colectiv. A juca un anumit rol e în funcție de vîrsta și de starea actorilor. Apoi îți dorești un spectacol al generației tale, cu problemele prin care ea se manifestă. Nu-mi pot spune că îmi doresc un rol; doar nu joc singură. Ca să joci, de exemplu, „Lady Macbeth", trebuie să existe o echipă care să-și dorească să facă „Lady Macbeth". Cu siguranță că îmi voi dori și eu să interpretez acest rol, doar că trebuie să acumulez experiență, mai precis ani și experiență.

În stagiunea următoare voi interpreta în piesa „Totul în grădină" de Edward Albee — rolul Jeni — o mare încercare pentru mine, un rol complet, opus celui din „A cincea lebădă". Încă o piesă sigură a teatrului nostru, în care voi juca, pentru stagiunea următoare, va fi „Visul unei nopți de vară".

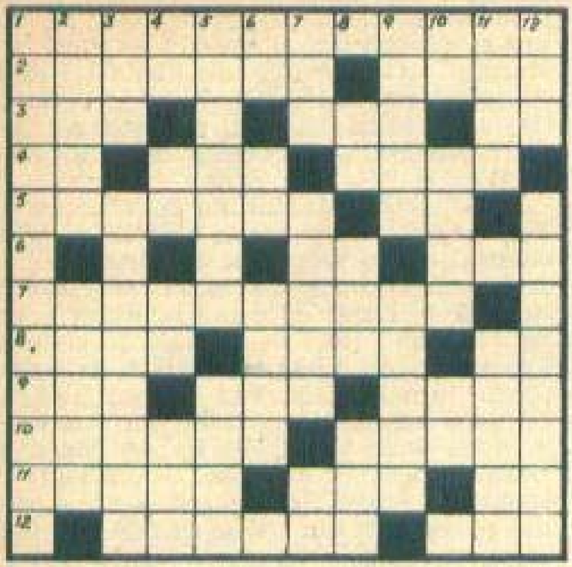
Alexandrina Halic

Marea bucurie a stagiunii și a mea personală va fi reluarea spectacolului „Micul prinț". Este un rol foarte drag, fiind prima oară cînd un copil spune niște lucruri, dincolo de vîrsta unui copil. Complexitatea personajului îi dă posibilitatea actorului de a se manifesta în cele mai felurite ipostaze, rolul cerînd un efort de stare interioară permanentă pentru crearea de ritmuri de susținere a creabilității.

După o pauză, de un an, voi juca „Alice în țara minunilor", spectacol în care am reușit să creăm o lume ireală, de vis, căci tot ceea ce se-ntîmplă în jurul fetiței e fantastic. In Alice am încercat să dozez naivitatea și puritatea proprii vîrstei copilului alături de inteligența sa neobișnuită. Personajele din vis poartă cu ele caracterele unor oameni întîlniți de ea în lumea reală.

Fotoanchetă de ELENA GHERA ■

SUPERLATIVE GEOGRAFICE

ORIZONTAL: 1) „Great Lakes", cel mai întins complex lacustru cu apă dulce (247 420 km) și cel mai mare sistem de navigație continentală din lume (2 cuv.). **2)** Deșert în America de Sud, regiunea unde s-a înregistrat cea mai lungă perioadă de secetă din lume, prima ploaie căzînd, după 400 de ani, în anul 1971 — Tokyo este cel mai mare din lume din punctul de vedere al populației. **3)** Fluviu ce curge pe teritoriul Franței de sud — Din punct de vedere rutier, Panamericana este cea mai lungă (27 387 km) (pl.) — La porțile Damascului! **4)** ...Alto, aeroportul internațional situat la cea mai mare altitudine (4 150 m), construit în capitala Boliviei, La Paz — Fluviul cu cel mai lung estuar: 800 km (30—90 km lățime, 10—12 m adîncime) situat în U.R.S.S. — Cel mai mare tunel-canal (7,29 km lungime, 22 m lățime, 15 m înălțime). **5)** Cel mai mare a fost cel observat în 1956 în Oceanul Pacific, de 31 000 km² suprafață — La poalele Carpaților! **6)** Părere! — Fluviul cel mai lung. **7)** Cel mai nordic punct locuit permanent, situat pe țărmul de NE al insulei Ellesmere din arhipelagul arctic canadian, la 83°31' lat. N și 62°05' long. V (2 cuv.). **8)** Așezări omenești, din care cel mai nordic este Ny-Aalesund, situat în Oceanul Arctic la 78°40' lat. N. și 12°30' long. E — „Hornul atelierelor subterane ale zeului Vulcan, cel ce făcea fulgerele lui Jupiter", vulcanul activ cu cea mai lungă perioadă de activitate, respectiv de peste 6 000 de ani — Dese! **9)** La jocul de table — A lucra pămîntul — Prăjitură. **10)** Cea mai mare hidrocentrală în construcție (12 600 MW putere instalată), ce se ridică în America de Sud pe fluviul Parana — Insulă în Oceanul Pacific aparținînd Statelor Unite, pe care se află Mauna Kea („Muntele Alb"), cel mai înalt munte măsurat de la baza sa submarină (10 203 m, din care 4 205 m deasupra mării). **11)** Suezul este cea mai mare legătură maritimă (161 km), el legînd Marea Mediterană cu Marea Roșie (sing.) — Cel mai înalt, măsurat pe oceanul planetar, s-a produs în noaptea de 6—7 februarie 1933, atingînd înălțimea de 34 m — De jur-împrejurul atolului Kwajalein! **12)** „Rîul D", cel mai scurt rîu din lume (134 m) — Lost... sau „Marea pierdută", cel mai mare lac subteran (statul Texas, S.U.A.).

VERTICAL: 1) Lacul cel mai mare din lume, 371 800 km.², și cu cea mai puternică evaporație de pe glob (2 cuv.). **2)** Formațiune coralieră din care cea mai mare este Kwajalein, ce face parte din arhipelagul Marshall (pl.) — Vioară. **3)** Zeița mării în mitologia scandinavă — Denumirea insulelor situate în NE Oceanul Atlantic, locul cu cea mai mare frecvență a aurorelor polare (boreale). **4)** Pană — Obi pînă la vărsare! — La vărsarea Dunării în mare! — Din nou. **5)** Cel mai lung ghețar (402 km ; 514 km), împreună cu o ramificație a sa, ghețarul Ficher — Aplicate pe jumătate! **6)** În temă! — Alifie — Stat sud-american de numele căruia sînt legate două „superlative" geografice: cel mai rece curent din zonele aflate la latitudini mici (curentul Humboldt) și calea ferată situată la cea mai mare altitudine. **7)** Baikalul din U.R.S.S., situat în partea de sud a Siberiei Centrale, este cel mai adînc (1 620 m) — Cea mai adîncă (1 332 m) între nivelul de bază și plafon, și cu cel mai adînc aven, 700 m, este Pierre Saint-Martin din SV Franței — La intrarea în Veneția! **8)** 100 mp — Fluviu pe brațul căruia, numit Niuwe Maas, la 22 km distanță de Marea Nordului, este situat orașul Rotterdam, cel mai mare port cu trafic complex din lume (278 mil. t, în 1975) — Dar. **9)** Mamifer carnivor sălbatic — De naștere. **10)** Veche cetate în Mesopotamia — Commonwealth Bay este locul unde se înregistrează, la nivelul mării, cele mai puternice (sing.) — Oscar Wells. **11)** În port (pl.) — Cea mai lungă strîmtoare maritimă (1 140 km), situată în apropierea Antarctidei. **12)** Mount..., orașul cu cea mai mare suprafață (40 978 km²), situat în NE Australiei — Cea mai mare depresiune naturală de teren în care s-au adunat apele, fără a se putea scurge, este Pripetul.

Dicționar: RAN, APLI, ISA.

Nelu WEINBERG
Municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej

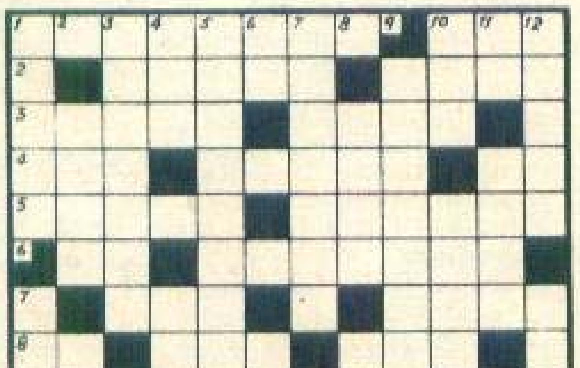
ZÎNA CEA BUNĂ

ORIZONTAL: 1) Zina zînelor — Crăiese fără crai! 2) Zînă bună — În rol de zînă. 3) Parfum de sînziene — Cu un zloț trecea perechea de îndrăgostiți peste Olt. 4) Leda oglindindu-se în lac! — Mîndrele... 5) Nana fără trenă! — Cămășile mîndrelor — Frumoasa pădurii. 6) Ștrengar cu aripi — Secul! 7) Juna Rodică — De leac — Calul ajuns de basm. 8) În garderoba lui Făt-Frumos — Căprioară prinsă de vînător, floare culeasă, pasăre măiastră sau zînă... 9) Urzitoare ... 10) Geniu al văzduhului la nordici — Fata pietrarului... 11) Cuvinte de duh — Rășină cu miros îmbătător. 12) Picior de plai în Oaș care, după legendă, ar însemna „cămara zînelor" — Prezentă la balul strugurilor!

VERTICAL: 1) Zîna de la Montreal — Fiul Aeginei. 2) Scutecele nimfei... — Fată enigmatică. 3) Descîntec de dragoste! — Arătare... 4) Înlănțuie inimi — Tamara noastră — Lujer de crin! 5) Puțin nostimă! — Ion Ion! — Țintat cu stele. 6) Frumoasă, „ca un gînd răzleț", la nunta căreia jucară mulți Feți-Frumoși — Rîuri în Țara Nibelungilor. 7) Studiu estetic — A doua soție a lui Ștefan cel Mare. 8) Două compasuri deschise — Crescuți în copaie. 9) Suflet de fecioară — Ca o zînă din povești. 10) Un boboc de fată. 11) Fata morgana... (fig.) — ...cea răutăcioasă (fig.). 12) Înger și demon — Acțiuni de învăluire pentru cucerirea unei inimi inexpugnabile. 13) Fermecătoare ca Mariana... — Fata... pescarului!

Dicționar: ELF, SALZ.

Zeno TURDEANU — Cluj-Napoca

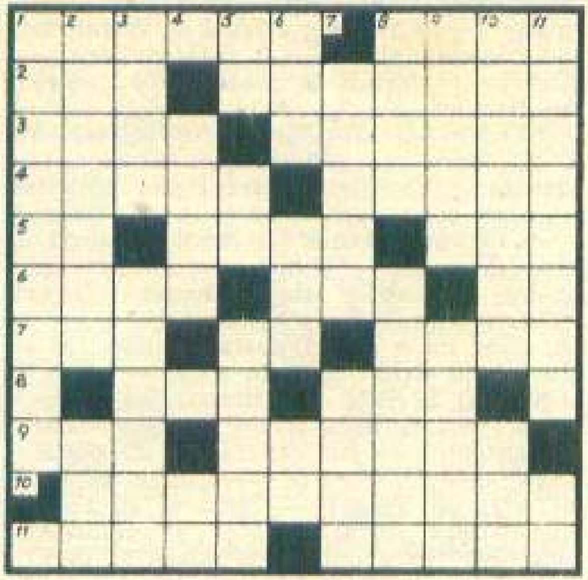
PE LUCIUL GHEȚII

ORIZONTAL: 1) Dublu Axel — Hanna Moscova (masc.). 2) Diana Tawler, John Curry și Gabrielle Seifert în lumea patinatorilor tuturor timpurilor (pl.) — Adevărat (reg.). 3) Masă de gală — Spulberă zăpada. 4) O evoluție excepțională (masc.) — Antrenament și iar antrenament (fem.) — Finalele la patinaj! 5) Concurs în trei — Igluri. 6) Dublu la Lutz! — Sonja Henje în „Serenada din valea Soarelui". 7) Medalia primului clasat (pop.) — A vedea. 8) „Aur" în finale! ... — ...la dansuri — Patinoar natural. 9) Apărare la hochei — Orășel în Munții Tibesti... — ...și în Elveția. 10) Albă ca zăpada — Exclamație după un bodicec. 11) Sperietoare (reg.) — Argilă — „Patinorii" de Waldtěfel. 12) Gheață... cu patină!

VERTICAL: 1) Bob, hochei, patinaj etc. (sing.) — Prezență la evoluțiile pe gheață (pl.). 2) Rînd pe rînd (reg.) — Pereche cehă, campioni mondiali la patinaj perechi. 3) Una din trei la hochei — Pocnit din senin. 4) Refren oltenesc — Lipsit de strălucire. 5) Pe post în echipă (fem.) — Zeul schiului și patinajului la nordici. 6) Notă veche — La finele evoluției pe gheață. 7) „Parisul pe gheață" — Beatrice Huștiu. 8) Clovni pe gheață (sing.) — Reprezentativa de hochei. 9) Se face la figurile impuse — Cu preaviz! 10) Încet (reg.) — A lua poarta cu asalt — Între două campionate. 11) E ceva la mijloc! — Formațiune glaciară în Scandinavia — Dublu Lutz. 12) Sonja ... — ...și exercițiile obligatorii.

Dicționar: AEVE, AOR, AFO, ASP, CAU, CET, ASAR.

Mircea ȘTEFĂNESCU — Craiova

ÎN FAMILIE

ORIZONTAL: 1) Romancier francez (1799—1850), care ne-a făcut cunoştinţă cu... „Verişoara Bette" şi „Vărul Pons" — Actor şi regizor francez care primeşte la Cannes, în 1958, premiul special al juriului pentru filmul „Unchiul meu". **2)** Scriitor finlandez (1861—1921) Iluminist de seamă (1713—1784), din ale cărui scrieri, subliniind rolul reacţionar al religiei, amintim „Nepotul lui Rameau". **3)** Pictor maghiar (1872—1945), dintre portretele sale remarcîndu-se „Mama pictorului" — A avea aerul... familiei. **4)** Termen de respect pentru un frate mai mare — Lesne schimbător. **5)** Cuvîntul noului născut ! — Prefix de ...atmosferă ! — A apare. **6)** Un şiret... — ...moş care vine seara... — ...la zece ...jumătate ! **7)** Străbunicul maşinii ! — Casă ! — E cu trup şi suflet de-al nostru ! **8)** Merge ...cu Paolo după el ! — Cîntecul corbului ! **9)** A chiui — Romancier spaniol (1872—1956), autor al ciclului de factură picarescă „Casa Aizgorri". **10)** Vor veni după noi (din familie... bineînţeles !) **11)** Reprezentant de frunte al Şcolii Ardelene (c. 1761—1821), care în lucrarea „Dialog pentru începutul limbii române între nepot şi unchi" a demonstrat originea romană a poporului nostru — Scriitor ceh, autorul volumului „Unchiul meu, Ulise" (Ed. Albatros, 1971).

VERTICAL: 1) Scriitor român (1886—1954), autorul romanului de moravuri „Neamul coţofenesc". **2)** Aparţinătoare uneia dintre cele patru neamuri ale vechilor greci — Siglă originală pentru ţara „Unchiului Sam !" **3)** Scriitor francez (1850—1923), autor al romanului exotic „Fratele meu, Yves" — Destinaţi ca soţi ! **4)** Întemeietorul legendar al familiei zburătorilor ! — Inima lui Eros ! **5)** Dă înapoi ! — Ea e sucită ! — Chemat ...pentru „forma" căminului. **6)** Scurt de mînă ! — Masteră — Una dintre cele patru fiice ale sale ne este ...vară ! **7)** Actor de notorietate internaţională cunoscut din filmul „Rocco şi fraţii săi" şi „Clanul sicilienilor" — Alb-gălbui. **8)** În familie, la joc ! — Fiică legendară a lui Agenor, regele Tirului, răpită de Zeus care s-a transformat în taur. **9)** Popor care constată într-un proverb că „Uneori fiul unchiului nu ţi-e văr" (pl.) — Ieşit de sub tutelă ! **10)** Pictor român (1886—1940), din ale cărui portrete amintim „Fetiţa pădurarului" — Fire... de la frate ! **11)** Urmaşi de roman ! — Ica !

Eugen GUJA — Bucureşti

MIC ŞI MARE

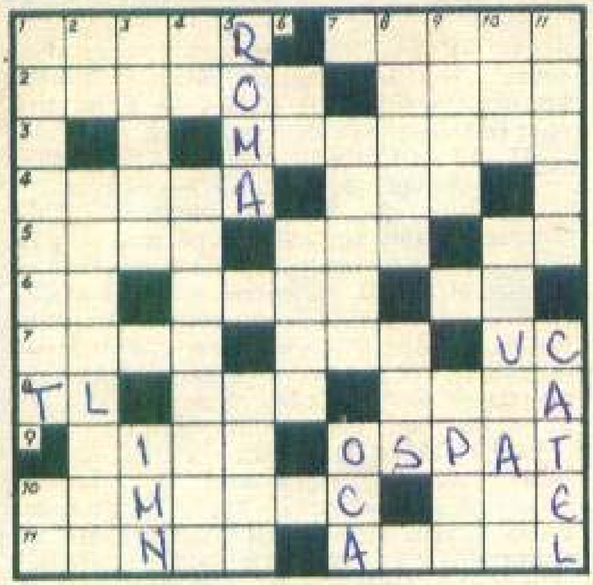

ORIZONTAL: 1) Fac bine mititeii (fem.) — Udrea Micu. **2)** Aer de mare — Mare... periuţă ! **3)** Devine mic — Minimum 45 ! **4)** Cuier ! — Mică. **5)** Întrebare pentru mic şi mare — Butelcuţă bună la mici ! **6)** Marele vînturatic ! (mitol.) — Localităţi mici. **7)** Ameţeală de mare — Mărimi de confecţii. **8)** Literă mică ! — Mare şi tare (pl.). **9)** Ajunşi mici — Venit de demult. **10)** Aproape mic ! — Mic în grade — Elogii nesfîrşite ! **11)** Lucruri mici — Teşire !

VERTICAL: 1) Micuţul din poveşti — Vine de la mare. **2)** Două surori pe malul mării — Joaca celor mari. **3)** Magazie la mare — Mare în grade. **4)** Poet clujean (1886—1954) — Mare... mică (pl.). **5)** De la mic la mare — Cap... cu creierul mic ! **6)** Mare şi tare — Constantin... cel mic. **7)** La zile mari (pl.) — În mers ! **8)** Relaţie între doi la fel de mari (pl.). **9)** Între mic şi mijlociu (pl.). **10)** Strada mică — Om mare. **11)** Aripa ocrotitoare a celor mici — „La trecutu-ţi mare, mare...".

Dicţionar : EOL, IRAT, ELO.

Ioan CARAIMAN — Bucureşti

GURMANDĂ

ORIZONTAL : **1)** Poet grec al antichității, care povestește de ospețe (numite în latină „hospitum") cu bucate, foarte sumare și mai ales simple — Medic celebru din Roma antică, ce îi scotea pe patricienii obezi la muncile cîmpului, în afara cetății, la aer curat, împuținîndu-le porțiile de mîncare și punîndu-i să facă mișcare. **2)** Retor grec care pare să fi fost „părintele" mîncăilor antici — Nume de băiat. **3)** Urmașul lui Filip al II-lea, pe vremea căruia cetatea Spartei ajunsese vestită pentru supa sa soldățească. **4)** Animal rumegător crescut în special pentru producția de carne, consumată în mari cantități în Anglia — Vin în toiul ospățului. **5)** „....lui Trimalchio", admirabil capitol din romanul lui Petronius „Satyricon" — Comună în Algeria — Cafea ! **6)** Carte ! — Pasăre domestică servită pe mesele patricienilor — Aer ! **7)** Element de compunere cu sensul „aer" — Comună în Olanda — Miez de nucă ! **8)** Tel ! — Localitate în Afganistan — Vîlcea. **9)** Profet legendar — Masă mare. **10)** Rege francez — „regele soare" — un mare gurmand al vremii sale — Dans spaniol. **11)** A înlătura apa — Condiment folosit la consumarea... ciorbelor fierbinți.

VERTICAL : **1)** Medic grec (c. 460—375 î.e.n.), care în unul din aforismele sale spunea : „Nici îndestularea, nici foamea, nici alt fapt care întrece limita firească nu sînt semne bune" — Notă muzicală. **2)** Dă gust supei — Numele unui vestit gurmand, păstrat în istoria Romei, devenit celebru numai fiindcă mînca de 4 ori pe zi, doar ca o „mică gustare", cîte 100 de duzini de stridii, deci în total — zilnic — 4 800 ! **3)** Scriitor din timpul lui Ludovic al XV-lea, care dă sfaturi gastronomice și se compară — sui generis — cu pictorul care combină culorile ! — Cîntec de slavă. **4)** Vîrf de ardei ! — Împărat al Franței (1804—1814 și 1815), care a reintrodus practica dineurilor somptuoase și care a beneficiat de serviciile renumitului bucătar Carême. **5)** Cetate antică a marilor împărați gurmanzi — Oraș în Anglia. **6)** Casă ! — „Dispută" care a avut loc după o ceartă între doi membri ai unui club aristocrat parizian... la o masă care a cuprins prînzul, cina și micul dejun. **7)** Produs animalier consumat în mari cantități de către războinicii eleni porniți să cucerească Troia — Măsura lui Cuza. **8)** Metropolă a antichității, devenită celebră pentru abundența și somptuozitatea ospețelor — Preparat culinar cu care se pregătesc unele mîncăruri. **9)** Jocuri publice la romani — Lipsit de picioare. **10)** Nimfă a pădurilor — Prînzuri formate din mîncare puțină și simplă. **11)** Ceremonie din Evul Mediu, ocazionată de căsătoria unui oarecare Wilhelm Rosenberg Krumau, la care au fost servite bucate diverse pregătite din 498 porci, 113 cerbi, 370 tauri, 1 579 viței, 2 687 oi, 2 292 iepuri, 5 960 pești mari etc. — Din căpățîna de usturoi care dă aroma îmbietoare a ostropelului.

Dicționar : DRA, EES, LAL, OAGA, IOEL, ALVA, LUDI.

Haralamb PETCU — Bîrlad

PE ȘANTIER

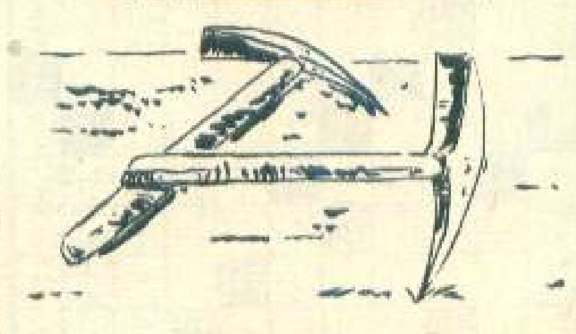
(Metagramă anagramată : xRxxxxxx-xxxxLxxx)

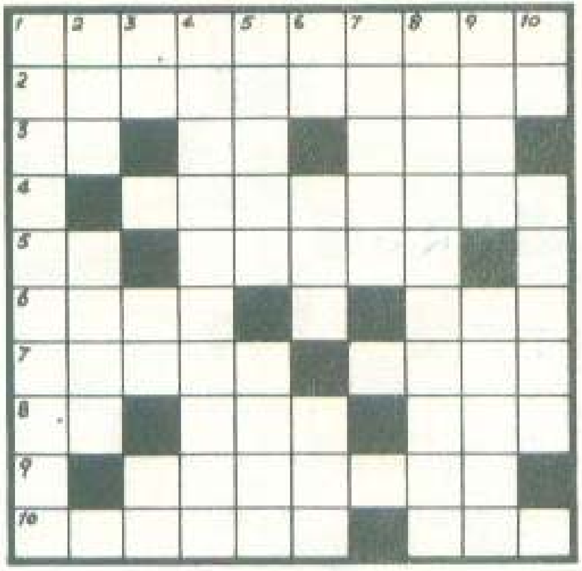
Constanța COJOACA — Tr. Măgurele

LITERARĂ

(Metagramă anagramată : xxxxxxxAxx-xxxxxxxxxU)

Giuseppe ISPAS — Piatra Neamț

ELECTRICITATE

ORIZONTAL: 1) Generator de curent continuu. **2)** Consumatoare de curent electric. **3)** Un bec ce s-a ars! — Miez de bobină! — Curent continuu. **4)** Ținută la curent (fig.). **5)** O intensitate de 15 amperi! — Lumină de intensitate scăzută. **6)** Scurt circuit — Pe scurt, bună conducătoare de electricitate (od.). **7)** Generată de curent la o scară redusă! — Reductor de radiații electromagnetice. **8)** André Ampère — Impulsie! — Generatoare de curenți cînd este în poziția deschis. **9)** Caracterizat prin puterea sa de inducție cu priză în masă (pl.). **10)** Întrerupere pe circuit — Provoacă curenți de diverse intensități.

VERTICAL: 1) Transformator de curent (pl.). **2)** Acționează după întreruperea curentului electric — Necesară oricărui circuit. **3)** Conectate în fine la curent! — În derivație la... Carei! — Un șoc fără impuls! **4)** Conductor de curent. **5)** Generatoare de curenți pulsanți, înregistrați pe diverse diagrame (pl.) — 2—4 în paralel! **6)** Primele elemente de tip Leclanché! — Indică locul în electricitate! — Fir. **7)** Impulsie periferică. **8)** Generatoare de lumină (sing.). **9)** Aglomerare de scîntei, rezultate din producerea unui fenomen atmosferic — Radiație de lumină, întrerupătoare de flux continuu. **10)** Primele variații ale rezistenței la un reostat! — Receptoare (sing.).

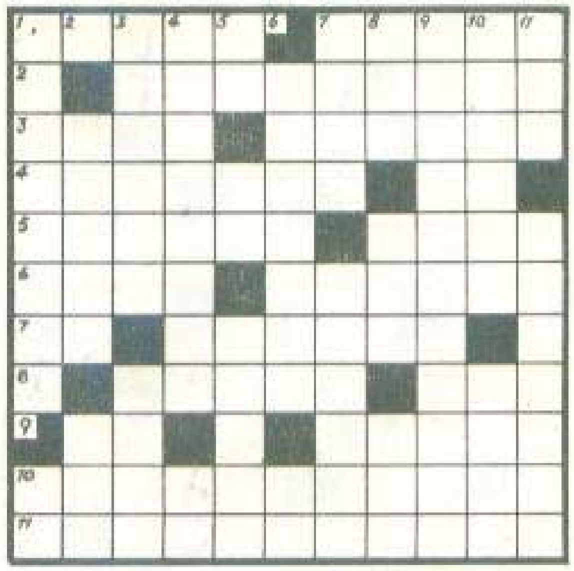
Nelu WEINBERG
— Municipiul Gh. Gheorghiu-Dej

LA INTRARE

(Metagramă diacritică: 0000×0)

O balama unește
Ușa de un perete,
Pe care se citește
Numele unei fete.

Florin BĂLĂNESCU — Vaslui

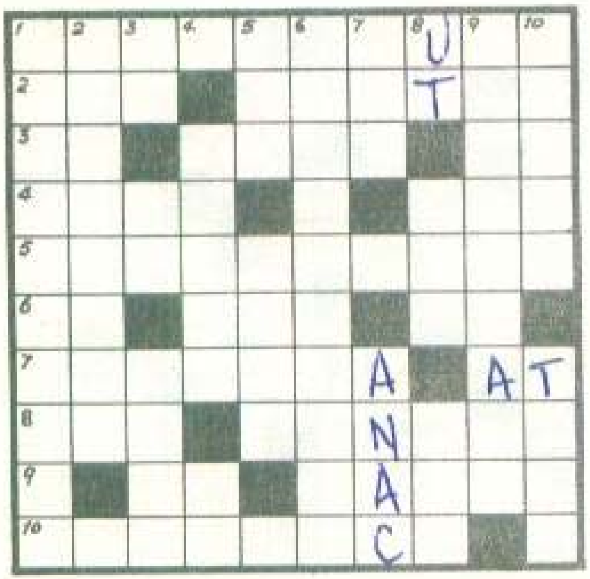

CONSTRUCȚII

ORIZONTAL: 1) Palatul ce-și oferă deschis bunele oficii — Strada gării. **2)** Renașterea pentru toate stilurile. **3)** Cel mai mare bloc de locuit — Corp ornamental. **4)** Clădirea teatrului de comedie (pl.) — Servește la piață! **5)** Figură ce împodobește coloanele stil roman — Construcție admirabilă, de un anumit gen. **6)** Aspectul curat al casei (fem.) — Tălpi de casă. **7)** Turnat fără cupă! — Casă deschisă. **8)** Predat la cheie — Plan pentru turnuri. **9)** Subsol la fațadă! — Termen de o lună pentru o casă nouă (de fapt o culegere de stiluri ornamentale avînd la bază hexagonul). **10)** Stilul... gotic. **11)** Formă de casă în direcția pieței.

VERTICAL: 1) Casă de naștere — Ordinea sumară a caselor, în care soțul își are partea sa. **2)** Casă secretă — O frumusețe de palat. **3)** O groază de castele în ceața engleză — Invenție ce ne amintește de bine, de rău și de palate. **4)** Vechi unități de volum (valabile și în arhitectură) — Zgîrîie-nori. **5)** Ieșirea în splai! — Duet în menuet! — Plan panoramic pentru cinci case. **6)** Arcul de triumf al francezilor! — Punte la temelie! **7)** Stîlpi de susținere, perechi — Piatra din casă (pop.). **8)** Frumusețea tip a casei numărul unu — Poarta Cișmigiului! — Centru viran! **9)** Construcție emisferică după o concepție proprie. **10)** Profilată în depărtare — Minunile Semiramidei, admirate atunci cînd nu sînt suspendate. **11)** Clasica piramidă cu vîrful în aer — Interior plin de mese.

Mihai FRUNZĂ — Chiscani
Cercul rebusist „NAVROM" — Brăila

ÎȚI DAU MÎNA... MEA!

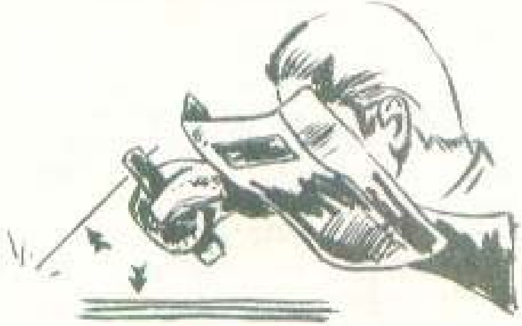
ORIZONTAL: **1)** Mînă umoristică... **2)** Oneste! — Cuprins de zăpăceală. **3)** Mînă de leneș! — Teren! — Gafă! **4)** Nu-i dă mîna — Bun de gură pe orice vreme. **5)** Dată cu mîna pe ușă afară. **6)** Oină! — Un sol în general! — Mînă de tovarăș! **7)** Mînă aprinsă — Mînat la căruța dobrogenilor. **8)** Acasă! — Luată peste mînă. **9)** Tăiată! — Ochitor de la mare distanță. **10)** Mînă de fier.

VERTICAL: **1)** Mînă-n mînă la o treabă bună. **2)** Peste mînă. **3)** Înainte de mînă! — Aceste! — Mina Altîn-Tepe din județul Tulcea (pl.). **4)** Mînă — Peșteră! **5)** Mijloc de locomoție în cosmos — Toți ca unul și unul ca toți. **6)** Ridicarea cu înțeles a degetului și a mîinii (pl.). **7)** Mînă — Cană răsturnată! **8)** Ușițe! — Schimb de mînă — A se spăla pe mîini (dar nu numai...). **9)** De mînă forte (fem.). **10)** A ridica mîna asupra cuiva — Mînă de fier.

Giuseppe ISPAS — Piatra Neamț

ÎN TRANSPORTURI

(Metagramă anagramată: xxxxxxxZx-xxxxxAxxx)

Constantin STOIANOV — Oltenița
Emilian BUNEA — Storobăneasa, Teleorman

AMBIGUITĂȚI

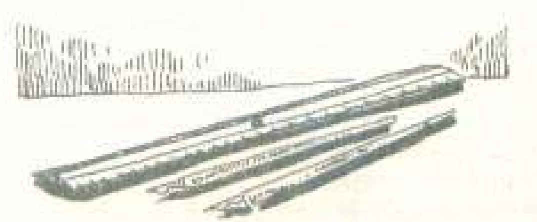
ORIZONTAL: **1)** Rață de ...casă — Material... de ocazie (pe plan local!). **2)** Interior cu patru camere — Roată de pe la noi. **3)** Schimbare în cultură — Cu doi... arabi! **4)** Fără discuție — Sînnulițe răsucite! **5)** Tarom, ca mijloc... de transport! — Au unitățile înscrise cu numere. **6)** Una... cu irisul în oglindă! — Tip de transport... cu cai. **7)** Toate fără vocale! — Cetățeanul anonim — Vine peste șir! **8)** Cupe pline! — Slab înotător. **9)** Încă nedescoperit — Și pentru companie. **10)** Preocupată din fire. **11)** Aa! — Final nefericit într-un sport cu cai.

VERTICAL: **1)** Lăsată la urmă — Tip de coloană. **2)** Zi-i pe nume! **3)** Legăturile din cale — Însemnată la scară. **4)** Corespondența celor interesați — Așezat altfel. **5)** A adăuga o bandă la culoare — 8—10... fotbaliști! **6)** Din nordul Italiei! — Îți stă în spinare. **7)** Tei! — Unsoare de... rană! — Oameni... în ceață! **8)** Poartă în casă! — Face concurență. **9)** Urmărește semnele... din palmă — Revine des! **10)** Participant la concurs — Corp de metal! **11)** Memento al evoluției — Prevăzut... la urmă!

Valentin BĂLAN — București

PROFESIONALĂ

(Rebo anagramat: 5+6=11)

Gheorghe MOȘ — București

„CURELUȘĂ UNSĂ..."

ORIZONTAL : 1) Știința care se ocupă cu studierea șerpilor, broaștelor și șopîrlelor. **2)** Șerpuiește prin parcuri — Numele unui șarpe care ajunge uneori la doi metri și jumătate lungime, de unde și numeroasele legende despre unele lupte epopeice ale omului de demult cu această tîrîtoare, în realitate o ființă inofensivă (pl.). **3)** Alt nume dat viperei, care la apariția unui dușman șuieră amenințător, apoi lovește cu capul fără să muște și numai în caz de mare primejdie folosește colții ucigători (pl.) — Luntre mare. **4)** Institutul de documentare tehnică (abr.) — Strigăt din Nepal ! — Nicolae Enescu. **5)** Lac în Asia centrală, pînă unde este răspîndit blîndul șarpe de casă, al cărui principal mijloc de apărare este fuga ! — Curelușă de meșină. **6)** Specie de tîrîtoare purtînd denumirea științifică de Vipera lebetina, a cărei mușcătură veninoasă n-are leac. **7)** Șarpe vegetal — Alexandru Odobescu — Rîu în Scoția. **8)** Simbol pentru trinitrotoluen — Pasăre de munte. **9)** Onomatopee care redă, de pildă, torsul pisicii — Fiica lui Inachus — Capitală europeană unde, în perioada de decadență a imperiului, femeile bogate își încolăceau gîtul cu șerpi domesticiți, ca să se răcorească ! **10)** Capitala unei regiuni cu același nume din Malaya, unde există un templu al șerpilor veninoși, socotiți sacri, care sînt ocrotiți și hrăniți de preoți — Jumătatea lui Ștefan ! **11)** Oraș în U.R.S.S. — „Șarpele..." (Coluber jugularis), lung de un metru și jumătate, foarte agresiv, atacă numai din plăcerea de a lovi, dar nu prezintă niciun pericol, nefiind veninos — Alt nume al zeiței Demetra, ocrotitoarea holdelor, care potrivit legendei, se plimba în Olimp cu un car tras de balauri. **12)** Membrii unui trib de indieni sud-americani despre care se spune că divinizau crotalul, unul din cei mai veninoși șerpi — Bolovan sub care șerpii își fac culcuș.

VERTICAL : 1) Ilustru general cartaginez (247—183 î.e.n.), care întrebuința și tîrîtoare ca armă de luptă, aruncînd asupra dușmanului case de pămînt pline cu șerpi veninoși — A văruí. **2)** Țara oracolului din Delfi, unde marea preoteasă Pythia oficia stînd pe un trepied ornamentat cu șerpi de aur — Locul unde stăpînea miticul Hades, loc al harpiilor, eriniilor și eumenidelor, care purtau șerpi veninoși în pletele lor zbîrlite. **3)** Vietate făcînd parte din clasa vertebratelor tîrîtoare, cu temperatura corpului rece și acoperit cu o piele groasă, solzoasă — Mare revărsare de apă. **4)** La ieșirea din Pompei ! — Parte a Europei unde șarpele de apă s-a acomodat pînă la peste o mie de metri altitudine și unde vînează cu măiestrie păstrăvi. **5)** Pămînt umed. **6)** Tuberculoză (abr.) — 3—4 balauri ! — Numele popular al șarpelui Notechis scutatus, trăitor în Australia și socotit cel mai veninos din lume (pl.). **7)** Mamifer rumegător — Cap de năpîrcă ! **8)** Lele ! — Șarpe mare neveninos, comparabil cu boa, întîlnit la tropice — Pește cu înfățișare de șarpe. **9)** Oaie cu pete negre pe bot (pl.) — Sentiment... veninos. **10)** Localitate în Franța — Unul din stăpînii junglei Amazonului, considerat cel mai mare șarpe de pe glob, care cîntărește aproape 100 kg și are o lungime de circa opt metri (pl.). **11)** Țară din Asia de vest, unde este răspîndită specia denumită familiaris a șarpelui de nisip, care ziua stă îngropat în praful fierbinte, iar noaptea iese să vîneze șoareci și șopîrle — Omul cel păcălit de... șarpe (mit.) — Pronume feminin. **12)** Zoolog german (1843—1898 ; Theodor), care a studiat comportamentul a numeroase specii de tîrîtoare — Animal fantastic, înzestrat cu puteri uriașe, cu aripi și gheare, trupul acoperit cu solzi, coadă de șarpe și care scotea foc pe gură (mit.).

Dicționar : IDT, ADD, TNT, DEO, GUE.

Mircea IORDACHE — București

CU RECHIZITE

(Metagramă anagramată : xxxxxxNx-xxxRxxxx)

Ioan DĂNILĂ — Tg. Neamț
Radu STOIANOV — Oltenița

Scriitori români de altă expresie

În trecut ca și în prezent numeroase personalități din țara noastră, oameni politici sau oameni de știință, oameni de artă și cultură s-au impus peste hotare prin activitatea și creația lor. Între aceștia și un număr considerabil de scriitori ale căror opere au fost traduse în limbi străine sau, datorită împrejurărilor, s-au stabilit, unii pentru o perioadă de timp, în alte țări, remarcîndu-se acolo prin operele lor. În trecut, un Nicolae Milescu peregrina în Franța și Suedia, Rusia și China. El scria, la vremea aceea, un tratat teologic ortodox în latinește, care reprezintă prima lucrare românească tipărită la Paris. Ajuns șef al corpului de tălmaci de pe lîngă Corpul diplomatic din Moscova face, între altele, o călătorie la Pekin, după care scrie cunoscutele-i lucrări care au constituit multă vreme cele mai importante surse de informare științifică privind Siberia și China. În epoca contemporană, Tristan Tzara, născut la Moinești și stabilit în Franța, creează curentul literar dadaist, este unul din fruntașii suprarealismului, iar în timpul celui de-al doilea război mondial cînd patria sa adoptivă, Franța, era ocupată de naziști, participă activ la mișcarea de rezistență. În bibliografiile care urmează prezentăm cititorilor o parte din scriitorii din țara noastră care, stabiliți pe alte meridiane, s-au remarcat prin creația lor, impunînd astfel în literatura țărilor respective și în literatura universală valori românești de necontestat, printre acestea la loc de frunte aflîndu-se Martha Bibescu, Antioh Cantemir, Mircea Eliade, Panait Istrati, Nicolaus Olahus, Elena Văcărescu ș.a.m.d.

Martha Bibescu

● **MARTHA BIBESCU**, al cărei interesant „Jurnal politic" a apărut în limba română în 1979, autoarea unei opere prodigioase, scrisă în limba franceză, operă amplificată și de relațiile scriitoarei cu personalități literare remarcabile, printre care A. Mauriac, A. France, Valéry, Marcel Proust, a trăit între anii 1889—28.XI.1973. Născută Lahovari, căsătorită cu George Valentin Bibescu, Martha Bibescu a trăit în Franța, însă întoarcerile la Mogoșoaia și Posada au constituit pentru ea, întotdeauna, întoarcerile în adevărata patrie pentru care, totdeauna, unde s-a aflat, a făcut tot ce-a putut pentru a o susține. Din cele peste 30 de volume care au determinat alegerea ei ca membră a Academiei Regale Belgiene, menționăm: Les Huit Paradis (1908); Isvor, le Pays des saules (1923); Catherine Paris (1927); Le Perroquet vert (1924); Egalité (1935); Loulou — Prince imperial (1938); La bal cu Marcel Proust (1928, traducere în limba română, col. Restituiri, Ed. Dacia, 1976); Jurnal politic, 1939—1941 (Ed. Politică, 1979).

Scarlat A. Cantacuzino

● Diplomat și subtil poet de limbă franceză (6.VI.1874—8.VIII.1949, București), a rămas în literatura țării prietene sub numele de Charles-Adolphe Cantacuzène. A urmat facultatea de drept din Franța după care a intrat în diplomație, funcționînd la Paris unde a publicat peste 44 de volume de poezii, poeme, studii de istorie literară, eseuri etc. A colaborat la presa literară din Franța, Belgia, Elveția etc., legînd prietenii și cucerind aprecierea unor scriitori contemporani de vază, printre care: Paul Valéry, Mallarmé etc. Editorial a debutat în 1896 cu volumul de versuri — Les sourires glacés. Bibliografia scrierilor sale, precum și a lucrărilor de referință despre creația sa sînt cuprinse pe larg în articolul lui Mihail C. Rocodin nr. 10/1979, al „României literare". Inserat în numeroase antologii de limbă franceză, apreciat și stimat de forurile și personalitățile literare ale epocii, în anul 1947 Scarlat Cantacuzino a fost ales membru în „L'Académie des Poètes de Langue Française-Ronsard".

Antioh Cantemir

● Născut în 1708, după refugiul tatălui său Dimitrie, în Rusia, la 1711, a învățat, a trăit și a intrat în diplomația rusă, fiind, între 1732—1744 ambasador al Rusiei în Anglia și Franța. **ANTIOH CANTEMIR** a fost unul dintre inițiatorii clasicismului în literatura rusă, militînd pentru progres și cultură de pe pozițiile iluminismului. Pe lîngă ode, epigrame, fabule, poezii lirice, precum și epopeea eroică neterminată — **Petrida**, a mai publicat nouă satire (printre care „Minții mele" sau „Celor ce hulesc știința" 1729) în care a ridiculizat dușmanii științei, moravurile nobilimii, fățărnicia clerului etc. și **Scrisori despre natură și om** (1742) lucrare care este un veritabil tratat filosofic. Fiul domnitorului român, devenit scriitor și diplomat rus, a trăit numai 36 de ani, murind la 11.IV.1744.

Alice Călugăru

● La concursul de poezie din 1913 al revistei franceze „Femina" era distinsă cu premiul II și Medalia de aur pentru poezia „Les perles" o romîncă — **Alice Călugăru** (n.4.VII.1886 — data morții este convențional acceptată înainte de 1933). Stabilită în Franța, Alice Călugăru s-a căsătorit în 1921 cu parodistul francez Charles Müller. În țară a colaborat la „Convorbiri literare", „Viața literară" etc., fiind elogiată de Ilarie Chendi, N. Iorga și G. Ibrăileanu. În Franța a colaborat la „Femina", „Le journal", „Le miroir" etc. O culegere a versurilor poetei a fost alcătuită în urmă cu cîțiva ani de Ecaterina Săndulescu, iar un amplu studiu privind momente din viața ei publică în „Convorbiri literare" nr. 3/1979, Gh. Agavriloaiei și Lucia Pop.

Al. Ciorănescu

● Compatriotul nostru **ALEXANDRU CIORĂNESCU**, poet, teatrolog, istoric literar și filolog, s-a născut la 15 noiembrie 1911 în com. Moroieni, jud. Dîmbovița. Licențiat al Facultății de litere din București, doctor în

litere la Paris (1939), și-a creat, datorită activității sale, o reputație remarcabilă, fiind în prezent profesor la Universitatea La Laguna (Santa Cruz de Tenerife — Spania) și, în același timp, membru în Academia Iberoamericana din Cadix (1958) precum și laureat al premiului „Palmes académiques". Dintre numeroasele sale lucrări menționăm : „Diccionario etimológico rumano" (La Laguna, 1958—1960), singurul „Dicționar etimologic complet al limbii române" după acela al lui Chihac, „Principias de literatura comparada" (1964), și „Correspondance de Daniel Démétrius Philippidès et de J. D. Barbié du Bocage" (Salonic, 1965), lucrare integral inedită.

Paul Celan

● Născut la 20.XI 1920 la Cernăuți, **PAUL CELAN** (Paul Ancel) urmează medicina la Tours (1938-1939), după care se întoarce în orașul natal. Naziștii îi deportează părinții care mor în stepă. Viitorul poet, peregrinează un timp la Buzău, apoi la București unde-l sprijină Alfred Margul Sperber, și unde și debutează cu versuri (în revista „Agora", 1947). După război pleacă în Austria unde continuă să publice în limba germană, apoi se stabilește în Franța ca profesor la Ecole Normale din Paris. În anul 1972 s-a sinucis aruncîndu-se în Sena. Versurile sale, la început în limba română, apoi în limba germană, traduse în franceză, italiană și sirbo-croată au apărut în volumele : Nisipul din urne (1948) ; Mac și memorie (1952) ; Din prag în prag (1955) ; Zăbrelele cuvintelor (1959) ; Trandafirul nimănui (1964) ; Meandrele respirației (1968) ; Sori de lire (1969) ; Versuri (Ed. Univers, 1973). Creația lui Paul Celan a fost încununată, printre altele, cu prestigioasele premii — „Bremer" pentru literatură în 1958 și premiul „Georg Büchner" în 1960.

Eugen Coșeriu

● La 21 mai 1971 Universitatea din București acorda titlul de Doctor honoris cauza, prof. **EUGEN COȘERIU**, director al Seminarului de romanistică al Universității din Tübingen. Născut în 1921 la Mihăileni, Eugen Coșeriu și-a continuat studiile în Italia, unde și-a luat doctoratul în 1944, cu o teză despre „Influența poeziei epice medievale franceze și italiene asupra poeziei epice slave meridionale". În 1949 a obținut și titlul de doctor în filosofie la Milano, cu o teză asupra „Ieilor estetice în țările române". Acest savant de origine română care vorbește curent italiana, franceza, spaniola, germana, rusa, portugheza, bulgara, slava, sîrba, și bineînțeles latina și greaca veche, este autorul a numeroase lucrări care l-au consacrat și care l-au răsplătit cu numeroase titluri și onoruri ale celor mai prestigioase universități europene. Din numeroasele scrieri amintim : Sistema, norma y habla (Montevideo, 1952), Sincronia, diacronia e historia (1958), Teoria limbajului și lingvistică generală (1962) și Limbă, structură și funcțiuni (1970).

Iosif Const. Drăgan

● În 1940, așa cum relatează Traian Herseni, un tînăr jurist din Lugoj pleca în Italia pentru specializare. În deceniul al șaptelea revenea în țară în calitate de președinte al Federației Internaționale de Marketing și de președinte al Fundației europene „Drăgan". Dar, cum remarcă Jean Bassano în monografia care i-a consacrat-o, el nu este numai jurist și economist. Volumele publicate de **IOSIF CONSTANTIN DRĂGAN** : „Prin Europa" (vol. I., 1973) și al doilea volum „Prin Europa" (1975), îl evidențiază ca pe un bun povestitor, ca pe un scriitor modern de memorialistică și note de călătorii. Preocupările sale pentru propagarea trecutului nostru istoric peste hotare l-au determinat să înființeze un Centru de cercetări istorice și editura „Nagard" (Drăgan) la Milano, unde apare și interesanta publicație „Noi, tracii". Prefațîndu-i recentul volum — **Idealuri și destine** —, Zoe Dumitrescu-Bușulenga afirmă despre I.C. Drăgan un adevăr fundamental și anume că este „un român profund atașat trecutului istoric al României, limbii materne, admirator al realităților românești de azi".

Mircea Eliade

● Scriitor și filozof român (n. 1907, Cernavodă) **MIRCEA ELIADE** și-a făcut studiile la București, Calcutta și Benares. „În perioada dintre cele două războaie mondiale concepția sa a fost influențată de orientarea trăirist-existențialistă și istorist tradiționalistă. Interesat de „preistorie", de fenomenul originar românesc, de folclorul laic și profan, românesc și comparat, considerate și ca fundamente ale culturii, s-a făcut cunoscut și prin studii de morfologie, fenomenologie, hermeneutică și istorie a culturii și religiilor. Din perspectiva fenomenologică a elaborat o teorie a sacrului, ca element central în înțelegerea structurii conștiinței religioase și a comportamentului lui „homo religiosus", o dialectică a sacrului și a profanului, o teorie a simbolului religios, o generalizare și nuanțare a conceptului de arhetip, o descriere și sistematizare tipologică a hierofaniilor. Este un teoretician al mitului și al permanenței sale în lumea modernă, în forme „camuflate", al „nostalgiei originilor", al relațiilor dintre

arhetip, timp și istorie, al „eternei reintoarceri" cu implicații de teorie a ciclului istoric. Lucrările sale au adus contribuții importante la analiza specificității fenomenului religios, în diferite epoci și la diferite popoare, cercetările sale vizind cu precădere societățile primitive și vechile concepții filozofice și religioase ale umanității considerată ca unitate spirituală". (vezi „Dicționar de filozofie", Ed. Politică, 1978, pag. 224—225).

Între anii 1938—1940 a editat revista „Zamolxis", iar în anul 1937 a întocmit ediția Hasdeu. În prezent este profesor la Universitatea Harvard din Statele Unite. Din 1976 este Doctor Honoris Causa al Universității Sorbona, iar din anul 1977 este membru al Academiei Regale de Limbă și literatură Franceză din Belgia, succedind Marthei Bibescu. Scrieri : Isabel și apele diavolului (roman, 1930) ; Soliloqvii (1932) ; Maitrey (roman, 1933, 1969) ; Întoarcerea din rai (1934) ; Alchimia asiatică (1934) ; Lumina ce se stinge (1934) ; Oceanografie (1934) ; India (1934) ; Șantier (1935) ; Huliganii (1935) ; Yoga — nemurire și libertate (1936, 1954) ; Domnișoara Christina (roman, 1936) ; Barabudur, templul simbolic (1937) ; Șarpele (1937) ; Cosmologie și alchimie babiloniană (1937) ; Nuntă în cer (1938, 1959) ; Secretul doctorului Honigberger (roman, 1940) ; Nopți la Serampore (1940) ; Mitul reintegrării (1942) ; Insula lui Euthanasius (1943) ; Comentarii la legenda Meșterului Manole (1943) ; Tratat de istorie a religiilor. Morfologia sacrului (1949) ; Imagini și simboluri (1952) ; Mituri, vise și mistere (1957) ; Nuvele (Madrid, 1963 ; Un om mare ; Douăsprezece mii de capete de vită ; Fata căpitanului ; Ghicitor în pietre ; La țigănci, Adio ; Podul) ; Aspecte ale mitului (1963, 1969) ; Sacrul și profanul (1965) ; Amintiri (1966) ; La Țigănci (nuvele, 1969) ; Nostalgia originilor (1970) ; De la Zamolxis la Gingis-Khan (1970) ; Religiile australiene (1972) ; Istora credințelor și ideilor religioase (3 vol. : I — de la epoca pietrei la misterele lui Eleusis, 1976) ; Mircea Eliade : L'Epreuve du labyrinth. Entretiens avec Claude-Henri Rocquet, 1978). Referințe critice despre opera lui Mircea Eliade sînt cuprinse in extenso în : Ov. S. Crohmălniceanu — Literatura română..., vol. I și în Eugen Simion — Scriitori români de azi, vol. II.

Leon Feraru

● Poet și om de cultură, **LEON FERARU** s-a născut la Brăila în anul 1887 (m. 1961), oraș în care și-a făcut și studiile medii. Licența în litere și-a luat-o la Montpellier. A debutat în „Lumea israelită", apoi a colaborat la „Viața românească", „Viața literară și artistică" etc., semnind și cu pseudonimele Ola Canta, Libanon și L. Feru. Din anul 1913 s-a stabilit în America unde a funcționat ca profesor de limbi romanice la Universitatea Columbia din New York. A predat și istoria literaturii române la Toronto și concomitent edita două publicații periodice : „Rumanian Litterrary News" și „The Romanie Review". În anul 1926 i-a apărut la București volumul de versuri — **Maghernița veche.** Între altele este inserat în Antologia poeților de azi, vol. I, 1925, editată de Ion Pillat și Perpessicius.

B. Fundoianu

● Poet și eseist, **B. FUNDOIANU** (Benjamin Wechsler, care în Franța a semnat Benjamin Fondane, s-a născut la 14 noiembrie 1898 la Iași (m. 2.X. 1944 la Auschwitz). Și-a făcut studiile liceale și juridice la Iași. A debutat cu versuri în revista „Valuri" (1914, la Iași). Editorial a debutat în 1918, cu volumul de proză „Tăgăduința lui Petru". În 1923 înființează și conduce primul teatru de avangardă — „Insula". În același an se stabilește în Franța, continuînd să colaboreze la publicații din țară, unele volume fiind publicate inițial la București (ex. : „Priveliști", versuri, 1930). În străinătate colaborează la numeroase publicații franceze, argentiniene, belgiene etc. Din scrierile sale reținem : „Imagini și cărți din Franța" (1922), „Trois ciné — poèmes" (1928), „Ulysse" (1933), „Titanic" (1937), „La conscience malheureuse" (1936), „Rimbaud, le voyou" (1933), „Baudelaire et l'experience du gouffre" (postum, 1946). De reeditarea în limba română a creației sale s-au ocupat, îndeosebi, Paul Daniel, Virgil Teodorescu și G. Zarafu. Fundoianu, așa cum apreciază Lovinescu, Perspessicius și alți critici contemporani, rămine în istoria literaturii noastre ca un înnoitor de sensibilitate și tehnică poetică, iar în literatura europeană ca un deschizător de drumuri în poezia modernă.

Lucki Galaction

● Pictoriță, dar și prozatoare, **LUKI GALACTION PASSARELLI** (una din fiicele lui Gala Galaction) s-a născut în anul 1910 la București. Studiază pictura cu Tonitza și Steriadi, pleacă în Italia la specializare, iar în 1934, prin căsătorie, se stabilește la Roma. Revine frecvent în țară unde expune sau tipărește noi lucrări. Din titlurile volumelor sale, reținem : Sevastia Dumbravă (1949, nuvele) ; Sultana (ro-

man) ; Tempo degli angeli (roman) ; A fi sau a nu fi pictor (1963, eseuri) ; Raționalismul lui Betrand Russel (eseuri) ; Oedip rege (eseuri) ; Sora vitregă (eseuri) ; Insula șerpilor (teatru). Prin literatura sa originală, prin traduceri și lucrări de artă, precum și prin conferințe la „Accademia di Romania" din Roma, despre literatura română și creația literară a tatălui său, Luki Galaction-Passarelli contribuie nemijlocit la răspindirea culturii române peste hotare.

Lucien Goldmann

● **LUCIEN GOLDMANN** (1913—1970), originar din România, s-a numărat printre cei mai remarcabili filozofi și sociologi francezi contemporani. „Pornind de la categoria marxistă a totalității" considerată ca esențială pentru orice gîndire dialectică, Goldmann introduce în studiul „culturii" (operele filozofice, literare, de artă) conceptul de „structură semnificativă", asimilat epistemologic celei dintîi ca îndreptar metodologic în explicarea specificului intrinsec și a valorii operelor autentice" (vezi „Dicționar de filozofie", Ed. Politică, 1978, pag. 308—309), Scrieri : Introducere în filozofia lui Kant (1948) ; Științele umane și filosofia (1952) ; Cercetări dialectice (1959) ; Pentru o sociologie a romanului (1964) ; Structurile mentale și creația culturală (1970) ; Sociologia literaturii (1970, tradusă în l. română, 1972) ; Marxismul și științele umane (1970). În 1979, în Ed. „Denöel", cunoscutului critic, teoretician literar și sociolog i-a apărut postum volumul „Epistemologie și filozofie" în care sînt adunate articolele din presă publicate între anii 1959—1968.

Matila C. Ghyka

● **MATILA C. GHYKA** — literat, om de știință și estetician, s-a născut la Iași în 1883. După studii de inginerie, drept și litere a intrat în diplomație înainte de primul război mondial. Și-a dat demisia din diplomație și a devenit profesor de estetică la Universitatea Southern California din Los Angeles, apoi la Universitatea din Londra. A murit în anul 1965. Pe lîngă lucrări de estetică și filosofie, a publicat epică și memorialistică (vezi Ion Stamatescu — „Cronica", nr. 46/1969), lucrările lui fiind elogios comentate de Tudor Vianu, Petru Comarnescu, G.M. Cantacuzino etc. Scrieri : Estetica proporțiilor în natură și artă (1926) ; Le nombre d'or (1928, cu prefață de Paul Valéry) ; Essai sur le rythme (1932) ; Philosophie et mistique du nombre (1952).

Ioan Guția

● Profesor la Universitatea din Roma, **IOAN GUȚIA** s-a născut la Sebeș în 1917. După studii universitare la Cluj se specializează la Cagliari (unde-și trece doctoratul) și la Roma unde se și stabilește. Deși ca formație este filolog și estetician, prin lucrările sale aduce valoroase contribuții la cunoașterea literaturii române în rîndurile publicului larg și ale studenților săi. Printre cele mai reprezentative lucrări ale sale se numără : Limba lui Ungaretti (1959) ; Gramatica limbii române moderne (1967) ; Sentimentul timpului în poezia lui Eminescu (1957), cercetare unică de acest fel asupra unui scriitor român, și Introducerea în literatura română (1971), lucrare care, pe lîngă cartea lui Gino Lupi (Istoria literaturii române, 1968) rămîne singura prezentare sintetică a literaturii române pentru cititorul italian.

Miron Grindea

● Născut în părțile Bacăului în anul 1909, **MIRON GRINDEA** a editat, de unul singur, începînd din 1936, revista „Adam" pe care pînă atunci (din 1929) o condusese I. Ludo. În toamna anului 1940 el s-a stabilit în Anglia, unde a continuat să editeze revista bucureșteană în limbile franceză și engleză, avînd printre colaboratori pe T.S. Eliot, Jean Cocteau, W. A. Auden, Pablo Neruda, Aragon, Tzara, Simenon etc. În anul 1954, Miron Grindea a publicat la Londra primul studiu în volum despre dansurile românești — Dances of Rumania — iar în anul 1967 prima ediție integrală a operei lui Urmuz în limba engleză. Pe lîngă publicarea a numeroase traduceri și studii despre cultura țării noastre în Anglia, Miron Grindea a consacrat literaturii române, în anul 1975, nu număr integral al revistei sale „Adam", revistă care reprezenta „cea mai remarcabilă performanță publicistică a unui singur om", așa cum remarca în anul care a trecut „The Times".

Iulia Hașdeu

● Poetă română de limbă franceză, **IULIA HASDEU** (n. 2.XI. 1869) „...a murit în București, înainte de a împlini 20 de ani (17. IX.1888), după ce, în țară și la Paris, uimise pe toți dascălii ei, cu inteligența, cu munca ei...", cum remarcă Gala Galaction în amintirile sale literare din „Vremea" — (2.I. 1944) . Într-adevăr, din copilărie, Iulia Hasdeu s-a dovedit un fenomen. La doi ani și jumătate citea. La opt ani trecea examenul pentru patru clase primare. La aceeași vîrs-

tă știa germana, franceza și engleza. Termina 4 clase gimnaziale la „Sf. Sava", cînd avea 11 ani, cu premiul I. Tot la 11 ani începe să scrie drame și comedii. În anul 1888 dă examenul de bacalaureat, în retorică și filozofie, obținînd un succes strălucit. Se înscrie ca studentă la Sorbona, iar în particular la lecții de canto și pictură. Studentă fiind, ține strălucite conferințe la Sorbona. În timpul în care pregătea examenul de licență, constată că s-a îmbolnăvit de plămîni. Se întoarce în țară, decedînd la Cîmpina. Opera i-a apărut postum, la Paris și București, în 3 volume: „Bourgeons d'Avril. Rêves et fantaisie" (1889) „Chevalier, confidences et canevas" (1890); „Théâtre, legendes et contes" (1890)). Despre creația ei au scris elogios, între alții, Fr. Mistral, Sully Prudhommes, Louis Leger, Angelo de Gubernatis, precum și presa din Germania, Rusia, Polonia și Ungaria.

Dora D'Istria

● Fiică a banului Mihalache Ghica (al șaselea copil al acestuia, născută la 22.I.1828 la București) și a Catincăi Ghica, născută Faca, **DORA D'ISTRIA**, este de fapt, numele literar al Elenei Ghica, căsătorită în 1849 cu principele rus Alex. Koltsoff-Massalski. Se desparte de acesta după cîțiva ani, călătorește în Elveția și se stabilește definitiv la Florența, unde și moare, la 17.XI.1888, lăsînd o mare parte din averea sa primăriei București. Femeie cultă, înzestrată, picta, a lăsat cîteva compoziții, a publicat foarte mult în limba franceză și greacă, în reviste și publicații de la Torino, Bruxelles, Florența, Paris, Atena etc., o bună parte din lucrările ei contribuind la cunoașterea în Europa și Orient a țării și poporului român, a obiceiurilor și literaturii noastre populare, cum a făcut-o în lucrarea — „La nationalité Roumaine d'après le chant populaire" (1859).

Alecu Leonard

● Născut la 10 mai 1804 în Tătărașii Iașului (m. 26.VI.1886 la Besançon), **ALECU LEONARD**, fiu al serdarului moldovean Vasile Leonard, pleacă la vîrsta de 10 ani pentru a studia în Franța. Urmează Facultatea de litere a Universității Sorbona și devine profesor. Între timp debutase în literatură cu versuri în revista „Le Globe" (poezia „Cîntec crud", scrisă la 15 ani) și cu o recenzie la revista „La Semaine". Debutul editorial a avut loc în 1829 cu romanul **Copilul nimănui**, după care i-au mai apărut volumele: Reîntîlnire cu viața (1829), Elemente folclorice în opera lui Jean de la Fontaine (1831, teză de doctorat), Fiul contelui Tous (roman, 1845), Călugărul Daniil (1847), Făgăduința (1846, teatru), Veac nou (1846, teatru), Tiranie și suferință (roman, 1849), Inimă și dor (proză, 1851), volum dedicat lui Vasile Alecsandri, Hotar și sînge (1853, roman), Sabia prințului Hangerli (1855), Legenda Siretului (1857), Pribegie (1859), Midinette (1861), Trup și suflet (1865), Un petec de țară (1867) etc. Semnatar permanent, vreme de peste un deceniu al recenziilor de duminică ale ziarului „Le Temps", Leonard, bun amic cu Balzac, Hugo, Dumas, Musset etc., nu era numai una din personalitățile vieții literare ale epocii, ci și un apreciat scriitor despre al cărui roman — Copilul nimănui —, Saint-Beuve scria în „Le Figaro" din 18.VII.1829 că este „...o carte care uimește, amuză și subjugă prin finețe și aciditate, prin sinceritate și duioșie".

Panait Istrati

● Scriitor de limbă franceză și română, supranumit de Romain Rolland — „Gorki al Balcanilor", **PANAIT ISTRATI** (1884—1935) s-a născut la Baldovinești — Brăila. Autodidact, devine publicist în 1908, colaborînd la „România muncitoare", „Viața socială", „Adevărul", „Dimineața", „Calendarul Muncii" etc. Un foileton despre Pegout face să fie remarcat și lăudat de Gherea. În 1910 publică primele nuvele: „Calul lui Bălan" și „Familia noastră". În 1911 peregrinează în Turcia, Grecia, Egipt, Italia, Elveția, Franța, ducînd o viață zbuciumată, cîștigîndu-și existența că fotograf ambulant. Descoperit de R. Rolland, în urma unei tentative de sinucidere, publică un fragment din „Chira Chiralina" în revista „Europe". Debutului răsunător i-au urmat volumele: „Les récit d'Adrien Zografii" (Paris, 1924); „Oncle Anghel" (Paris, 1924); „Les haidoucs" (1925); „Trecut și viitor" (Buc., 1925); „Kyra-Kyralina" (Frankfurt, 1926); „Domnitza de Snagov" (Paris, 1926); „Mikhail" (1927); „Nerrantsoula" (Paris, 1927); „Les chardons du Baragan" (1928); „Codine" (1929); „Pour avoir aimé la terre" (1930); „En Egypte" (1931); „Le burreau de placement" (1933); „Casa Thuringer" (Buc., 1933). Creator al unei proze de substanță realistă, (Ciulinii Bărăganului), Panait Istrati este un povestitor talentat, un peisagist al meleagurilor brăilene ca și al mediului pestriț oriental, populat de oameni simpli animați de nostalgia fericirii.

Nicolae Milescu

● Prima lucrare a unui român tipărită la Paris (tratatul teologic în latinește scris pentru janseniștii suedezi) aparține lui **NICOLAE MILESCU**, cărturarul care a deschis în cultura română o nouă epocă — aceea a traducerilor din literatura clasică creștină, cărturarul prin care cultura românească înregistrează saltul în universalitate, el anticipîndu-i pe Cantemir, Hasdeu și Iorga. Nicolae Milescu (n. 1636 — m. 1708), originar — după cea mai recentă ipoteză — din familia macedoromână Spată (Spătarul, în acest caz nefiind numele de dregătorie ci de familie), și-a început studiile la Academia domnească din Iași, continuîndu-le la Constantinopol și în Italia. Își începe cariera sub domnia lui Gheorghe Ștefan (1653—1658), ca grămătic (secretar al domnului, fiind indicat în această funcție și pentru faptul că știa limbile latină, greacă, slavonă, neogreacă, italiană, turcă. Sub domnia lui Gheorghe Ghica (1658—1659), devine spătar. Mai tîrziu, participînd la un complot împotriva lui Ștefăniță Lupu (1659—1661), a fost silit să ia drumul pribegiei, preumblîndu-se la Constantinopol, Berlin, Stockholm, Paris, Varșovia, Moscova și Pekin. În cele din urmă s-a stabilit în Rusia, devenind șef al corpului de tălmaci de pe lîngă Consiliul diplomatic din Moscova. Autor al multor lucrări (traduceri și originale) cu caracter istoric, religios, educativ și filologic (din limba greacă — „Catehismul ortodox al patriarhului Atanasie al Alexandriei", „Vechiul Testament", „O primă istorie a Imperiului Otoman" etc.), din însărcinarea țarului Aleksei Mihailovici a îndeplinit o misiune diplomatică la Pekin (1675—1678), în urma căreia a scris „Itinerariul siberian" și „Descrierea Chinei", lucrări științifice apreciate pentru originalitate și documentare. Sol al unei culturi pînă atunci necunoscute, numele Spătarului Milescu este întîlnit în corespondența diplomatică a „Regelui Soare", ca și în documentele imperiului chinez, iar primele traduceri din scrierile sale datează încă din secolul al XVII-lea: „Jurnalul siberian" și „Descrierea Chinei" au fost traduse în neogreacă încă din anul 1693.

Peter Neagoe

● Printre scriitorii americani de origine română se numără și transilvăneanu **PETER NEAGOE** (Petru Neagoe). El s-a născut în luna noiembrie 1885 la Odorhei (a decedat la 25 octombrie 1960). A urmat școala săsească din Sibiu, iar în 1902 s-a înscris la Academia de Belle-Arte din București (audiind și cursurile de la facultățile de filozofie și drept), după absolvire studiind și la München. Ca publicist a debutat încă din perioada cînd era la București, primul volum, o traducere din Gorki (din germană), apărîndu-i în anul 1905. Pleacă apoi la New York, frecventînd cursurile Academiei de arte plastice. Pentru a se întreține lucra ca ilustrator la ziare. În 1926 se întoarce în Europa, în Franța, consacrîndu-se literaturii. În operele sale, scrise într-un stil lapidar, a prezentat oameni și obiceiuri din România: „Tempête" (Paris, 1935, șase ediții, tradusă și în engleză sub titlul: „Storm"); „Easter Sun" (tradusă în franceză, olandeză, germană, suedeză și română, de Ionel Jianu, sub titlul — Soare de paști); „There is my heart" (tradusă în germană, publicată și la București în 1938, sub titlul — Drumuri cu popas); „Ileana la possédée" (tradusă în engleză, 1934); „The Saint of Montparnasse" (Sfîntul din Montparnasse, apărut postum, roman despre viața prietenului său Brâncuși). Membru de onoare al Societății Scriitorilor Români, participant la ședința Pen-Clubului din 1937, Peter Neagoe a fost unul din apărătorii lui Sadoveanu, în perioada cînd forțele retrograde dezlănțuiseră prigoana împotriva marelui scriitor.

Leon Negruzzi

● Este al șaselea scriitor din familia de cărturari a Negruzzilor (Dinu, Costache, Iacob, Leon și Mihai, tatăl său). S-a născut la 29.VIII.1899 la Viena, unde tatăl său era atașat la legație, iar din 1925 trăiește la Paris. A debutat cînd era elev la Iași în „Viața românească". Primul volum i-a apărut în 1930 — **Flaneries en U.S.A.** (tradus și în limba română în 1934). În Franța i-au mai apărut romanele **Gangsterul** și **Politicianul**, traduse în 1975 la Ed. Univers sub titlul comun — „Extraordinarele aventuri ale lui Rodolphe Durant". Din limba română în limba franceză, a tradus, printre altele, din Zaharia Stancu: Ouruma, la fille du tartare (Uruma), La Tribu (Șatra), Combien je t'ai aimée (Ce mult te-am iubit), iar din Eugen Barbu — La Fosse (Groapa, 1966).

Ana dé Noailles

● „**ANA DE NOAILLES** a făcut să răsune acordurile misterioase ale sufletului nostru într-una din cele mai mari literaturi ale lumii", scria Nicolae Iorga despre acest nume a cărui rezonanță a îngemănat valori române și franceze în poezia și viața literară europeană din ultimul deceniu al secolului al XIX-lea și pînă spre mijlocul secolului nostru. Principesa Ana Elisabeta Brâncoveanu, devenită contesa Mathieu de Noailles, s-a născut în 1876 și a murit la 30.IV.1933. Supranumită „muza grădinilor", a scris o poezie afec-

tivă, lirică, uneori exotică, plină de sinceritate. Versurile, romanele și eseurile ei au fost adunate în volumele : „Le coeur innombrable" (Paris, 1901) ; „L'ombre des jours" (1902) ; „La nouvelle ésperance" (roman, 1903) ; „Le visage émerveilleé" (roman, 1904) ; „La domination" (roman, 1905) ; „Les eblouissements" (versuri, 1913) ; „Les forces éternelles" (versuri, 1920) ; „Poème de l'amour" (versuri, 1924) ; „L'honneur de souffrir" (eseuri, 1927) ; „Les innocents" (roman, 1926) ; „Exactitudes, méditations" (1930) ; „Le livre de ma vie" (amintiri, 1932) ; „Choix de poésies" (1930) ; „Pages choisies" (1932) ; „Derniers vers" (postume, 1934). Recunoașterea talentului și a activității literare a poetei române de limbă franceză a fost răsplătită de alegerea ei ca membră a Academiei regale din Belgia (1922) și membră de onoare a Academiei Române în 1925. Imputațiilor de „înstrăinare", aduse cîndva, le răspunde pertinent Zoe Dumitrescu-Bușulenga în cuvîntul-înainte la ediția de poezii în limba română din 1971 : „Între poeții francezi ai timpului, Ana de Noailles rămînea româncă și ca atare o consemnează toate istoriile literare în care laureata Academiei Franceze pentru volumul „Le coeur innombrable" — 1901, nu-și găsește ascendenți, nici descendenți, ci doar afini".

Nicolaus Olahus

● Umanistul român din Transilvania, cu numele latinizat **NICOLAUS OLAHUS** (Olah = român), s-a născut la 10.I.1493 la Sibiu, (m. 1568) ca fiu al lui Ștefan (Stoian), acesta, la rîndul lui, fiind fiul boierului Mînzilă de la Argeș (Manzilla am Argyso), căsătorit cu Marina, sora lui Ioan Corvin. Își face studiile la școala capitulară din Oradea, după care, ajuns la curtea regelui Lasdislau II (1522, ca secretar), deține diferite funcții : secretar al reginei Maria de Habsburg (pe care a însoțit-o în Țările de Jos, 1526. Bruxelles), episcop de Zagreb (1543), arhiepiscop de Strigoniu și primat al Ungariei, regent al coroanei ungare — din 1562. În Țările de Jos a stabilit legături cu umaniștii, fiind foarte apreciat de Erasm din Rotterdam (s-au păstrat cca. 40 scrisori schimbate între Olahus și Erasm). El a fost inițiatorul Contra-Reformei din Ungaria habsburgică și unul din fondatorii învățămîntului superior întemeiat pe cultura umanistă. Scrieri : „Hungaria sive de originibus gentis, regni, situ, divisione, habitu atque opportunitatibus" (Descriere a Ungariei care pînă la tipărire (1735) a circulat în manuscris, și în care dă informații și despre români, prezentîndu-i ca pe poporul din care se trage el însuși, și în care, pentru prima dată un român afirmă în scris unitatea de neam, de origine și de limbă a românilor din Țara Românească, Moldova și Transilvania) ; „Atila" și „Chronicon". Pe lîngă scrierile istorice Olahus a mai compus versuri și epigrame, fapt pentru care poate fi socotit primul poet român de limbă latină. Lucrarea cea mai recentă în care sînt cuprinse scrierile lui, este cea editată în anul 1968 (Ed. Științifică) de I.S. Firu și C. Albu sub titlul — „Texte alese" de Nicolaus Olahus.

Mihai Tican-Rumano

● Însetat de dorința de a cunoaște cît mai multe prin călătorii, un tînăr muscelean se îmbarcă la vîrsta de 13 ani pe un vapor la Constanța și ajunge în America de Sud. Acesta era **MIHAI TICAN** (n. 1895), fiul Saftei și al lui Nicolae Tican din Berevoiești (Cîmpulung Muscel). Autodidact, debutează în gazetărie în Argentina. Pînă la sfîrșitul vieții (20. III. 1967) a publicat 6 volume în spaniolă și peste 20 în limba română. A cutreierat America de Nord, Spania, Asia și Africa. În 1936 pentru activitatea sa gazetărească este răsplătit de guvernul republican cu „Steaua Republicii Spaniole", iar Miguel Unamuno i-a dedicat un cîntec gitan, numindu-l „Rumano". De atunci și-a întregit numele și așa a rămas în literatura noastră : Mihai Tican-Rumano. În timpul agresiunii lui Mussolini, Tican-Rumano susținuse cauza Abisiniei împotriva agresiunii fasciste. De la cel care întemeia și conducea la Barcelona ziarul „Dacia" ne-au rămas numeroase titluri de cărți, din care reținem : Viața albului în țara negrilor (1929) ; Corrida (1930) ; Peisagii iberice (1930) ; Icoane dunărene (1933) ; Abisinia (1935) ; Mon.t.u apelor (f.a.), Lacul cu elefanți (1957).

Mihail Steriade

● Unul dintre cei mai asidui traducători și propagatori ai literaturii române contemporane peste hotare este **MIHAIL STERIADE**, care în aprilie 1979 a împlinit 75 de ani (n. 1904, Focșani — vezi articolul omagial consacrat de Mihai Minculescu în „România literară" din 12.IV.1979, pag. 23). Licențiat „magna cum laude" al Facultății de litere din București (1928), după ce s-a stabilit în Belgia a fondat „Institutul de limbă și literatură română Mihai Eminescu" din Bruxelles, a editat singur „Le journal roumain des poètes", a înființat Asociația mondială a prietenilor lui Mihai Eminescu la Bruxelles,

iar în prezent este directorul Centrului cultural român de la Universitatea Catolică din Luvain. Din scrierile lui notăm : Pajiștile sufletului — vol. de debut, Focșani 1923 ; Vremelnicii — Focșani, 1924 ; Meduza — Focșani, 1925 ; Rumeurs sans aurores — Focșani, 1926 ; Ceramică, București 1928 ; Soveja ou le retour du coeur, Paris, 1930 ; Clamondé, Pan, 1941 ; Louange à Marie, Clermont Ferrand, 1945 ; Des rêves aux portes de la mer, Flessingue, 1954 ; De Muze tussen Twe Woordenboeken, Flessingue 1955 ; Plus surprenante la parole, Anvers, 1958 ; Poème déracinés, Bruxelles, 1960 ; Rupture des ténèbres, Bruxelles, 1956 ; Breve connaissances de la Roumanie, Bruxelles, 1963 ; Destin roumain, voix, universelle : Michel Eminesco — Bruxelles 1966 ; Anthologie inachevée de la Poésie roumaine, 1970 ; Approche d'un genie : Eminescu, 1973 ; Mon livre d'Heures, 1977 ; Dezamăgire (Ed. Soveja, 1979). Dealtfel cele mai complete date despre activitatea și creația lui Steriade sînt cuprinse în vol. M. Steriade, editat în București, 1979, ediție îngrijită de Florin Steriade, fratele poetului.

Claude Sernet

● Născut la 24 mai 1902, la Tîrgu Ocna. **CLAUDE SERNET** a debutat la „Sburătorul literar" (1921) sub numele de Mihail Cosma. După 1923 și-a început colaborarea la revistele de avangardă : „Punct", „Integral" etc., editînd chiar el una dintre acestea — „Discontinuité". (vezi Sașa Pană — Antologia literaturii române de avangardă). Stabilit în Franța (1928), participă la mișcarea de rezistență, iar Paul Eluard îl inserează în „Antologia rezistenței franceze". În perioada interbelică publică sub diferite pseudonime în Elveția, Brazilia, Algeria etc. În anul 1964 a fost distins cu Premiul Salonului de poezie care se acordă anual în Franța. Pînă în 1968 (15 martie) cînd a încetat din viață i-au apărut volumele : „Commémorations, Jour après jour, Avec les mêmes mots, Poèmes dus, Aurélia și Les pas recomptés. Printre altele, a tradus din limba română în franceză versuri de Tudor Arghezi, Desculț de Zaharia Stancu și Negura de Eusebiu Camilar.

Pius Servien

● Remarcabil matematician și economist, etnograf, folclorist, lingvist, dar și poet (vezi Scriitori francezi, mic dicționar, Ed. Științifică, 1978), **PIUS SERVIEN** (Puiu Șerban Coculescu) s-a născut la 5/18.III.1902 la București. Stabilit la Paris în 1928 (m. Paris, 1959), se numără, din 1942, printre laureații Institutului Franței. A ținut lecții despre ritm și limbaj poetic în cadrul Catedrei de poetică de la College de France (1944—1945) la Sorbona și la Radioteleviziunea franceză. Pentru multitudinea valențelor sale, Paul Valéry îl socotea un „nou Michelangelo". Creația sa, din care enumerăm o parte din titluri, reprezintă un remarcabil efort de apropiere a științei de artă : Lirism și structuri sonore (1930), Principii de estetică (1935), Orient (versuri, Ed. Gallimard, 1942), Înțelepciune și poezie (1947), Estetică, pictură, muzică, poezie, știință (1953), Amor (1958). Revista „Ramuri", nr. 11/1978, i-a consacrat cîteva pagini și un studiu semnat de Solomon Marcus.

Lazăr Șăineanu

● Născut la 23 IV 1859 la Ploiești, **LAZĂR ȘĂINEANU** (m. 11. V. 1934 la Paris) a fost remarcat de B.P. Hasdeu care i-a publicat în „Columna lui Traian" primul studiu — „Cîteva specimene de etimologie populară română" (1882). În 1885 este distins cu Premiul „Hillel" pentru lucrarea — „Încercare asupra semaseologiei române. Studii istorice despre tranzițiunea sensurilor". (Buc., 1887). Ca lexicograf rămîne cunoscut prin **Dicționarul universal al limbii române** (1896 — prima ediție). În domeniul folclorului cercetările sale sînt fructificate în **Basmele române...** (1895, lucrare premiată de Academia Română), reeditată în 1979. În anul 1900 s-a stabilit la Paris unde și-a continuat activitatea științifică. În anul 1902 a fost distins cu Premiul „Volney" al Societății de lingvistică din Paris, iar în 1907 Academia Franceză i-a acordat un premiu pentru lucrarea **L'argot ancien** (Paris, 1907). Ca membru al Cercului de studii rabelaisiene a elaborat partea de comentariu lingvistic al ediției critice a operelor lui Rabelais publicată între 1912—1922 în 4 volume.

Tristan Tzara

● 1896. Un copil se năștea la Moinești. 1916. Un tînăr publica prima operă dadaistă : „La Première Aventure céleste de M. Antipyrine". Era unul și același, rămas în istoria literaturii universale sub numele de **TRISTAN TZARA**. Numele și activitatea lui aveau să consemneze de aici încolo, în lucrările de specialitate, numele neinsemnatului tîrg de altădată — Moineștiul industrial, înfloritor de azi. În ceea ce-l privește pe eseistul, poetul, șeful și fondatorul mișcării dadaiste, trebuiesc făcute însă, de la început, două precizări : în legătură cu data exactă a nașterii sale și în legătură cu numele său. Data nașterii, luată din actul oficial, este 16/30 aprilie 1896, la Moinești (nu 4 aprilie). Numele de Samuel Tristan Tzara și l-a luat în urma cererii sale din 24.VII.1925, aprobată de Consiliul de Miniștri și de Ministerul Justiției, așa-zisul nume de S. Samyro nefiind numele lui, ci un pseudonim provenit din alăturarea primelor silabe ale numelui inițial: Samy + Ro. Dealtfel, sub pseudonimul Samyro a și publicat primele versuri în revista „Simbolul" a prietenului său Ion Vinea. Plecat din România, întemeiază și însuflețește manifestările „Dada" de la cafeneaua Voltaire din Zürich (împreună cu

prietenii: Iancu, Serner, Huelsenbeck etc.), redactind prima operă dadaistă: „La Première Aventure céleste de M. Antipyrine". Deopotrivă elogiat și tăgăduit, in 1919 se stabilește la Paris unde se imprietenește cu grupul de la revista „Littérature" (Aragon, Breton, Soupault), organizind noi manifestări „Dada". În 1919 publică „Vingt-cinq poèmes", iar în 1923 — „De nos oiseaux". În anul 1924 cind apare „Manifestul suprarealist", semnat de Breton, Tzara aderă la suprarealism, divergențele dintre el și Breton (declanșate în anii 1921—1922) continuind pină in 1931. Mai tirziu, participă de partea republicanilor la războiul civil din Spania, iar în timpul celui de-al doilea război mondial a luptat in Rezistența franceză. Între timp îi apar volumele: „Sept Manifestes Dada" (1924) și „L'Homme approximatif" (1931), iar după război, lucrările: „Le coeur à gaz" (1946); „Le Surréalisme et l'Aprés-Guerre" (1947); „Phases" (1949); „Parler seul" (1950); „La Face intérieure" (1953); „Le fruit permis" (1957); „La Rose et le Chien" (1958); „Primele poeme" (Ed. Cartea Românească, 1971, sub îngrijirea lui Sașa Pană). Creația lui Tzara (m. 1963), cu toate contradicțiile ei, cum o caracterizează Aragon, cu veselia și tristețea ei fără margini, a strălucit in ochii unei generații întregi, evoluind spre o poezie de esență lirică in care se contopesc miraculosul existenței poetice și tensiunea tragică.

Elena Văcărescu

● Urmașă „cu cinstire" a familiei Văcăreștilor (nepoată a lui Iancu Văcărescu), poeta română de limbă franceză și diplomata **ELENA VĂCĂRESCU** s-a născut în 1866 la București, ca fiică a lui Ioan Văcărescu, fost ministru plenipotențiar al României în Belgia și Italia. Nevoită să se auto-exileze în 1891, s-a stabilit la Paris, unde a și murit în 1947. S-a afirmat în literatura franceză cu versuri: „Cintecul aurorei" (1886); „Sufletul senin" (1896); „Rapsodul Dîmboviței" (traducere de cintece și balade românești, 1900); „Licăriri și flăcări" (1903); „Grădina pătimașă" (1908); proză — „Amor vincit" (1909); „Vrăjitoarea" (1912); teatru — „Cobzarul" (dramă, 1912). În creațiile ei sint frecvente teme și realități românești, expresie a nostalgiei și dragostei ei de patrie. A tradus în limba franceză din Eminescu, Goga, Blaga, Minulescu, Vinea și Topirceanu. Membră de onoare a Academiei Române (1925), pentru meritele ei literare recunoscute de Hugo, Taine, Anatole France, Sully Prudhomme ș.a., a fost distinsă cu Premiul Academiei Franceze, multe din lucrările ei fiind traduse în limbile engleză, italiană, daneză, olandeză și chineză. Din anul 1920, Elena Văcărescu a fost delegată permanentă a României la Liga Națiunilor, susținind interesele națiunii române, activitatea ei socială și politică fiind elogiată de Clemenceau, Aristide Briand, Louis Barthou, Ed. Herriot, Leon Blum și Paul Boncour. Președintă a Uniunii Femeilor din Franța, membră in conducerea Asociației Franța — România, Elena Văcărescu a fost membră în delegația română atit la Conferința de pace din 1919, cit și la cea din 1947.

Ilarie Voronca

● „...iubea cu o mare și pură pasiune viața. Rareori am văzut un om însuflețit de elanuri atit de nobile și generoase în fața vieții, în fața celor mai simple și mai umile manifestări ale ei, de care se apropia, la modul lui simplu și umil, să le cinte". Acest om era poetul **ILARIE VORONCA** (Eduard Marcus, n. 31. XII. 1903). Rindurile aparțin unui tot atit de generos artist — lui Geo Bogza. Cel care din motive erotice avea să se sinucidă în Franța, la 5.IV.1946, înșelat de vechea lui certitudine care-l trădase — dragostea, s-a născut în orașul cu salcimi, orașul cu fete sărace, de pe malul Dunării — Brăila, din care pornise și Istrati să cucerească, nu lumea, ci sufletele oamenilor. Debutase la „Sburătorul" cu o poezie de notație bacoviană, iar primul volum i-a apărut în 1923 — „Restriști". În 1925 s-a stabilit in Franța, unde in anul 1938 s-a naturalizat. Lista creației sale cuprinde 30 de volume (în limba franceză și română, dintre care peste 20 sint volume de versuri) și din care amintim: „Ulyssée dans la Cité" (1933); „Patmos" (1934); „Poèmes parmi les hommes" (1934); „La Poésie Commune" (1936); „La joie est pour l'homme" (1936); „La Clé des Réalités" (1944); „Souvenirs de la planète Terre" (1945); „Poèmes choisis" (postume, 1956); „Poèmes inédits" (1964); „Mic manual de fericire perfectă" (Ed. Cartea Românească, 1973). Între acestea trebuie amintită și culegerea de bocete românești — „Les Chants du Mort" (traducere, în colaborare cu Jaques Lassaigne). În Franța a lucrat la început ca funcționar de bancă, apoi ca redactor la Radiodifuziunea franceză, impunindu-se în lumea literelor printre poeții de seamă ai generației sale. În țara sa adoptivă, ca și Tristan Tzara și alții, a luat parte activă la rezistența împotriva naziștilor (1942—1944). Marcată de un fond tradiționalist în care se găsesc afinități cu elemente din folclorul țării de obirșie, România, creația mitologică și veridică a lui Voronca, marcată de un puternic sentiment de fraternitate și solidaritate universală, a fost completată și de contribuția sa ca teoretician al picto-poeziei și integralismului, al cărui coideolog a fost încă din perioada începuturilor de la „75 P.H.", „Punct" și „Integral".

Documentar realizat de GHEORGHE CĂTANĂ

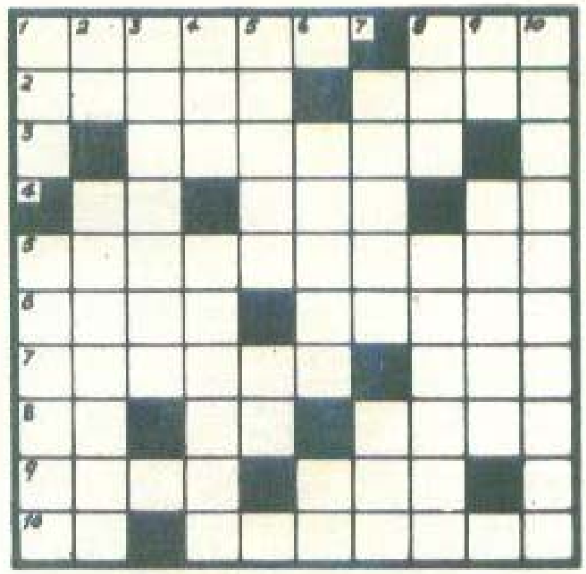

VĂ DAU DE FURCĂ

ORIZONTAL : 1) Haină de vară — Îmbrăcat în piele neagră. **2)** Apa florilor — Masate la centru ! **3)** Cuvînt înainte — A prinde cu capul. **4)** Orașe la periferie ! — Predispuși la somn. **5)** Atracție universală — Scaun la cap. **6)** Dată la distanță — Deschide o succesiune de valori. **7)** Încă... și mai puțin ! — Ducă-se-nvîrtindu-se. **8)** În vîrful stîlpului ! — Cărbune... pasteurizat — Tot, minus o treime ! **9)** Puști... cu repetiție — Dă răspunsuri pe negîndite. **10)** N-are pic de suflet — Compromis de coadă. **11)** Presă pentru forme de mare capacitate — Mediu prielnic producției de cuie.

VERTICAL : 1) Miroase bine — Boieresc pe capete. **2)** Primește corespondența după indicații precise — La căderea nopții ! **3)** Realizează un pătrat de milioane — Leagă ploile — Ecranul „vedetelor" strălucitoare. **4)** Oprit la noduri — Pliat la mijloc ! — Sucit din fire. **5)** Uniformă lirică — Despărțite cu forța. **6)** Lacrimogeni americani cu neamuri în Egipt. **7)** Dotat din plin ! — Rețea de construcții. **8)** Vestită prin alții — Coadă de topor ! **9)** Epoca glaciară — Se opresc la mal. **10)** Vorbă să fie — Un fel de zahăr — Se face cu schimbul. **11)** Femei de gheață.

Andrei CIURUNGA — București

CONGRUENȚE

ORIZONTAL : 1) Perturbație atmosferică — Material intrat de două ori în port. **2)** Își dă duhul într-o operă artistică — Iute, de picior. **3)** Și mai și. **4)** O mică atenție acordată uitării (abr.) — Se încadrează în atmosfera generală — Eu și ea! **5)** Cuvînt de ordine. **6)** A alege cu mîna (nu cu ochii) — Apreciat în diferite feluri. **7)** Ridicată la rang, de cinste — Participant la alegeri. **8)** Element de sudură — Unu care se repetă trezind un larg ecou — Își are concepția ei de viață (pop.). **9)** Cu greu îi găsești asemănare — Dă dovadă de gesturi elocvente în artă. **10)** Citate (!)... latine ! ! — Intră în calculul probabilităților.

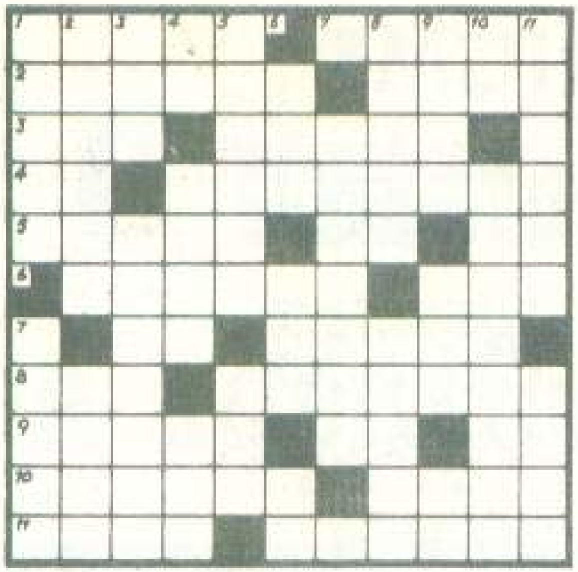
VERTICAL : 1) Potrivit împrejurărilor — Pășește cu dreptul în muncă. **2)** Proprietate particulară — Îi dă sensuri noi. **3)** Coexistente după unire ! **4)** Servici, în vechime — Stă în față (pl.). **5)** Pune la cale mersul trenurilor — Unul din voi. **6)** Motiv de îngrijorare deasupra oricăror griji — Comori ascunse ! **7)** Scrisori comerciale la înălțime — Sucește capul. **8)** Tare... — ... și mare (fem. pl.). **9)** Ogoare, fără îndoială ! — Acord bilateral (fig.). **10)** Rezultantă a mai multor însușiri.

Constantin TUCULEASA și Gheorghe CHIRILĂ — București

REALIZĂRI (Rebus criptografic : 2,6,2,2,2,10,2,4,4)

de Valer PETRIC — Baia Mare

D-ALE TALIEI

ORIZONTAL: **1)** „Într-un ceas bun" (V. Rozov) — „Deșteapta pămîntului" (Victor Ion Popa ; masc.). **2)** „Furtuna" (W. Shakespeare) — „Vinovați fără vină" (A. N. Ostrovski ; fig.). **3)** Cîntec de laudă — Ros. **4)** Prolog la „Năpasta" ! (I. L. Caragiale) — „O zi de odihnă" (V. Katey). **5)** „Casa inimilor sfărîmate" (G. B. Shaw) — Soarele lui Radames ! — În cerc ! **6)** „Omul cu arma" (Pogodin ; pl.) — Lugojana lui Filaret Barbu. **7)** Primul cuvînt pe scena vieții — „Ulciorul sfărîmat" (H. Kleist). **8)** Fluviu european — Prezent și la „Mușcata din fereastră" (V. I. Popa). **9)** „Prietenii" (L. Demetrius ; sing. fem.) — Preludiu și final la Traviata ! (G. Verdi) — Începe urcușul ! **10)** Au vizionat „Ferestre deschise" ! (P. Everac) — „Candida" (G. B. Shaw). **11)** „În camera asta a dormit un zeu" (G. Figuieredo ; pop.) — „Dușmanii" (M. Gorki ; sing.).

VERTICAL: **1)** „Citadela sfărîmată" (H. Lovinescu) — „Într-un ceas bun" ! (V. Rozov). **2)** „Pretendenți la coroană" (H. Ibsen ; fem. sing.) — „Albă ca zăpada" (...fără pitici ; masc.). **3)** „Partea leului" (C. Teodoru) — „Letopiseții" (M. Sorbul ; sing.). **4)** Miezul enigmei ! — „Adoratoarea" cameliilor — Și la ciclamă și la cicoare ! **5)** Mama noastră a tuturor — Păstrător de tradiții. **6)** Primii nomazi ! — Liniște ! — Frumoasele din port. **7)** „Concert sub nuci" (T. Bușecan). **8)** Loc pentru Miorița (V. Anania) — Masă pentru „Prietenii" (L. Demetrius). **9)** „Gaițele" (Al. Kirițescu) — Partea de sus a armurii — În lume ! **10)** Înțepa ! — „Omul cu mîrțoaga" (G. Ciprian ; pl.). **11)** „Adolescentul" (H. Lovinescu ; fem.) — Hop pe scenă.

Nicolae PESCARU — Breaza, Prahova

ANTOLOGIE REBUSISTĂ

CASTANII STANII

Castanii
Din grădina Stanii
Au ridicat spre cer litanii,
Cu crengile spre nori,
Ca-n primăvara asta nouă
Să plouă...

Castanii
Din grădina Stanii
S-au înălbit cu flori de lapte
Și toți castanii sînt vreo șapte...
Grădina-i albă
Ca rochia de mireasă,
Pe Stanca o cuprinde
O nostalgie ne-nțeleasă.
Castanul ei, sub care
Nu l-a mai văzut pe Stan
De acum un an
E și el trist și necăjit,
Castanul ei n-a înflorit...

Spre seară,
Stanca sta-n castan, ca Stan
Castanul e mai trist acum,
De sus, privește-n deal, pe drum
Să vină Stan...

Și dorul ei este un chin :
Pe drumul șerpuit printre coline,
Iubitul ei nu vine !
Și plînge Stanca, plînge-n van,
— N-o să mai vină Stan
Cu toate că e primăvară
Și-afară
O să treacă pe sub stele
Rîndunele...

Rămas-a singură,
Doar cu iubitul ei castan.
— Tu o să faci ca Stan ?

Aleanul ei s-a prefăcut în chin :
— N-o să mai vină Stan...
Deschide Rebus-Magazin
Și dorul și-l alină
Dezlegînd
Un joc cu Stan și Bran !

Mircea IORDACHE — București

MINIERĂ **(Criptografie : 10,9,2,7)**

Spiru CONSTANTINESCU — Focșani

MINI-ENIGME

Nevăzutul fulger zboară,
Toată lumea înconjoară ;
Larmă de el nu se ține
Nici cînd pleacă, nici cînd vine.

(Gîndul)

Tare-s șugubețe :
Stau în vîrf de bețe.
Tare mă tem c-or cădea :
Cine vine să le ia ?

(Alunele)

Fată-s din popor
Aș juca cu spor
C-un mîndru fecior,
Chiar într-un picior !

(Ciuperca)

Hopa, hop și iarăși hop,
Cînd la trap, cînd la galop.
Două mîini, șase picioare,
Zbor focos pe ulicioare !

(Călărețul)

Purtînd albă mustăcioară
Mîndrul făt se înfioară,
Căci cu cît îmbătrînește
Mustăcioara... se-nnegrește !

(Știuletele de porumb)

Te întreabă și socoate :
Totul merge ca pe roate.
Merge-așa cum i se cere,
Numai cu doi cai putere !

(Carul)

Zbîrnîie ăst cuțitaș,
Toată iarna tăind caș,
Caș dulce și răcoros...
Vara-i fără de folos !

(Sania)

Uite-așa tiriș-grăpiș
Roade ca la măciniș,
Cutreieră satele
Pregătind bucatele...

(Grana)

Din munte și pîn-la vale
Așternute-s mii de țoale ;
Din vale și pînă-n munte
Mii de pături așternute !

(Holdele)

Fata dulce și nurlie
Se poartă cu pălărie,
Străbate ponoarele
Braț la braț cu soarele ;

(Floarea-soarelui)

Uite-o, parcă n-are cap,
Dar poartă coarne de țap.
Intră-n claie ca iscoada
Și-i rămîne-afară coada !

(Furca)

Bobi de aur, scumpi și grei,
Mai grei ca boaba de mei,
Stau și se prăjesc la soare
Visînd pîinea viitoare !

(Spicele de grîu)

Se-ncinge cu mii de ațe
Parcă l-ar durea la mațe,
Cînd îl iei la socoteală,
Se desparte de găteală.

(Ghemul)

Oricît ai bate-o de tare
Bombăne, dar nu o doare.
Știe că este menită
Să tot fie bocănită.

(Toba)

Tropa, tropa ca o iapă
Merge și soarbe din apă ;
Tropa, tropa ca un cal
Merge-ntruna stînd pe mal !

(Moara)

Taur alb într-o broboadă
Rage cînd îl tragi de coadă.
Din bătrîni el strînge roadă
Din ogradă în ogradă...

(Buhaiul)

Zi și noapte moșul tace
Nimănuia rău nu face.
Poartă-n circă snop de ace
Te-nțeapă de nu-i dai pace !

(Ariciul)

O zărești și n-o zărești
De dincolo de ferești...
Palida lumină rece
Prin praf des de aur trece.

(Luna)

Nu poți nene să-l depui
Cît ai vrea, în niciun cui.
Nu e greu să presupui
Unde trebuie să-l pui !

(Oul de găină)

Tare-i mîndră leica Stana
Fandosindu-se cu blana.
O schimbă-n fiece an
Fără să plătească-un ban !

(Vulpea)

Două flori roșii de mac
Cînd se fac, cînd se desfac.
Și cînd ele-s adunate,
Ce să vezi ? Vezi că-s... mușcate !

(Buzele)

Ciuta-n salturi se aruncă
La păscut în marea luncă...
Vremea deloc nu și-o pierde
Ronțăind la iarbă verde...

(Coasa)

Mircea IORDACHE — București

O liniştită noapte a agenţilor federali

Vineri 16 ianuarie 1920, la miezul nopţii, „Prohibition Enforcement Act" (Legea prohibiţiei) intra în vigoare în toate Statele Unite. Într-o declaraţie făcută în ajun presei, „Liga anti-saloon" din New York afirma: „Mîine, un minut după miezul nopţii o nouă naţiune se va naşte... John Barleycorn [1] îşi face testamentul. Vom intra de-acum într-o eră a minţii sănătoase! Liga anti-saloon doreşte tuturor femeilor şi copiilor un fericit an nou!".

„Nobila experienţă" începea. „Uscaţii" triumfaseră după un secol de agitaţie. Al 18-lea amendament al Constituţiei nu era rezultatul unui impuls spontan, ci al unui lung şir de restricţii la scară locală.

Încă din 1914 statele Maine, Kansas, Dakota de Nord, Tennessee şi Virginia de Vest adoptaseră legea prohibiţiei lichiorurilor tari; după alegerile din toamnă încă cinci state aderaseră la această lege. În următorii cinci ani, 18 noi state puneau „saloon"-ul în afara legii. Cînd al 18-lea amendament a fost votat, în 1919, mai puţin de o treime din populaţia americană era încă „umedă".

În lupta pentru prohibiţie, Sudul şi Vestul, cu excepţia Californiei, ţara viţei de vie, se dovediseră cei mai înverşunaţi, iar Estul, cel mai reticent. Şi, în general, se putea asista la o luptă a Americii rurale împotriva marelui oraş. Prohibiţia, potrivit istoricului american Andrew Sinclair „a fost victoria finală a apărătorilor vechii Americi". „Pe piatra celui de-al 18-lea amendament, spunea el, America rurală şi-a dat ultima bătălie".

Mişcarea progresistă făcuse cauză comună cu prohibiţioniştii în încercarea de a scăpa naţiunea şi de aparatul politic corupt din marile oraşe şi de saloon-uri, surse de vicii şi rele sociale. Cei mai virulenţi opozanţi ai prohibiţiei erau germano-americanii care făceau avere din fabricarea berii şi care aveau la Washington un puternic „lobby". O dată cu intrarea în război a americanilor alături de aliaţi, Germania şi tot ce era german au fost puşi în afara legii. Era epoca în care violonistul Fritz Kreisler era alungat de pe scenă, Wagner era scos din concerte. Cine bea bere nu era patriot, iar cine îi susţinea pe fabricanţii de bere — trădători.

Legea prohibiţiei a fost votată de Senat şi Camera Reprezentanţilor în decembrie 1917. Amendamentul conţinea o clauză neobişnuită: el nu intra în vigoare decît în momentul în care era ratificat de 36 de state într-o perioadă de cel mult 7 ani. În ianuarie 1919 acest număr era deja întrunit. Din acel moment, prohibiţia făcea parte integrantă din Constituţie.

Votată la puţină vreme în ciuda veto-ului preşedintelui Wilson, Prohibition Enforcement Act sau legea Volstead, după numele reprezentantului statului Minnesota însărcinat cu redactarea textelor de aplicare a celui de-al 18-lea amendament, numea băutură toxică orice băutură ce conţinea mai mult de 50 la sută alcool. Ea atribuia Congresului şi statelor puteri depline pentru a determina respectarea legii.

Sărbătorind victoria „Secilor", William Jenning Bryan, fost secretar de stat al preşedintelui Wilson, care voise să se angajeze în armată „pentru a-i salva pe bărbaţi de alcool şi pe femei de viaţa uşoară, pentru ca aceştia să poată

[1] nume dat în sec. al XIX-lea lichiorurilor tari.

muri puri și sobri" declara că „problema alcoolului era rezolvată pentru totdeauna ca și problema sclaviei". La rîndul său, John F. Kramer, primul „Prohibition commissioner", promitea cu entuziasmul neofitului că nici o băutură alcoolică nu va fi fabricată, „nici vîndută, nici dată, nici transportată prin vreun mijloc, pe pămînt, pe sub pămînt sau în aer". „În toate orașele, mari și mici, și în toate satele" anunța el „legea va trebui respectată; iar acolo unde ea va fi violată vom folosi forța".

Optimismul „Secilor" avea să fie de scurtă durată. „Umezii erau în minoritate. Dar o minoritate însetată care nu accepta noul regim cu o docilitate prusacă. În următoarele ore după moartea lui „John Barleycorn", violări ale celui de-al 18-lea amendament erau semnalate la New York, Chicago, Des Moines, Detroit, New Orleans și în alte locuri. Americanii doreau să bea și, pentru a-și procura alcool, erau gata să trateze cu oricine ar fi putut să le facă rost. Departe de a pune capăt problemei alcoolismului, legea Volstead o agrava și mai mult. Beția, viciul săracului, deveni viciul bogatului. A bea devenea o „promovare" socială, un snobism. Sticla cu whisky ascunsă sub pulpana hainei, seakeasy (bistrou clandestin) bathubgin, cocktail-party și alte băuturi au fost creații ale prohibiției. Se bea în mașină, pe stadion, la plimbare. Femeile care niciodată n-ar fi îndrăznit să pună piciorul într-un „saloon", au invadat speakeasies și cetățeni onorabili primeau în casă pe bootlegger-i traficanții de alcool. Distileriile și braseriile clandestine înfloreau în toate statele. La frontiere ca și de-a lungul coastelor avea loc o intensă contrabandă și negustorii de alambicuri portabile făceau avere. Alcoolul era uneori de calitate, dar cel mai adesea o adevărată otravă. Americanii beau fără măsură și gangsterii își construiau adevărate imperii. Pentru că traficul de alcool a început să fie condus de gangsteri periculoși ale căror averi și putere erau atît de mari încît puteau să corupă înseși municipalitățile. Liga anti-saloon, scria Herbert Asbury, „considera că legea prohibiției putea fi aplicată pentru mai puțin de 5 milioane dolari pe an, atît de nerăbdători erau oamenii de a bate la porțile strălucitoare ale Utopiei seci". Congresul a votat o sumă puțin mai mare pentru crearea „Biroului pentru prohibiție" și recrutarea a 1 500 funcționari. În 1920, aceștia erau plătiți în medie cu 1 200 și 2 000 de dolari pe an. Pentru acest salariu modest se cerea de la ei să fie incoruptibili, să lucreze ore întregi, să înfrunte mitralierele traficanților de alcool și să împiedice 125 milioane de americani să fabrice, să transporte sau să bea altceva decît bere.

În primii 11 ani de existență ai Biroului prohibiției, din 17 972 de agenți care au fost recrutați, 11 982 au părăsit serviciul; 1 604 au fost dați afară pentru mituire, violare a legii prohibiției, furturi, falsificări de dosare, comploturi, falsuri, mărturii false și alte cazuri de corupție. Din cauza frecvenței cu care agenții părăseau serviciul pentru a trece la inamic unde experiența lor era foarte apreciată, un înalt funcționar, descurajat, declara într-o zi că „Biroul" era „o școală pentru traficanții de alcool". Fapt este că traficanții se dovedeau mult mai bine organizați decît „Biroul" și că dispuneau de o sută de ori mai mulți bani. Iar lupta era cu atît mai inegală cu cît majoritatea statelor nu făceau nici un efort pentru respectarea legii pe teritoriul lor. Statele „seci" considerau că, acum prohibiția era națională și că era rîndul Federalilor să acționeze; iar statele „umede" ca Rhode Island, Connecticut sau New York se bucurau văzîndu-le cum dau greș în acțiunile lor. Și totuși, în New York, orașul cel mai „umed" din Statele Unite, „Biroul" a avut unii din cei mai buni agenți ai săi în persoana lui Izzy Einstein și a lui Moe Smith. În timpul scurtei lor cariere ei au făcut peste 4 000 de arestări, au confiscat alcool în valoare de peste 15 milioane de dolari și au ocupat prima pagină a ziarelor mai mult decît oricare altă personalitate. Evident, cu excepția președintelui Statelor Unite.

Isador Einstein, căruia toată lumea îi spunea Izzy, era un modest funcționar la poșta din New York, întreținîndu-și cu greu soția și cei patru copii cu un salariu de mizerie. Într-o dimineață, citind ziarul, află că guvernul recruta agenți pentru „Birou" și că salariul lor putea ajunge la 3 500 dolari. El s-a prezentat imediat la șeful sectorului sud din New York care îl primi fără entuziasm. Izzy nu avea, în orice caz, un fizic adecvat meseriei. În vîrstă de 40 de ani, cu o față de păpușă, cu puțină burtă, aproape chel, el măsura aproape 1,72 m și cîntărea 100 de kilograme. Dar Izzy era foarte dotat. În afară de engleză și idiș el vorbea perfect germana, poloneza și maghiara; avea și noțiuni de franceză, italiană și rusă și cînta la nenumărate instrumente. El a reușit să-l convingă pe recalcitrantul Shevlin că munca la „Birou" cerea un nou tip de detectiv, în genul lui, care n-ar fi putut fi ușor depistat de traficanți. Cine și-ar fi putut

imagina că acest tip grăsuț era un „Fed" ? Și astfel Izzy a fost angajat.

În numai cîteva luni 32 000 de bistrouri clandestine fuseseră deschise la New York care devenise un adevărat paradis. Agenții federali, așezați la mese și bînd pînă la ore tîrzii, erau un spectacol curent ; și bineînțeles niciodată nu li se prezenta nota de plată. „Agenții făceau să urce prețurile", spunea un redactor de la „New York Herald". Din cauza meselor și băuturii ce li se acordau gratuit clientul obișnuit trebuia să plătească dublu față de cît ar fi trebuit să plătească în mod normal.

Un proprietar al unui „speakeasy" a calculat că din cheltuielile lunare de pînă la 1 370 dolari, 400 dolari erau plătiți organismelor însărcinate cu respectarea legii.

Izzy era incoruptibil. Prima sa misiune consta în a reuși să intre într-o casă din Brooklyn unde autoritățile descoperiseră existența unui „speakeasy". Bărbați în stare de ebrietate vizibilă fuseseră văzuți ieșind din clădire, dar nici unul din agenții trimiși la fața locului nu reușiseră să pătrundă aici. Izzy nu cunoștea procedeele obișnuite ale polițiștilor. El a ciocănit liniștit la poarta clădirii și a cerut de băut.

— Mă numesc Izzy Einstein și aș vrea să beau un pahar.

— Da ? Și cine te-a trimis, drăguță ?

— Patronul meu, răspunse Izzy. Sînt agent federal și am fost de curînd angajat.

Omul care-i deschisese a izbucnit în rîs și i-a dat drumul să intre. Într-o încăpere prost luminată, vreo zece bărbați beau la un bar. Portarul, rîzînd, îl chemă pe patron și-i ceru de băut pentru „Fed". Izzy fu servit cu un pahar de whisky pe care-l bău imediat fără să-și dea seama că astfel înghițea „piesa de convingere". Încercă să pună mîna pe sticlă, dar barmanul înțelegînd în sfîrșit situația, fugi pe ușa din spate. Îndrăznețul Izzy își pregăti atunci un „colector de probe". În buzunarul de la vestă el fixă o pîlnie pe care o legă cu ajutorul unui tub de cauciuc de o fiolă plată disimulată în dublură. De fiecare dată cînd i se servea de băut lua o înghițitură și imediat ce barmanul se întorcea vărsa restul conținutului în pîlnie. În mai multe rînduri, Izzy s-a folosit de adevărata sa identitate pentru a putea intra într-un speakeasy chiar și atunci cînd devenise atît de celebru încît numele și figura sa erau cunoscute de toți, iar fotografia lui era lipită adesea în spatele barului.

Cu insigna prinsă pe reversul vestei se întîmpla uneori să intre într-o clădire strigînd : „Cine dă de băut unui biet agent federal care muncește din greu ?" În general, toată lumea se repezea să-l servească. Oamenii erau convinși că era vorba de-o glumă, iar lui Izzy nu-i mai rămînea decît să facă arestări și să închidă cîrciuma.

Izzy Einstein avea un prieten vechi, Moe Smith. La fel de corpolent ca și el dar ceva mai înalt. Moe fusese vînzător de țigări și conducea, acum, o mică sală de box. Izzy reuși să-l convingă să vină și el la „Birou" și să formeze, cu el, o echipă. Deveniseră favoriții presei new-yorkeze. Erau deosebit de cooperativi cu ziariștii, făcînd cu aceștia uneori raiduri care le conveneau de minune pentru că își făceau, astfel, rost de material pentru articole.

Unele metode ale lui Izzy și Moe, deși făceau deliciul ziariștilor, nu erau întotdeauna pe gustul superiorilor lor care găseau că erau lipsite de demnitate. Una din cele mai bune idei ale lui Izzy era de a se deghiza în funcție de locul unde făcea cercetările. Cînd vrea să intre într-o cîrciumă frecventată de muzicieni, de exemplu, sosea cu o vioară sau un trombon. Dacă trebuia să ancheteze la mare, sosea întotdeauna cu o undiță și un costum de baie. Pe străduțele din Bronx putea fi întîlnit în cămașă cu mîneci scurte, cu o sticlă de lapte în mînă, imaginea însăși a capului de familie care are nevoie de un „stimulent". Izzy și Moe puteau fi văzuți în smoking vizitînd un elegant night-club de pe Broadway, în compania unor blonde încîntătoare. Sau fotbaliști, cu mingea sub braț, însoțiți de o duzină de agenți, și ei îmbrăcați la fel, cu noroi pe față și pe picioare, intrînd într-un drugstore din apropierea stadionului unde i se servise din greșeală unei doamne un pahar plin cu gin. „Un gin mizerabil", se plînsese ea. Apărea uneori ca vînător de păsări, alteori în chip de cerșetor sau docher.

Anchetele erau adesea lungi și grele, dar meritau osteneala. Dealtfel, nimic nu-l putea descuraja pe neobositul Izzy. Ca angajat într-o stație pentru spălarea mașinilor, el reuși să descopere într-un garaj 10 butoaie și 250 cutii cu whisky venite din Bahamas ; altădată, angajîndu-se împreună cu Moe ca gropari, au reușit să descopere, ascunsă într-o clădire situată în apropierea unui cimitir, o importantă distilerie clandestină. Într-un garaj din Bronx au pus mîna pe 2 000 de lăzi cu whisky și 365 butoaie de whisky și brandy. În sfîrșit, în cursul unor raiduri spectaculoase au închis restaurantele cele mai elegante de pe Broadway.

Izzy nu ezita să-și pună în pericol propria sănătate. Într-o zi anchetau cazul

unui speakeasy unde o mulțime de agenți nu reușiseră să pătrundă pentru că barmanul nu servea decît persoane cunoscute. Și atunci, într-o seară friguroasă de iarnă, Izzy apăru în fața intrării clădirii respective îmbrăcat doar într-o cămașă și clănțănind din dinți. Era momentul pe care-l aștepta Moe pentru a-l putea introduce într-un speakeasy. Purtîndu-l aproape pe brațe, el intră strigînd „Repede, un pahar pentru omul acesta ! Este complet înghețat !"

Barmanul, înduioșat de aspectul mizerabil al lui Izzy, se repezi spre el cu o sticlă de whisky în mînă. Moe puse mîna pe sticlă și-l arestă pe barmanul cu sufletul duios.

Meseria comporta și riscuri mai grave, pentru că agenții trebuiau să înfrunte gangsteri redutabili. La începutul anului 1923, 30 de agenți fuseseră deja uciși în timpul serviciului.

Și totuși ei trăgeau repede, prea repede chiar după gustul publicului. Potrivit unui pamflet al Asociației împotriva legii Volstead, în zece ani, peste o mie de cetățeni inocenți fuseseră uciși, în timpul luptelor dintre forțele de ordine și traficanții de alcool. La rîndul lor, autoritățile anunțau că în aceeași perioadă, din 286 agenți și civili, un sfert din victime erau civili uciși de agenți. Izzy și Moe, deși în timpul carierei lor fuseseră de mai multe ori la Detroit, Chicago și alte orașe vestite pentru gangsterii lor, n-au întîlnit nici unul din marii maeștri ai crimei. Este adevărat, că pînă în 1924, traficul cu alcool era încă la început. De aceea, afacerea a trecut în mîna gangsterilor. La Chicago, pe vremea cînd Al Capone încerca să-și impună imperiul asupra orașului, erau 350 pînă la 400 crime pe an și o sută de explozii criminale. Din cauza lui Al Capone și a masacrului de la Saint-Valentin numele de Chicago rămîne legat de cel al erei prohibiției. Dar, New York, Detroit, Saint-Louis, Kansas City, Philadelphia adăposteau organizații la fel de redutabile ca și a lui Capone.

Izzy și Moe erau contra violenței, fără să le lipsească curajul și fără să ezite să-și facă datoria chiar dacă viața lor era în pericol. Izzy nu purta niciodată armă, iar Moe spunea că n-a folosit revolverul decît de două ori, în cinci ani : prima oară cînd a aruncat în aer un lacăt ; a doua oară cînd a tras asupra unui baril de... whisky. Cei doi erau renumiți pentru curtoazia și bunele lor maniere. Și, totuși, într-o zi cînd acționau în Rhode Island în compania unui al treilea agent, Peter Reager, ei au fost arestați de ajutorii de șerif din Providence pentru „violarea legii". „Federalii", spuneau avocații acuzatorilor, s-ar fi „aruncat asupra unui inocent barman amenințîndu-l cu revolverele și folosind un limbaj vulgar și obscen". Era evident, scria „New York Times", că Izzy și Moe erau victimele unui război pornit împotriva lor în Rhode Island de către elementele „umede", adică de cvasitotalitatea locuitorilor și de către guvernator însuși. Șeful Biroului din New York a venit de îndată, în ajutorul lor, și cei doi agenți au fost eliberați pe cuvînt ; Izzy trebui să verse o cauțiune de 10 000 de dolari.

În timpul unei misiuni în afara New York-ului, Izzy se amuza notînd cît timp îi trebuia unui călător pentru a găsi de băut. La New Orleans, abia coborît din tren, Izzy urcă într-un taxi și-l întrebă pe șofer unde putea bea ceva „Aici, domnule" și șoferul îi întinse o sticlă. Timpul : 35 secunde. La Pittsburgh, Izzy cumpără o sticlă de whisky ieftin, în 11 minute. În Atlanta îi trebuiră 17 minute pentru a putea bea un pahar într-un atelier de confecții. La Chicago i-a trebuit un singur minut, fără să mai fie obligat să părăsească gara. Același timp și același scenariu la Saint-Louis. La Baltimore, Izzy l-a întrebat pe vatman unde ar putea găsi o bodegă. „Pe strada următoare" ! s-a răspuns. Timpul : 15 minute. La Washington, în schimb, Izzy a trebuit să umble timp de o oră prin oraș fără să găsească vreun speakeasy. În sfîrșit, îl întrebă pe un polițist care, foarte amabil, îi dădu o adresă.

În vara anului 1925, în ziare nu se mai vorbea decît de aventurile lui Izzy și Moe, ceea ce-i irita teribil pe funcționarii de la „Biroul" din Washington ale căror nume nu apăreau niciodată în presă. Ei anunțară, deci, că din acel moment va fi suspendat din funcție orice agent al cărui nume apărea în ziare. În sfîrșit, la 13 noiembrie, Izzy și Moe și-au predat insignele. Izzy a explicat că și-a dat demisia pentru că fusese obligat să părăsească New York-ul, pentru Chicago. Dar, în înalta societate se vorbea că aceștia fuseseră demiși „pentru binele serviciului" iar în particular, cîțiva funcționari au adăugat : „serviciul trebuie să aibă ținută. Izzy și Moe aparțin lumii vodevilului".

Să lăsăm să tragă concluzia acestei istorii comice cu jandarmi și cu hoți ziarul „New York Herald Tribune" : „Fără îndoială că Izzy și Moe au făcut din prohibiție o „farsă", dar nu mai mult decît unele spirite nobile din Birou".

După
MIROIR de
l'HISTOIRE

HIPNOZA

Rămîne pentru mulți, încă, un mister. Cînd m-am întîlnit întîia oară cu ea, eram elev. La circul din oraș, un mare hipnotizator și iluzionist cu nume indian și turban, a chemat pe scenă cîțiva spectatori. Au urmat minute de uimire, neîncredere, teamă. Colegul meu, care era pe scenă, lătra, făcea ca pisica și în sfîrșit s-a dezbrăcat în chiloți — totul cu o mină imposibilă și o privire pierdută deasupra capetelor noastre. Era hipnotizat! După foarte mult timp am aflat de la colegul meu că totul fusese o înscenare. Înainte de spectacol, pentru o sumă bună, iluzionistul l-a învățat ce trebuie să facă. Buzunarele noastre de elevi erau destul de goale și suma tentantă, așa că prietenul meu și-a jucat cu multă conștiinciozitate rolul. Cărțile din care am încercat să aflu, atunci, ceva despre hipnoză nu m-au lămurit aproape cu nimic.

Mulți, foarte mulți își opresc aici cunoștințele despre hipnoză. Din această cauză unii se tem de ea, o consideră ca pe ceva supranatural, paranormal sau neștiind unde să o așeze în rîndul cunoștințelor științei vremilor noastre, dau din umeri, zîmbind. E o șmecherie, o poveste pentru cei proști, cred în ea doar cei ce doresc să creadă... Poate la aceasta au contribuit în mare parte și cei ce se ocupau de hipnoză. Încîntați, dacă nu amețiți, de forța pe care le-o dădea hipnotismul, au încercat, pînă cînd s-a putut, să creeze și să păstreze în jurul lor o atmosferă de mister. Astăzi, chiar dacă nu știm încă foarte mult despre acest fenomen, încercăm să-l punem în lumină, să-l clarificăm.

Istoria hipnozei este teribil de furtunoasă. La începuturi avea un alt nume: magnetism. Paracelsus la începutul secolului XVI căuta explicația fenomenelor „magnetice", admițînd alături de acestea partea „psihologică" sau „relațională". „Suprimați imaginația și încrederea față de aceste fenomene și nu veți obține nimic". Dar introducerea hipnozei în domeniul științei, al medicinei s-a făcut abia la sfîrșitul sec. XVIII, odată cu pătrunderea în această știință a psihologiei. Ecourile dezbaterilor furtunoase de atunci au rămas pînă azi. Lupta a început odată cu descoperirea lui Mesmer, cel care operînd cu metale „magnetice" a elaborat teoria „magnetismului animal" — un fluid magnetic ce se poate transmite de la un subiect la altul. Acest „curent" era întrebuințat în terapie. Maestrul magnetizator purta o pelerină din mătase violetă și muzica juca un rol însemnat (Mesmer a fost un prieten al lui Mozart). Nu trebuie să uităm că toate acestea se petreceau în secolul 18, secolul enciclopediștilor, al superstițiilor, vrăjilor și al altor multe practici esoterice, înfloritoare atunci. Se ardeau încă vrăjitoarele (ultima a fost arsă în 1782). Mesmer propunea o teorie pe care o credea fiziologică, raționalistă, cea a existenței unui fluid la fel de real și material, ca de ex., acțiunea exersată de magnet. În 1784 Academia — după un studiu foarte conștiincios care consemnează o serie de fenomene hipnotice și constată chiar unele elemente curative ale acesteia —, condamnă magnetismul animal: „Imaginația fără magnetism produce convulsii... Magnetismul fără imaginație nu produce nimic". Și așa, academicienii, fără să vrea, au scos în relief factorul psihologic în relația interpersonală — raportul lor constituind de fapt primul document de psihologie experimentală. Raportul era semnat, printre alții, de Bailly, Franklin, Lavoisier. Și așa a început lupta care opunea de o parte tabăra partizanilor explicației fiziologice și pe de alta a explicației psihologice. În 1843 apare pentru prima dată denumirea de „hipnotism" la Braid, care enunță o teorie neurofiziologică a fenomenului, care după el este indus de către fixarea vizuală (mai tîrziu a admis sugestia verbală). De aici lucrurile se precipită și rolul sugestiei apare pe prim plan. Liébeault care pentru a obține hipnoza întrebuința o „apă magnetizată", la instigația lui Bernheim (1877) a încercat același lucru cu o „apă pseudomagnetizată" — adică o apă chioară dar despre care subiectul credea că e magnetizată. Și a obținut aceleași rezultate ca și cu apa magnetizată. Iată aici primul efect placebo atît de cunoscut astăzi de către cei ce studiază efectul medicamentelor.

Sfîrșitul secolului 19 era o epocă a ideilor pozitiviste. Medicina cerea semne clinice precise. Era vremea medicinei wirchowiene, atomiste, cînd pentru medic psihologia nu oferea repere sigure. Aceasta explică opoziția față de teoriile psihologice, refuzînd existența sugestiei și experimentînd „metaloscopia", „metaloterapia", „acțiunea medicamentelor la distanță" etc. Nevoia de a găsi un teren solid care să explice fenomenele, a făcut savanții de atunci să afirme că agenții fizici determină hipnoza: lumina, temperatura, vibrațiile, atmosfera, electricitatea, magneții — toți a-

ceştia ducînd la modificări ale sistemului nervos.

Tot în acea vreme, două şcoli de medicină, cea din Salpétrière (cu Charcot) şi cea din Nancy (Bernheim) au început o luptă crîncenă, ce avea ca obiect hipnoza. Charcot afirma că hipnoza este o stare patologică, o isterie creată artificial, iar cei din Nancy, un fenomen psihologic normal. Pînă la urmă, victoria a fost de partea şcolii din Nancy. Dar voga hipnozei a ţinut puţin după moartea titanilor care au luptat pentru ea. Abia după primul război mondial au reînceput studiile, destul de timide. Astăzi încă există o reticenţă din partea multor medici — care cu foarte mare greutate pot fi convinşi de realitatea hipnozei.

În U.R.S.S., cercetările legate de hipnoză şi aplicarea ei în medicină sînt foarte serioase încă din anii '20. Asociaţia medicală britanică în 1955, cea americană în 1958 au reabilitat oficial hipnoza şi au integrat-o printre metodele terapeutice. Dar... astăzi mulţi ridică din umeri şi zîmbesc. Poveşti !... Un amestec de joc, de şmecherie şi de simulare... Şi totuşi ea există ! Ce este oare ?

Din nefericire cuvîntul de hipnoză poartă în el o încărcătură de magie, de mister. Pentru a o îndepărta, destul de recent, cîţiva autori spanioli au propus schimbarea numelui cu „sofroză". Poate reticenţele unora faţă de hipnoză ţin de atmosfera de magie din jurul acestui cuvînt. Dar păstrînd cuvîntul, să căutăm definiţia ce i se dă acum. „Numele de hipnoză se dă unui somn incomplet de tip special, provocat artificial" (Porot, 1952), sau „o stare pasageră de modificare a atenţiei la un subiect, care poate fi produsă de o altă persoană şi în care pot apărea spontan diverse fenomene sau ca răspuns la stimuli verbali sau de altă natură". Acest fenomen cuprinde o schimbare în conştiinţă şi memorie, o susceptibilitate crescută la sugestie şi apariţia de răspunsuri şi idei care nu sînt familiare subiectului în stare normală. Fenomene ca anestezia, paralizia, rigiditatea musculară şi modificări vaso-motoare pot fi produse sau suprimate în hipnoză (British Medical Association, 1955). Definiţiile de pînă acum, după cum se vede, sînt destul de vagi. Aceasta pentru că domeniul hipnozei este prost circumscris şi nu există criterii obiective ale stării hipnotice. Nu se cunoaşte încă ceea ce este propriu şi ceea ce este datorat sugestiei directe sau indirecte. Altfel spus, starea hipnotică conţine ceva specific sau numai elemente introduse de către hipnotizator. O opinie extremă este reprezentată de către cei care cred că totul este sugestie. În opoziţie, alţii admit existenţa specifică a stării de hipnoză ce ar corespunde unei baze aproape organice. Astăzi încă nu avem teorii exhaustive care să explice hipnoza. Toate teoriile sînt parţiale. Fiecare dă o explicaţie la un anumit nivel.

La Roma în 1946 a avut loc un experiment făcut de un călugăr iezuit, „Experimentum mirabile de imaginatione gallinae". Era primul experiment de hipnoză la animale. În dreptul ciocului găinii culcate pe podea se trăgea cu o cretă o linie şi găina rămînea nemişcată, parcă lipită de această linie. Mai tîrziu o mulţime de cercetători au încercat experienţe cu hipnoza la animale, nescăpînd aproape nici o specie : mamifere, păsări, reptile, batracieni, insecte, păianjeni, crustacee, peşti etc. Fenomenele descrise poartă diverse denumiri, dar tehnica rămîne aproape totdeauna cea a călugărului iezuit cu găina. Dar în lumea animală hipnoza se poate produce şi în afara oricărui experiment. Unele nevertebrate intră într-o stare cataleptică, de înţepenire, atunci cînd e un pericol, ca păianjenul atunci cînd i se luminează brusc şi puternic pînza. Alte animale pot hipnotiza ele, şi fiecare cunoaşte puterea de fascinaţie a şarpelui faţă de păsări, şoareci etc. Dar experimentele legate de hipnoză la animale nu au reuşit să lămurească prea mult fenomenul ce se produce la om. Numele de „hipnoză" arată tendinţa de a apropia fenomenul de somn, relaţia dintre somn şi hipnoză fiind mereu abordată de-a lungul istoriei. Desigur, există asemănări — persoana hipnotizată apare ca adormită. Fiziologii au posibilitatea culegînd undele bioelectrice ale creierului să-şi dea seama cînd un om doarme sau nu. Traseul undelor electroencefalografice în timpul somnului nu seamănă cu cel din starea de veghe. Ne-am fi putut aştepta ca traseul din hipnoză să fie identic sau cel puţin să semene cu cel din somn. În hipnoză traseul este însă asemănător cu cel din starea de veghe, poate uşor modificat, semănînd cu cel pe care îl putem obţine la un om relaxat. Se pare că mijloacele electroencefalografiei de astăzi nu sînt în stare să diferenţieze o stare de relaxare normală faţă de una obţinută prin hipnoză.

Nu cred că ar avea vreun sens să ne oprim la multele teorii care încearcă să explice fenomenul hipnotismului, pornind însă de fapt întotdeauna de la concepţii teoretice cu care se încearcă îmbrăcarea fenomenului studiat. Să încercăm însă răspunsul pentru o întrebare care preocupă desigur pe mulţi : cine poate fi hipnotizat ? Şi încă una : oricine poate hipnotiza?

Există subiecţi care pot fi hipnotizaţi foarte uşor de aproape oricine. Aceştia sînt excelenţii subiecţi (au existat unii care şi-au făcut chiar o profesie din aceasta). Pe de altă parte sînt unii care nu pot fi hipnotizaţi, refractari absoluţi. Între cele două categorii sînt foarte mulţi ce pot fi hipnotizaţi doar de unii practicieni ai hipnozei. Unii intră într-o transă mai profundă, alţii într-una mai superficială. Astăzi autorii sînt aproape unanim de acord că persoanele ce suferă de boli psihice sînt mai greu de hipnotizat decît cei sănătoşi

psihic. În ceea ce privește posibilitatea de a hipnotiza, aici se pun două probleme: cea a tehnicii și cea a personalității hipnotizatorului. Tehnica se poate învăța de aproape oricine, se pare însă că personalitatea hipnotizatorului este foarte importantă. Nimbul de putere, de forță pe care îl are hipnotizatorul față de cel hipnotizat are un rol destul de mare urmînd fără îndoială inducerea hipnozei, determinînd încredere și supunere la hipnotizat. Astăzi hipnoterapia este rezervată medicilor avînd în vedere că orice terapie se poate face numai de către un medic. Deci, astăzi hipnoza a devenit o metodă terapeutică. În ce afecțiuni se întrebuințează? Deosebit de eficientă s-a dovedit hipnoza în combaterea durerilor. Chiar operații mari, mai ales atunci cînd anestezicele sînt contraindicate, se pot efectua cu ajutorul hipnozei, dar mai ales se folosește hipnoza pentru pregătirea bolnavilor în vederea operației. O largă utilizare a cunoscut hipnoza și tehnicile derivate din ea în realizarea așa-numitei „nașteri fără dureri". În ultima vreme, mai ales în S.U.A., stomatologii au învățat să facă hipnoză și afirmă că bolnavii hipnotizați suportă foarte ușor durerile intervențiilor pe dinți. Se știe astăzi că o mulțime de afecțiuni cu aspect organic sînt datorate unor factori de natură neuropsihică. Palpitațiile, unele tulburări ale ritmului cardiac, astmul bronșic, hipertensiunea arterială în primele faze, unele tulburări digestive, boli de piele și multe altele pot fi tratate cu succes prin hipnoză. Dacă la început hipnoza era întrebuințată doar de psihiatri, astăzi ea a intrat în arsenalul terapeutic aproape al tuturor specialităților medicinei.

Probabil că cei ce au citit cele de mai sus vor rămîne la fel de nelămuriți ca și înainte, în legătură cu hipnoza. Desigur că mulți ar fi dorit să afle cum se face hipnoza, eventual să-și încerce forțele. Asta i-ar face mai interesanți în cercul lor de prieteni. Ceea ce am dorit însă a fost să stabilim locul pe care îl ocupă astăzi hipnoza în domeniul științelor medicale și mai ales să dezbrăcăm hipnoza de misterul care o înconjoară. Hipnoza este o realitate. Faptul că știm încă prea puțin despre mecanismele care o guvernează nu trebuie să ne mire. Știința medicală știe încă destul de puține lucruri exacte și îndeosebi atunci cînd este vorba de psihicul uman lucrurile sînt destul de nelămurite. De la „magnetismul" întrebuințat de Mesmer și pînă la tehnicile de azi ale hipnozei este un drum lung, drumul plin de meandre care a jalonat istoria medicinei. Armata de cercetători care își consacră timpul studiului hipnozei desigur că în curînd va obține victoria atît de mult așteptată și dorită. Și atunci hipnoza va reprezenta pentru cei ce astăzi o privesc cu teamă și mirare nu mai mult decît banala pastilă de antinevralgic sau de somnifer.

Dr. SERGIU DIACICOV

Un copil din Carpați

Deunăzi, la Mărășești, Dumitru Hirțauca a încercat să se urce pe un cal nărăvaș, acesta, furios, a dat cu el de pămînt, copilul de șapte ani și-a frînt mîna din umăr și acum revine acasă cu mîna în ghips, în autobuzul pe care Nicolae Brandibur îl conduce cu ochii cît ceapa pe serpentinele unei șosele tăiate în stîncă. Un copil din Carpați se întoarce acasă, cu rănile înfrîngerii cîrpite în pripă, și îi citesc în privire îndărătnicia de a încăleca iar și iar, netemător la înfrîngere și nestrămutat din credința că cine îndrăznește învinge.

În jur e lume. Dintre cei ce-l cunosc, unii spun că ar fi prea zburdalnic; alții, dimpotrivă, îl apără și spun că ar fi cel mai harnic dintre cei nouă fii ai munteanului Ilie Hirțaucă, gospodar cunoscut pe toată valea asta a Brebenei, de la Baia de Aramă la Obîrșia Cloșani. Dar lui Mitru Hirțaucă nu-i prea pasă de ce zice unul sau altul dintre cei care nu au urcat niciodată pe cal și nu a dat niciodată calul cu ei de pămînt. El a privit lumea și viața de la o înălțime la care ei n-au ajuns și, acum, neclintit, țintește mereu înainte, spre ziua în care va încăleca iar, spre clipa în care va afla un răspuns, în sfîrșit, la întrebarea dacă armăsarul sau el e mai tare.

Îi scrutez cu atenție chipul smead, crispat de încăpățînare și neliniște bărbătească. Și, iată, chiar între cutele frunții, copilul Mitru Hirțaucă ascunde urma lucie a unei răni mult mai vechi. Îi arunc apoi o întrebare firească și-mi întoarce un răspuns așteptat: „E de cînd am încercat să trec puntea — îmi spune —, de cînd am căzut de pe punte între pietrele din albia pîrîului...". Și țintește mereu înainte, fără să clipească, nepăsător la gîndurile și la vorbele celor care nu au trecut niciodată o punte și nu au căzut niciodată între pietrele unui pîrîu, de la o înălțime la care nu au ajuns.

Și, pătruns de o stranie curiozitate, nu mai am încotro: cobor și eu în Mărășești unde se întoarce și acest copil din Carpați, obișnuit să plătească peșin toate, toate îndrăznelile vieții. Cine știe ce întrebări își pot afla aici răspunsul...

MIHAI PELIN

MIORIȚA ÎN ESPERANTO

Introducerea acestei limbi în unele din institutele noastre de învățămînt superior, traducerea în esperanto a unor faimoase opere literare românești, participări românești la manifestări internaționale subliniază rolul limbii esperanto ca mijloc de apropiere între oameni.

Esperanto a fost creată în 1887 de către medicul polonez Zamenhof cu scopul de a servi drept limbă internațională. „Este și aceasta una din căile înțelegerii între oameni", afirmă profesorul universitar doctor Ignat Bociort, de la Universitatea Timișoara, șeful colectivului esperanto-interlingvistică al Academiei de științe sociale și politice, format în 1977.

În cele ce urmează nu vom relua dezbaterea argumentelor pro și contra esperanto, ci vom menționa cîteva date mai recente, probabil necunoscute de majoritatea cititorilor noștri, și care îi atestă frapant virtuțile ca mijloc de apropiere între oameni. Avem în vedere introducerea ei în programa de învățămînt a unor facultăți, traduceri relativ numeroase ale unor faimoase opere literare românești inclusiv în limbi de mare circulație via esperanto, apropiata apariție și la noi a unor manuale și dicționare. Toate acestea dovedesc că se întîmplă ceva pe frontul esperanto. Ce anume?

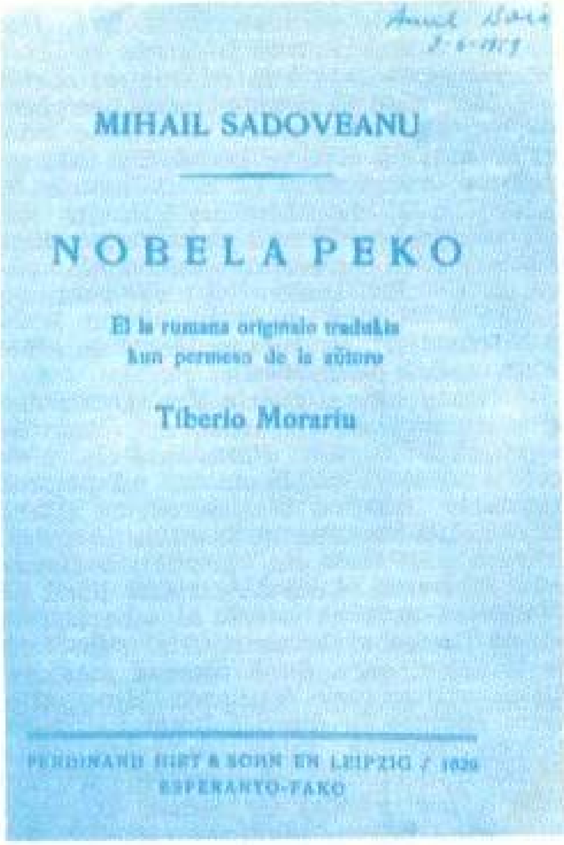
Ne-am adresat pentru lămuriri profesorului Aurel Boia, șef adjunct al colectivului esperanto-interlingvistică, care leagă după cum urmează trecutul mișcării esperantiste din România cu prezentul și viitorul ei.

O TRADIȚIE MAI LUNGĂ DECÎT SE CREDE: DE LA „MIC VOCABULAR" LA ARGHEZI ȘI MOISIL

— Mișcarea esperantistă are în țara noastră o tradiție mai lungă decît se crede, animată de idealurile nobile ale păcii și prieteniei dintre popoare. În 1889, la numai doi ani de la apariția limbii, a apărut un „Mic vocabular pentru români", alcătuit de Marta Frolo. Primele cursuri (Galați, București) și manuale (S. Kimel, G. Robin) își fac apariția la începutul secolului nostru. Din aceeași perioadă datează și primele periodice și organizații esperantiste. Cel dintîi congres național se ține la București în 1909. În aceeași perioadă apar și primele traduceri din literatura română, activitate care, alături de alte forme de manifestare (cursuri, congrese, publicații), avea să continue, cu întreruperi datorate în special celor două războaie mondiale, pînă în zilele noastre.

— Nu este cazul să intrăm în amănunte. Menționați cîteva din realizările mai recente, care marchează, am putea spune, o nouă etapă în mișcarea esperantistă din țara noastră.

— Colectivul esperanto-interlingvistică al Academiei de științe sociale și politice, condus de profesorul universitar doctor Ignat Bociort, funcționează la Timișoara, în cadrul Centrului de științe sociale al Universității, bulevardul Vasile Pârvan nr. 4. Prin înființarea acestui colectiv, se recunoaște nu numai importanța fenomenului esperanto, ci se creează și cadrul pentru desfășurarea unei activități pe baze cu adevărat științifice. Pe aceeași linie se înscrie și cea de a doua realizare, și anume introducerea limbii esperanto ca disciplină facultativă la facultățile cu profil filologic din cadrul universităților din București, Cluj-Napoca, Craiova, Iași și Timișoara, dar cu posibi-

litatea de frecventare a cursurilor și de către studenții de la alte facultăți sau instituții de învățămînt superior. Pe baza acestei prevederi, încă din 1979 s-au organizat cursuri la universitățile din Timișoara (profesorul Ignat Bociort) și București (asistent Constantin Dominte). De asemenea, funcționează cursuri și la alte instituții de învățămînt superior, de exemplu la Academia de Studii Economice din București (inaugurat la 17 aprilie 1979).

— Curs condus de dumneavoastră. Cum privesc studenții această posibilitate de a învăța esperanto?

— O studiază cu interes, iar unii — aș putea spune — chiar cu pasiune, preocupările lor depășind uneori cadrul strict al cursului. Dealtfel, la Timișoara, studenții activează în cadrul a două cercuri științifice, „esperantologio" și „esperanto în știință — Grigore Moisil".

— De ce Grigore Moisil ?

— Am în fața mea afișul comitetului pentru esperanto București, prin care se anunță, la reuniunea culturală esperantistă din 15 decembrie 1957, „un cuvînt introductiv de academicianul Grigore Moisil". N-a fost, după cîte îmi amintesc, o simplă cuvîntare ocazională, ci o pledoarie caldă și competentă pentru esperanto.

Și profesorul Boia ne indică, în continuare, și alte personalități culturale românești, care au susținut limba esperanto. Doar două exemple din numeroasele posibile.

● **Tudor Arghezi**, într-o tabletă publicată în 1946 și reprodusă în volumul „Lume veche, lume nouă" (1958) sub titlul „Esperanto", îl evocă pe doctorul Zamenhof, care prezidase un vast congres la Geneva. „Îl văd și acum — scrie Arghezi — ridicat și purtat pe brațe de o imensă asistență venită din toate colțurile lumii..." După ce constată că „niciodată n-a fost mai mare nevoie, în viața practică universală, de o limbă, oricare ar fi ea, lesne de asimilat, făcută pe toate mințile, vîrstele și naționalitățile", poetul subliniază necesitatea de a se relua inițiativa esperanto, „instrument util în noianul de limbi de pe glob". „N-am un document la îndemînă — scrie mai departe Arghezi — apt să-mi aducă aminte cîte graiuri deosebite fac din planeta noastră un infern în care nu ne putem înțelege unii cu alții...". Concluzia : esperanto.

● Al doilea exemplu: **Mihu Dragomir**, esperantist activ, al cărui nume poate fi întîlnit în publicațiile esperanto din primii ani de după război. Din păcate, textul conferinței pe care urma s-o țină la radio în 1958 cu titlul „Cum am devenit esperantist" a fost pierdut. Titlul este însă, prin sine însuși, suficient.

Dar să revenim la studenți. Ei desfășoară o merituoasă activitate științifică, participînd, cu lucrări redactate în esperanto, la simpozioane și sesiuni științifice organizate nu numai în țară, dar și în străinătate. Astfel un grup de zece tineri (nouă studenți și un elev) au fost prezenți la cel de-al 7-lea seminar de esperanto și interlingvistică, organizat la Varșovia de către Uniunea studenților polonezi.

SADOVEANU TRADUS ÎN OLANDEZĂ VIA ESPERANTO

— Probabil că asemenea participări au loc și la alte niveluri, tovarășe Boia.

— Desigur. Aș menționa astfel participarea de delegați români la conferința Societății internaționale a medicilor esperantiști (Craiova, 1977) și la seminarul internațional „Aspecte științifice ale limbii esperanto" (Ahrenshoop, R.D.G. 1978), precum și prelegerea pe care am ținut-o la Universitatea de vară în cadrul celui de-al 63-lea „Universala Kongreso de Esperanto", la Varna, 1978.

— Această limbă poate deci face față necesităților de comunicare științifică. Cum stau însă lucrurile cînd este vorba de texte literare ?

— Întrebarea face aluzie, se pare, la o frecventă prejudecată referitoare la posi-

I. L. CARAGIALE

DU LOTBILETOJ

biliăţile limitate de exprimare ale acestei limbi. Nu voi aduce contra argumente teoretice. Exemplele o dovedesc din plin. Ştiaţi, oare, că zeci de scriitori români au fost traduşi în esperanto, că „Mioriţa" a fost făcută cunoscută peste hotare şi prin versiunea esperanto sau că Imnul de stat al Republicii Socialiste România poate fi cîntat şi în această limbă ? Pe lîngă volume de sine stătătoare („Nobela peko" — „Păcat boieresc" de Mihail Sadoveanu, de exemplu), numeroase publicaţii esperantiste din diferite ţări au găzduit, pe lîngă alte materiale privind ţara noastră, şi literatură românească. Şi nu este vorba numai de proză (Caragiale, Creangă, Delavrancea, Odobescu, D. D. Pătrăşcanu, Ionel Teodoreanu, Vlahuţă, Zaharia Stancu etc.), care ar părea mai puţin pretenţioasă, ci şi de poezie (Eminescu, cu cele mai multe traduceri, Arghezi, Blaga, Coşbuc, Goga, Minulescu etc.).

Ni se aduc şi alte exemple. „Departe sînt de tine..." de Eminescu a apărut în revista suedeză „La Espero" în traducerea unui esperantist din Republica Populară Chineză ; un grupaj de poezii de Eminescu, Coşbuc, Alecsandri, precum şi „Mioriţa" au fost cuprinse într-o culegere de poezie universală, „Eterna bukedo", tradusă de esperantistul maghiar K. Kalocsay, recunoscut drept cel mai mare poet în esperanto, iar de curînd, în „Bulgara Esperantisto" nr. 3/1979 au apărut poeziile „Sergentul" de Vasile Alecsandri şi „Griviţa" de Nicolae Dumbravă, traduse de o esperantistă bulgară.

Esperanto — arată interlocutorul nostru — a contribuit la popularizarea literaturii române, servind şi ca limbă-pod între limba română şi alte limbi. Cu titlu de exemplu, menţionăm că două nuvele de Sadoveanu şi de Brătescu—Voineşti au fost traduse în limba olandeză... după traducerea în esperanto (informaţie publicată în „Esperanto en perspektivo", Londra — Rotterdam 1974, p. 247).

— Există şi literatură originală în esperanto, scrisă de români?

— Da, în special poezie. A apărut chiar, cu mai mulţi ani în urmă, un volum de poezii de M. Beraru, dintre care cîteva au fost reţinute şi publicate în „Esperanta Antologio" Londra. Mai de curînd (1978), o poezie de Constantin Dominte a apărut în revista „Paco" din Republica Democrată Germană. Cred că nu este lipsit de interes să arăt că există în esperanto o bogată literatură beletristică şi ştiinţifică, de un nivel care, după părerea mea, justifică numeroasele traduceri din esperanto apărute în diferite limbi naţionale, inclusiv română. Ştiaţi, de pildă, că o poezie a poetului esperantist William Auld a fost tradusă în română şi publicată acum doi, trei ani în revista „Orizont" din Timişoara? Sau că o cunoscută lucrare de popularizare a radioului, publicată în peste douăzeci de limbi, a apărut (1929) şi în limba română? Autor E. Aisberg.

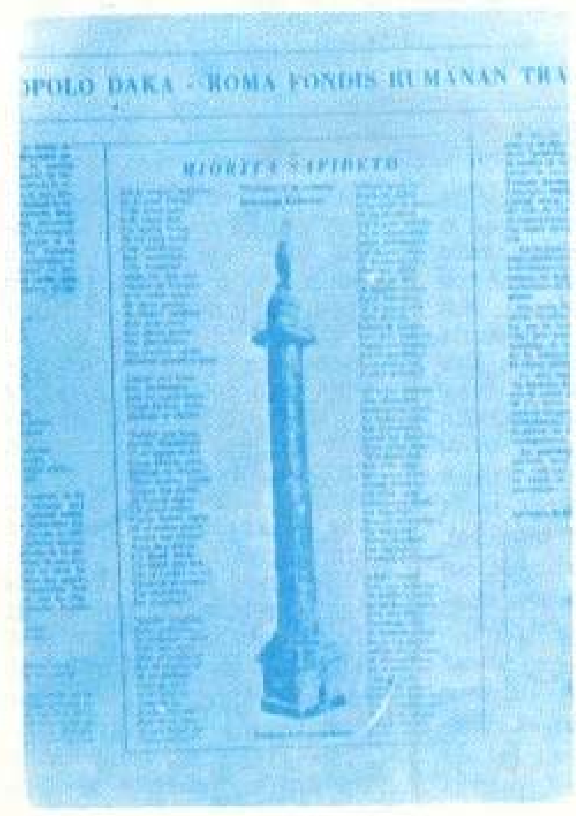
ŞI TEATRELE DE PĂPUŞI

— Din unele informaţii succinte apărute în presă am aflat că păpuşarii români au înregistrat succese pe plan internaţional prin intermediul limbii esperanto. V-am ruga să ne daţi cîteva detalii.

— Din anul 1968 se organizează anual, la Zagreb, un festival internaţional al teatrelor de păpuşi în esperanto. Ţara noastră — în care arta păpuşărească cunoaşte o mare dezvoltare — a participat încă de la început la acest „Pupteatra Internacia Festivalo", România fiind, alături de gazde, singura ţară prezentă la toate cele 11 ediţii ale festivalului. Teatrele de păpuşi din Cluj-Napoca, Timişoara, Constanţa, Ploieşti, Craiova, Iaşi, Alba Iulia, Oradea, Galaţi, Braşov, Brăila, Bacău şi Baia Mare au putut astfel să transmită, şi pe această cale, mesajul de cald umanism care caracterizează arta românească actuală. Păpuşile însufleţite de români au vorbit deci, de data aceasta, în esperanto! Şi judecînd după premiile de limbă obţinute, ele au vorbit nu numai

bine, ci chiar foarte bine. Semnificativ apare, în această privință, faptul că în 1976 primele două premii individuale de limbă au fost cîștigate de păpușari români, pentru ca un an mai tîrziu toate cele trei premii să fie atribuite păpușarilor noștri. De notat, de asemenea, că premiul special de limbă instituit în memoria esperantistului român Iosif Petrin a fost, la prima decernare (1978), atribuit unei formații românești (Baia Mare), în cadrul primei părți a festivalului păpușeresc organizat la Tromse (Norvegia). S-a repetat, într-un anumit fel, performanța de la prima ediție (1968), cînd premiul I, inaugural, al festivalului a fost atribuit Teatrului de păpuși din Cluj-Napoca. Avea să fie urmat, la următoarele ediții, de alte numeroase premii și aprecieri elogioase pentru păpușarii noștri. Publicul — inclusiv grupuri de copii din diferite țări — a putut să facă, în acest fel, cunoștință cu arta păpușărească românească, să petreacă cîteva momente cu personaje rupte din basme sau din realitățile zilelor noastre și să urmărească, **în esperanto,** o povestire de Creangă!

De amintit și un alt fapt, petrecut pentru prima dată la noi: apariția în limba esperanto a unui număr dintr-o publicație cu profil neesperantist. Este vorba de un număr jubiliar al ediției în limbi străine a revistei „România pitorească", intitulat „Ferioj en Rumanio" (Vacanțe în România). Scoasă în condiții grafice excelente, cu un conținut variat și interesant, revista, distribuită participanților la congresul de la Varna, s-a bucurat de o primire foarte călduroasă, după cum reiese din scrisorile primite de redacție. Astfel, R. Moerbeek din Rotterdam își mărturisește interesul provocat de articolul (în esperanto !) privind noi medicamente românești și activitatea unor deschizători de drumuri ca Ana Aslan, Vasile Boici, Tina Covaliu, Ștefan Ionescu-Călinești, Ioan Pușcaș.

PATRU MII DE CONGRESIȘTI

Iată și alte noutăți esperantiste :

● Esperanto a fost reintrodusă la noi printre limbile pentru care se obțin certificate de traducător. Se pot face, la oficiile poștale, abonamente la nu mai puțin de șapte periodice esperantiste publicate în țările socialiste. Între ele se află și „Scienca Mondo", organ al Federației Mondiale a Oamenilor de Știință. Ceea ce înseamnă că știința nu ocolește esperanto.

● În fiecare an, Asociația universală de esperanto, Universala Esperanto-Asocio, organizează congrese cu un program complex (cultural, științific etc.), care se bucură de o participare masivă. Astfel, la Varna numărul congresiștilor a fost de 4.400. Ele se caracterizează printr-un fapt cu totul deosebit : nu necesită interpreți, instalații de traducere simultană, se înlătură total „mutismul" care apare uneori în relațiile directe, personale, dintre participanții la congresele internaționale.

● Funcționează cercuri sau cursuri de esperanto la București, Baia Mare, Brașov, Cluj-Napoca, Constanța, Timișoara etc. Se plănuiește organizarea unui curs prin corespondență.

— Dar manuale, dicționare, tovarășe profesor Boia?

— În momentul de față se lucrează la întocmirea unui manual (Ignat Bociort) și a două dicționare (esperanto-român și român-esperanto) de către un colectiv de cadre didactice din Timișoara, cu antrenarea și a studenților de la cursurile de esperanto. Un curs minimal (Aurel Boia) a apărut la Academia de Studii Economice din București, iar un caiet de seminar se află în curs de apariție la Timișoara.

Crește deci interesul pentru esperanto. Fenomen pozitiv prin aceea că, după cum o atestă datele citate mai sus, și această limbă își aduce o contribuție, pe o cale poate mai puțin obișnuită, la apropierea dintre oameni, la o mai bună cunoaștere și circulație a valorilor culturale.

LIONEL NIȚESCU

O povestire de Giovanni Papini

Debutul meu în literatură

In 1890 eram un imitator — și trag nădejde că și cel din urmă — al lui Giuseppe Giusti. Iar puțin mai tîrziu am publicat — în exemplar unic, manuscris, ilustrat, pierdut — un caiet cu poezii jumătate satirice, jumătate vesele, din care nu-mi amintesc decît o critică împotriva jocului la loto și de un portret burlesc, în versuri de șapte silabe, al unui „Învățător de la țară".

Operele mele n-au început însă să fie turnate în plumb decît mult mai tîrziu, adică în 1896, cînd împlinisem cincisprezece ani.

În vremea aceea, împins de setea mea de lectură, mă silisem din răsputeri să mă împrietenesc cu profesorul meu de franceză, un bolognez care se numea Altobelli și căruia îi tremura veșnic tot trupul, dar mai ales capul și mîinile. Elevii povesteau că tremuratul acela necontenit îl apucase în ziua în care, cu pistolul în ceafă, fusese obligat să se însoare cu aceea care-i era nevastă. Fapt este că, ori de cîte ori mă duceam la el — stătea la ultimul etaj al unei case din piața Santa Maria Novella — îl găseam totdeauna zăvorît, pentru a face una din nenumăratele băi reci, care nu izbuteau să învingă tremuratul. Și-n timp ce el se bălăcea dincolo, eu scotoceam în biroul său, printre cărțile care, deși nu multe, erau aproape toate scrise în limba franceză și noi pentru mine. Într-o bună zi, am pus mîna pe o crestomație groasă, în mai multe volume, care se intitula, mi se pare, **Les poètes français** și era tipărită în format mare, cu litere de-o șchioapă și cu largi spații albe pe margini. Am găsit acolo o poezie de Victor Hugo, care mi-a plăcut, și, îndată ce m-am înapoiat acasă, am rescris-o, după puterile mele, în proză italiană. Era vorba, dacă mi-aduc bine aminte, de un leu scăpat din cușcă și de salvarea unui copil, iar povestirea mi-a ieșit, ori mi s-a părut, mult mai patetică decît modelul. Faptul că era vorba de un copil mi-a dat ideea și speranța de-a o putea tipări.

În anii aceia, un librar evreu, care se numea Lopez și avea prăvălia în **via** Palazzuolo, publica un fel de revistă pentru copii, intitulată **Prietenul școlarului**: opt pagini pe două coloane, cu vechi gravuri în lemn, cu o copertă de un roșu între murdar și ftizic.

Cu scrisul meu de la examenul de caligrafie, am copiat, plin de rîvnă, povestea cu leul, am închis-o într-un plic galben, fără un cuvînt de prezentare măcar, și am alergat într-un suflet în **via Palazzuolo**. Cînd am ajuns însă aproape de prăvălia unde se afla direcțiunea **Prietenului**, am simțit nu știu ce în picioare și o neobișnuită palpitație sub cămașă. Domnul Lopez, pe care, mulți ani mai tîrziu, l-am cunoscut bine drept un om cumsecade și care

numai spaimă nu ți-ar fi insuflat, nu era bogat și-și făcea singur toate treburile: director, administrator, tipăritor și, din păcate, și vînzător de penițe și de caiete de școală. Ideea de a intra în prăvălie, de a mă apropia de tejghea, în fața celui care trebuia să mă judece și să mă tipărească, și, în loc să-i cer o peniță Mitchell sau o gumă mare Elefant, să-i întind plicul acela care dezvăluia atît de limpede calitatea mea de autor nou și minor — mi-a apărut, deodată, absurdă și înfricoșătoare. M-am zgîit înlăuntru: domnul Lopez se afla la tejghea, zîmbitor și plin de bunăvoință, și stătea de vorbă cu două doamne, care cumpărau foiță pentru flori artificiale. M-am oprit în fața vitrinei să mă uit la șirurile bersalierilor de plumb, asemănători între ei pînă la ultima pană împodobitoare, și la abțibildurile cu flori și fluturi, pasiunea copilăriei mele. Doamnele au plecat, domnul Lopez a rămas singur, dar eu n-am îndrăznit să intru. M-am plimbat pe trotuar, în sus și-n jos, de cinci-șase ori, cu nădejdea că îndrăzneala îmi va da brînci, dintr-o dată, dincolo de pragul acela: zadarnic! Se pare însă că librarul-director și-a dat seama de suspectele mele vînzoliri prin fața vitrinei sale și, pentru orice eventualitate, a ieșit în ușă și m-a privit țintă, cît a putut mai încruntat, părînd să-mi spună: dacă ești cumva un hoțoman, ia seama că te-am văzut și e mai bine să speli putina!

Cine era să-i spună, însă, că îl avea în față pe unul dintre „autorii" săi și, poate, pe cel mai celebru colaborator al revistei **Prietenul școlarului**!

M-am înapoiat acasă umilit și supărat, fără să-mi fi putut preda nefericitul de manuscris. Ce-mi rămînea de făcut? Îmi veți spune că poșta exista și pe atunci și că puteam să trimit și eu, ca toată lumea, o scrisoare recomandată. Numai că, înainte de orice, mi se părea ridicol să mă slujesc de poștă, atîta timp cît editorul și autorul locuiau în același oraș, iar eu aveam picioarele zdravene. Exista apoi pericolul ca prețiosul plic să se piardă: nu aveam, în vremea aceea, cel puțin, o prea mare încredere în serviciile publice. Și, în sfîrșit, lăsînd la o parte aceste două motive, exista un al treilea, fundamental, care le făcea de prisos pe cele dintîi: nu aveam, adică, banii necesari pentru francarea și trimiterea recomandată a capodoperei.

A trebuit să recurg la diplomație. Am început prin a-i spune mamei că micuța mea surioară — avea opt ani mai puțin decît mine — nu mai ieșise de multe zile din casă și că un pic de aer i-ar fi făcut bine, așa că aș fi însoțit-o bucuros într-o plimbare pînă spre bulevarde. Maică-mea se miră mult de această frățească ofertă, căci, de obicei, ieșirea din casă împreună cu soră-mea mi se păruse totdeauna un chin, dar, în orice caz, îmbrăcă fetița cît mai frumos și mi-o dădu în grijă. Cu aerul nepăsător al celui care se plimbă fără nici o țintă, îmi tîrîi victima pînă în **via** Palazzuolo, iar cînd ajunserăm alături de faimoasa prăvălie, îi spusei:

— Ia seama că trebuie să intri acolo, în librărie, și să pui plicul ăsta pe tejghea. Dacă-mi faci plăcerea asta, îți cumpăr niște covrigi îndată ce-ajungem la Poarta dinspre Prato.

La fel de timidă ca și mine, dar fără să știe despre ce era vorba, surioara mea, părînd oarecum mirată de această treabă neobișnuită și, încă și mai mult, de nemaipomenita mea făgăduială, luă plicul, intră în fugă în prăvălie și ieși, tot în fugă, dar fără plic! O luai de mînă și o zbughirăm în pas de bersalier, pînă la primul colț de stradă. Manuscrisul, neștiut început al faimei viitoare, sosise la destinație.

Trecură cîteva săptămîni, apărură cîteva numere ale revistei **Prietenul școlarului**, dar nici vorbă de povestirea mea. În cele din urmă, într-o sîmbătă seara, deschizînd revista pe stradă, la lumina roșiatică a gazului, văzui figura unui leu, privind încruntat printre niște smocuri de iarbă și, la sfîrșitul unei coloane, numele și prenumele meu. Au trecut, din seara aceea, treizeci și cinci de ani — jumătatea unei vieți — și totuși îmi aduc încă aminte de aprinderea aceea care mi s-a urcat la față și de șuvoiul puternic, amestec de rușine și de triumf, care mi-a năpădit inima mea de băiat în vîrstă de cincisprezece ani.

Pentru o bucată de vreme am lăsat în pace tipografii. În 1898, am intrat însă, numai cu lucruri de-ale mele, în tagma scriitorilor tipăriți.

În românește de
ȘTEFAN CRUDU

Giovanni Papini, văzut de E. Drăguțescu

Primul interviu, ultimul interviu

Era o zi ploioasă de decembrie a anului 1976. Mă aflam de dimineață în casa lui Eugen Seceleanu pentru un interviu. Primul său interviu pe care îl acorda. Îl plănuiserăm de multă vreme, dar deși ne vedeam aproape zilnic la redacție, nu găsiserăm răgazul de a sta de vorbă pe îndelete. Autorul **Eternității locale** se găsea în acea zi într-o stare specială. Parcă nici nu mă vedea. Își povestea mai mult lui însuși întîmplări prin care trecuse, gînduri care îl frămîntaseră. Nu mai luam un interviu obișnuit. Totul devenise o zguduitoare confesiune rostită de o conștiință torturată. Doar seara a întrerupt această mărturisire : Eugen Seceleanu pleca în Iugoslavia.

Din păcate, primul său interviu a rămas și singurul. El a apărut – fragmentar – în revista **Vatra** în anul 1977. Îl oferim acum integral cititorilor noștri pentru ca să aducem un omagiu celui care a fost colegul și prietenul nostru și totodată un adevărat scriitor și gazetar : Eugen Seceleanu.

Eugen Seceleanu: Îmi pare că tot ce voi scrie va fi sub semnul eternității locale

— E...

— E.

— Chiar dacă îmi ești șef de secție la revista FLACĂRA, te rog să mă lași să-mi termin frazele. Bineînțeles, atunci cînd apuc să le încep.

— Poftim !

— Eugen Seceleanu, ce a fost în viața ta înainte de revista la care lucrăm azi ?

— Pînă a intra la facultate am lucrat ca vagonetar la Combinatul chimic. De atunci, mîinile mele s-au format mari, mîini care cunosc munca și speră în continuare să-și facă o carieră cu ele. Acolo am învățat că principalul organ de sensibilitate sînt mîinile, atunci cînd ele muncesc. Tot acolo am învățat că aceste mîini sînt datoare să aducă prima retribuție mamei. Adică aceleia care pe brațele ei m-a purtat din comuna ei natală pînă în orașul Făgăraș. Or, drumul acesta însemna și înseamnă și acum 3 kilometri la dus. La întors, firește că lucrurile stau la fel. Cam despre asta ar fi vorba.

— Altceva ?

— Eram în anul II de facultate cînd am scris prima povestire în care eroul principal era un fotbalist numit Boca. Asta se întîmpla în anul 1959. În anul 1972 m-am întîlnit din nou cu Boca, numai că nu era fotbalist. Este vorba de femeia care mi-a pus perdele la geamuri, mi-a cumpărat un radiator, mi-a pus cît a putut ordinea ei în viața mea și m-a ajutat să fiu exact, în măsura în care exact înseamnă să te iei după altul. Este vorba de nevasta mea. La început o stimam foarte mult. Am sfîrșit prin a o iubi.

— Numai atît poți să-mi spui despre tine cel dinainte de revista FLACĂRA ?

— Ce să-ți mai spun ? Știi doar că am fost șef de promoție la Facultatea de filosofie. Am fost solicitat să rămîn asistent — reține, asistent, nu preparator.

— Rețin.

— Bine faci. Deci, să rămîn asistent la catedra de materialism istoric, după aceea, în termen de 10 minute, am fost solicitat să rămîn la Institutul de filosofie. Pentru că nu-mi plăcea să merg prin biblioteci, am acceptat o altă propunere. Aceea de a fi profesor la Școala M.A.I. nr. 1. Acolo am și funcționat timp de un an și aș mai fi funcționat dacă nu-mi dădeam demisia.

— Fatal, îți pun întrebarea : de ce ?

— Voiam să respect toate regulamentele dar nu puteam. Vreau să spun că, de atunci, în semn de regret pentru postul părăsit, datează insomniile mele. De-atunci păstrez obiceiul ca fix la 2,30 noaptea să mă trezesc transpirat și singur.

— Apoi ?

— Apoi, după trei luni de gîndire severă, timp în care mi-am propus să trăiesc doar cu șapte lei pe zi, am reușit să devin educator la Școala de surdo-muți nr. 1.

— Unde iarăși n-ai stat.

— Am reușit prin concurs la revista **Paza contra incendiilor,** unde am sfîrșit prin a scrie articole de fond apreciate. De acolo mi-am dat demisia pentru că mi s-a cerut să laud niște pompieri voluntari cu a căror atitudine nu eram de acord.

— De ce ? Nu stingeau regulamentar focul ?

— Ei stingeau prea încet incendiul.

— Ce făceai de fapt la revista aceea ?

— De regulă, scriam articole pe tema **Prevenirea incendiilor este pe primul plan.** Tot acolo mi-am scris nestingherit, ajutat de atmosfera prietenească din jur, prima mea carte, **Eternitate locală.** Cînd am plecat, am fost regretat mult timp. Și pot spune că și eu i-am regretat pe foștii mei colegi.

— Din nou te aflai în fața tuturor posibilităților. Ce-ai făcut ?

— N-am lucrat trei luni, pînă cînd, într-o zi, zi în care n-aveam palton, am citit în ziarul **Informația** un anunț că studioul Sahia angajează prin concurs un redactor principal. Deși

eram supărat, m-am hotărît să particip. Eram înscriși 28 de inși. Prima probă, cea scrisă, consta din a propune zece teme pentru un viitor jurnal. Eu am propus 350 de teme.

— M-ai dezamăgit. N-ai propus cîte o temă pentru fiecare zi a anului.

— Mai sînt și sărbători. După proba asta, mai rămăseserăm patru inși. La proba orală, comisia formată din Ion Vissu, directorul Moldovan și alții mi-a spus că am o inteligență ieșită din comun și m-a întrebat dacă accept să mă angajez.

— Ai acceptat !

— Am acceptat.

— Mai...

— Mai scurt !

— ...vrei să-mi spui...

— Și mai scurt !

— ...ceva despre drumul tău pînă la revista FLACĂRA ?

— Văzusem în tramvaie afișe care anunțau revista FLACĂRA într-o nouă formulă. Mi-am închipuit tot timpul că va fi o revistă în care cele 350 de propuneri de la studioul Sahia vor putea fi și scrise. Una dintre ele era aceea privitoare la pîinea din Valea Jiului. Eu l-am propus în 1972 pe Adrian Păunescu să scrie comentariul la jurnalul de actualități, convins fiind că el va defini exact cea mai scumpă calitate a pîinii : aceea de a face pîine. Într-adevăr, Adrian Păunescu a scris excelente comentarii. Mai tîrziu, i-am dat un exemplar din prima mea carte cu o dedicație.

— Ce înseamnă pentru tine revista la care lucrăm ?

— Locul unde eu, Eugen Seceleanu, fiul cel mai tînăr al unor vechi tineri muncitori, am reușit să scriu tot ceea ce înseamnă șansa și fericirea unor oameni necunoscuți, oameni de provincie, care așteptau,

desigur, ca despre pîinea lor să vorbească un băiat care la vremea potrivită a știut ce înseamnă pîinea proastă. Și mai credeam că Adrian Păunescu este genul ideal de om care simte ce înseamnă să n-ai palton atunci cînd nu-l ai.

— Cum ai ajuns să te ocupi de Cenaclul Flacăra al Tineretului Revoluționar condus de poetul Adrian Păunescu ?

— Eram pe punctul de a pleca din nou în lumea asta care din păcate e alcătuită și din prea multe obiecte de uz personal numite și sticle. Pur și simplu, nu mi se mai publicau articolele. Sfătuit de aceea care mi-a pus perdelele la geamuri, aceea care m-a împiedicat să văd doar partea rea a lucrurilor, m-am hotărît să discut cu Traian Stoica, fostul redactor șef adjunct al revistei. M-am prefăcut că vreau să mă ocup de organizarea cenaclului. Adevărul e că eram disperat. Traian Stoica, un om foarte subtil, m-a înțeles și mi-a promis că mă va propune pe mine pentru acest lucru. La cîteva zile, redactorul șef al revistei și conducătorul cenaclului m-a întrebat dacă pot să mă ocup de acest cenaclu.

— Cum te simți în cenaclu ?

— Eu zic că în chestiunea cu cenaclul am dat măsura întregului meu talent și m-am regăsit acela din copilărie cînd oamenii mă îndemnau să fiu exact și cinstit, să dau banii împrumutați înapoi și să mă culc liniștit fără ca vreun gînd ascuns să-mi tulbure liniștea viselor, acelea despre care am învățat strălucit la Facultatea de filosofie.

— Ce crezi că reprezintă pentru tineretul României socialiste acest cenaclu ?

— Cred că reprezintă învingerea complexului față de propria noastră cultură. Nu mi-a plăcut niciodată faptul că i-am uitat pe Goga, pe Blaga, pe Șerban Cioculescu — atunci cînd de fapt în casa noastră, aceea din bucătăria căreia se văd înzăpeziții Moldovanul și Negoiul — ei nu sînt uitați, pentru că tatăl meu, avînd doar un metru și 74 cm, nu i-a uitat niciodată, ba, mai mult, mi-i cita și recita de fiecare dată atunci cînd lua retribuția. Prime nu obișnuia să ia.

— Care crezi că este sensul revoluției noastre ?

— Datorită ei, această țară, care părea doar o încrucișare de drumuri, a devenit cunoscută. A dobîndit identitate și pentru colegii de pe glob apare ca fiind un loc în care oamenii se nasc, trăiesc și mor sub semnul sever și aspru al luptei pentru mai bine, al luptei pentru nou. Omenirea știe astăzi că datorită revoluției organizate și conduse de P.C.R., România își scrie și într-un fel își rescrie parcă istoria. Este teribil de emoționant să încerci ca odată cu construirea școlilor, fabricilor și policlinicilor să repari greșelile trecutului, să reabilitezi oameni. În România se trăiește azi normal și legal. Nu există șansa ca în viitor în România bunul simț, inteligența, omenia să intre în ilegalitate. Drumul nostru este legat de numele tovarășului Nicolae Ceaușescu.

— Ce înseamnă pentru tine România ?

— România este exact genul de pămînt pe care nu l-aș părăsi decît cu condiția ca însuși acest pămînt să se mute în altă parte. Locul sfînt în care ai dreptul să te naști și să mori, acel loc în care se vor naște copiii tăi. Pentru mine, România înseamnă locul unde s-a născut și va muri tata, locul unde s-a născut și va muri, din păcate, mama. Și va însemna și locul de unde, cu o coroană de flori, convențională, firește, voi fi condus pe ultimul meu drum, care, din păcate, nu va fi Casa Scînteii, locul etern al năzuințelor și articolelor noastre.

— Există însă în cuprinsul acestui pămînt un loc de care te simți mai legat ?

— Există. Transilvania. Familia noastră are pe puțin 500 de ani vechime în Făgăraș. La atîta vechime am ținut să răspund cu faptul că, iată, sînt primul Săceleanu cu studii superioare. Pe fiul meu, căci peste cîteva luni voi fi tată — o să-l dau la o școală profesională pentru ca să rămîn vreme de o sută de ani singurul cu studii superioare.

— Parcă debutul tău literar e legat tot de Transilvania.

— După ce am scris primele opt schițe am hotărît să le public, și nu oriunde, ci în Transilvania. Am trimis schițele la Astra din Brașov și după cîteva luni am fost plăcut surprins că una a apărut, deci debutasem, și neplăcut surprins că trimisesem o schiță și apăruse o scenetă. Am protestat zadarnic. Adevăratul meu debut a fost la revista VATRA din Tîrgu Mureș, cu schița Incendiul, pe care și acum o consider a avea o valoare internațională.

— Profit de excesul tău de modestie și te întreb ce părere ai despre Tîrgu Mureș ?

— Lasă-mă să termin. Cei de la VATRA mi-au trimis o confirmare că au primit schița și că o vor publica, lucru absolut uluitor și desigur unic. Cît despre oraș, l-am cunoscut mai tîrziu. Excelent aprovizionat, cu clădiri frumoase, chiar dacă sînt noi, și cu oameni atît de ama-

bili încît te împing pînă și în păcat.

— Ți-am recitit, de curînd, reportajele din revista FLACĂRA pe care le-ai adunat într-o carte. Am remarcat cu supriză că de fapt nu scrii reportaje, ci mai curînd persiflezi genul.

— Personal consider reportajul un gen învechit. Lumea este mult mai subtilă decît o credem noi în reportaje. Eu pot să răspund la cele 5 întrebări ale sale dar nici una dintre ele nu se referă la ce fel de om ești tu, ce gînduri ai, dacă vrei să te însori sau nu. Cadrul este prea strîmt și eu am preferat să scriu un pseudo-reportaj, acela în care oamenii spun într-adevăr ce gîndesc, dar îmi dau voie să spun și eu ce gîndesc.

— Ai mai putea scrie reportaje ?

— Nu.

— De ce ești uneori dur cu oamenii ?

— Eu am înțeles că între ceea ce gîndesc și ceea ce se întîmplă este, oricum, o mare distanță. Mama n-o să fie niciodată mulțumită dacă eu o să fiu doar dur. Ea așteaptă de la mine și niște bani, la care chiar nașterea mea a silit-o să aibă nevoie. Născîndu-mă, și-a creat o obligație în plus. Sînt dur pentru a mă menține așa.

— E și asta un mod de a vedea viața.

— Aș vrea să trăiesc 95 de ani. Adică să văd dacă băiatul meu va învăța din manualul de școală excelentele opere ale lui Caragiale și Creangă. Nu cred că el va învăța și despre mine. Pentru că, știi, îmi pare că tot ce voi scrie va fi sub semnul eternității locale. Cred sincer că am trăit de fapt mai mult decît cel sub a cărui zodie mi-am desfășurat întreaga viață : Serghei Esenin. Îți spun asta într-o zi ploioasă, zi în care undeva, probabil, mai mulți oameni cu paltoane umede conduc un mort perfect uscat. Nu vreau să mi se ia în nume de rău treaba asta, dar cred că fiecare are nu numai dreptul, dar și obligația de a se gîndi la sfîrșitul său. Aș vrea atunci să-mi cînte Doru Stănculescu Ai, hai iar, apoi, Mircea Vintilă Pămîntul deocamdată. **Pentru că veni vorba, lui Radu Gheorghe,** care cîntă Prietena defunctului, eu **i-am spus că va fi marele său cîntec. Regret,** dar acesta este adevărul. Cît despre mine, sincer vorbind acum, aș fi vrut să trăiesc 29 de ani.

— Mereu îți place să fii cu cîte cineva. Ți-e frică de singurătate ?

— În singurătate îmi vine gîndul să beau și băutura nu duce niciodată la lucruri bune. Și tot în fața singurătății mă trezesc un om singur și meschin, așa cum n-aș vrea să fiu. De pildă, cînd sînt singur, îmi număr banii.

— Care îți este cel mai bun prieten ?

— Cel mai mare prieten al meu ar putea fi Adrian Păunescu și uneori nopțile, îngrozit, îl confund cu tatăl meu. Adrian Păunescu, A. P. cum îi spunem noi, m-a ajutat să înțeleg că sînt om și am dreptul în continuare să fiu așa. Tot el m-a ajutat să înțeleg că sîngele meu nu se predă numai Crucii Roșii. Dar sînt convins că și el avea nevoie de un om ca mine.

— Ce părere ai de fapt despre redactorul șef al revistei FLACĂRA ?

— A. P. are cu adevărat cultul talentului, în sensul că nu-l deranjează dacă un tip vine de pe strada Orizontului și se întîlnește cu el pe strada Macaralei. În schimb, pe același A. P. îl deranjează că un tip venit de la Făgăraș, care mi-a fost profesor, îl întreabă unde poate să dea de mine. Cît despre poet, acesta a debutat spectaculos, înfrîngînd multe adversități, dar, în ultimul timp, spre satisfacția unora, scrie poezii mult prea directe, fără o transfigurare artistică. Și așa, este un poet al națiunii, dar asta nu trebuie să-l mulțumească.

— Pe cine ai iubit tu cel mai mult ?

— Pe mama și pe o mătușă. Pe tanti Jeni, o excelentă infirmieră medicală. Ea avea halatul alb cînd timpurile erau grele. A fost ilegalistă și mi-a spus că fără muncă se pot face multe lucruri, dar cu muncă unul singur : acela de a fi tu însuți.

— Eu presimt în tine un scriitor important. De aceea ți-am și cerut acest interviu. Primul interviu pe care îl dai. De ce ai acceptat să mi te destăinui mie ?

— Întotdeauna am crezut că acelora mai puțin băgați în seamă li se cuvine totul. Eu însumi am fost un tip mai puțin băgat în seamă. În al doilea rînd, m-a uluit faptul că, avînd o geantă diplomatică neagră și o soră la televiziune, poți să fii atît de plin de caracter, lucru care dealtfel a speriat pe mulți. Vreau să spun că dacă în clipa de față m-ar aștepta cineva să-mi acorde premiul Nobel, l-aș lăsa să aștepte în ploaia de decembrie circa 30 de minute. După care m-aș duce și i-aș spune că nu am timp, din moment ce alături de mine se află, tandru și apropiat, mai apropiat ca o soră de front, un om care dacă ar fi mai perseverent ar ajunge nu să ia, ci să dea interviuri.

GEORGE ARION

„Trageți în naufragiați!“

Tradiția scrisă sau nescrisă spune că aproape totdeauna avitatorii și marinarii inamici au manifestat un fel de respect față de meseria lor și condițiile exercitării ei. Au existat și cazuri, în al II-lea război mondial, cînd s-a intimplat altfel. După revista Historia relatăm unul dintre acestea.

13 martie 1944. Pe mare, între Freetown și insula Ascension, un mare submarin german, U 852, comandat de locotenentul de vas Heinz Eck se îndreaptă către sud. Echipajul este extenuat, doborit de căldura care domnește în interiorul submarinului – aproape 40 de grade. Conform ordinelor primite, submarinul U 852 a navigat în adincime, cu viteze mici, șase noduri, ieșind rareori la suprafață.

„Avioanele aliate care supraveghează sectorul unde dv. veți patrula sînt foarte numeroase, au mijloace de detectare perfecționate. Submarinul dv. deși poate parcurge 30 000 de mile fără a face noi provizii de petrol, se scufundă foarte lent, deci va fi foarte vulnerabil" – i-a spus căpitanul de covertă Schnee, atașat la Statul major al lui Dönitz, tînărul Eck, înainte de îmbarcare, la Kiel.

Insă Schnee nu i-a zis că, în timpul imersiunii, dispăruseră patru submarine, toate de același tip, IX. D. 2 – 1 800 de tone, comandate de excelenți ofițeri, victime ale aviației aliate. Din vînători, cum fuseseră încă din iunie 1943, aceste submarine U-Boat, se transformaseră în vinat. Eck privește deseori cerul. Nimic nu se zărește.

– O dîră de fum la sud! strigă deodată cineva.

Trageți în plute!

Eck își fixează binoclul său „Zeiss" asupra punctului respectiv. Este, fără îndoială, o urmă de fum, un fum negru. Prost cărbune arde vaporul ăsta. Se îndreaptă către nord-nord-vest. Cele două vase se apropie unul de celălalt. O rablă de vapor ce nu poate depăși, desigur, 4 000 de tone. Un coș. Vaporul navighează cu lest. Eck decide ca atacul să fie lansat la căderea nopții.

Ora 19,30. Eck lansează două torpile magnetice asupra vaporului care explodează. Prin fum se pot vedea resturile vasului. „Era un spectacol impresionant", va spune mai tirziu comandantul de pe U 852.

Ora 19,40. Noaptea este foarte întunecoasă. Submarinul circulă printre epave: scînduri, butoaie. De pe punte, reflectată la suprafața apei, vine o lumină, se aud voci și semnale din fluier. Unii au scăpat totuși și sînt pe plute.

La ordinul comandantului, submarinul se apropie. Par a fi două sau trei plute cu oameni în ele. Eck nu știe englezește. Il cheamă pe inginerul-mecanic Hans Richard Lenz, care în timpul urmăririi și al torpilării rămăsese la postul său, în interiorul submarinului. Primind ordin, unul dintre naufragiați, un grec, se urcă pe puntea submarinului.

– Numele vaporului dv., tonajul? îl întrebă Lenz.

– „Peleus", 4 695 de tone, de construcție grecească, navighează în serviciul englezilor. Veneam din Australia și ne îndreptam spre Anglia.

– Unde se află comandantul dv., pe o plută?

– Nu știu.

Omul s-a întors pe plută. Lenz raportează comandantului său interogatoriul, apoi coboară în submarin pentru a scrie raportul.

Pe punte, Eck reflectează. Se gîndea la acești naufragiați: plutele lor vor fi zărite în timpul zilei de un avion aliat. Odată salvați și interogați, ei vor comunica ora torpilării. Eck aprecia că distanța pe care ar putea-o parcurge la suprafață, timp de 16 sau 18 ore, nu era suficientă pentru a fi în afara oricărui pericol.

– Aduceți o mitralieră MG-15, luați grenade, virați către plute. Dv., Weissphenning, veți trage asupra acestor plute și asupra acestor oameni. Trebuie să dispară orice urmă a torpilării. Weissphenning era Marine-Oberstabsarzt (medic chirurg șef al Marinei).

Deși aparținea serviciului sănătății, cu toate convențiile de la Geneva, care îi interziceau orice act de război, Weisspfenning s-a instalat la

mitralieră avîndu-l alături pe comandant.

— Foc!

Mitraliera a început să țăcăne.

În acel moment, inginerul-mecanic Lenz se întoarse pe punte.

Văzîndu-i pe acești doi oameni, dintre care unul avea misiunea de a salva viețile omenești, nu de a le pune capăt, a protestat:

— Ce faceți? Trageți în niște naufragiați! Nu sînt de acord și vă cer să...

— Consider că am dreptate. Supuneți-vă, Weisspfenning. Orice ar fi, urmele torpilării trebuie să dispară, îl întrerupse sec comandantul submarinului U 852.

Nu vor să se scufunde

Locotenetul Kolditz, secund pe bordul submarinului, a protestat, la rîndul său. Zgomotul mitralierei i-a acoperit însă glasul. N-a mai insistat. La ce bun? În marina hitleristă, nici o părere personală față de comandant. Ieșise luna. Lumina ei argintie scînteia pe apă. În această lumină se profilau urmele sumbre ale epavelor. Nici un supraviețuitor pe plutele care nu voiau să se scufunde și să dispară pentru totdeauna. Deodată, mitraliera MG-15 se opri. Era evident că medicul-chirurg minuia mai bine stetoscopul și bisturiul decît această mașină a morții.

— Hoffmann, continuați tirul, ordonă Eck ofițerului Hoffmann însărcinat chiar cu întreținerea și funcționarea armelor. În scurt timp, Hoffmann a repus mitraliera în poziție de tragere și, cu Eck alături, a reluat tirul. Nici un rezultat. Deși străpunse, sparte, plutele se mențineau deasupra valurilor.

— N-am putea folosi tunurile de 37? întrebă Hoffmann, foarte nervos.

— Nu, dar încercați cu o mitralieră de 20, răspunse comandantul submarinului.

A fost încărcată o mitralieră din cele patru mitraliere grele de 20. Hoffmann a început să tragă. Proiectilele se pierdură în noapte și avură același rezultat cu gloanțele mitralierei MG.

— Grenadele de mînă, ordonă Eck care voia să termine odată.

O ladă era chiar lîngă Hoffmann. Se aplecă, luă o grenadă, o dezamorsă,o lansă, și apoi reîncepu același lucru cu încă una, și iar, și iar...

Lenz urmărea desfășurarea acestui atac înverșunat contra plutelor. Unde era omul pe care îl interogase? La început, niște siluete se agitau pe plute, cei scăpați vorbeau, foloseau fluierul legat de echipamentul de salvare. Acum plutele păreau goale, fără ființe omenești pe ele.

Deodată, un tir de mitralieră, în spatele submarinului, sfîșie liniștea nopții. Cine oare acționa astfel, din ordinul lui Eck? Inginerul-mecanic îl recunoscu pe matelotul Schwender, cel mai prost notat pe bord: «un om nedemn»! Lenz se repezi, îl împinse pe Schwender și se instală în locul său, în spatele mitralierei. Deschise ocul, așa cum va spune mai tîrziu, „pentru ca o persoană căreia îi vorbise cu puțin mai înainte, pe care o interogase, să nu fie omorîtă de un individ atît de josnic cum era Schwender"!

Ora 1: submarinul U. 852 se îndepărtează. La bord, toți aveau conștiința încărcată și comandantul consideră că este obligat să se adreseze echipajului prin interfon: „Dacă aveți prea multă compasiune, gîndiți-vă la soțiile voastre, la copiii care mor, victime ale atacurilor aeriene ale dușmanului."

Comandantul Eck era convins că nu lăsase în urma sa nici un supraviețuitor. El a notat în cartea de bord: 13 martie 1944 — ora 19,30 — Scufundat prin torpilare „Peleus" — vas grecesc sub pavilion britanic — 4695 de tone — careul FF. 02 S-10 W.

Doi supraviețuitori

Conform ordinelor primite, Eck se îndreaptă către Capul Bunei Speranțe, apoi submarinul său trecu în Oceanul Indian. Eck era extrem de fericit: trecuse prin zonele primejdioase — Freetown, Capul — fără dificultăți sau pierderi. Scăpase de destinul tragic al camarazilor săi Wilhelm Rollmann (U. 848), Heinz Otto Schultze (U. 849), Erwerth (U. 850) care, cu submarine de același tip cu al său, noile IX. D. 2, cu o imersiune prea lentă, dispăruseră în aceleași locuri în octombrie și noiembrie, cu un an înainte. Urcînd pe la est coasta Africii, Eck a mai făcut o victimă: la 1 aprilie 1944 a scufundat cargoul „Dahomian", de 5277 de tone.

A continuat drumul spre sud, către golful Aden, regiune foarte frecventată de vasele ce traversează canalul Suez. Spera că acolo apărarea va fi mică și se gîndea că va putea opera încă mult timp în acea zonă cu rezerva de țiței de pe submarinul său. Eck lăsase în urma sa cîteva urme ale vasului „Peleus" și nici un supraviețuitor. Cel puțin, așa credea el. Cu toate acestea nu toate plutele se scufundaseră, deși erau străpunse de gloanțe, avariate de schijele grenadelor. Flotoarele lor conțineau o materie insubmersibilă datorită căreia două dintre ele se menținuseră la suprafață.

Pe prima plută, după măcelul din timpul nopții, ofițerul secund de pe vasul „Peleus" zăcea rănit de schijele grenadelor la umărul drept și la spate. De la primele rafale ale mitralierei, Antonios Liossis se aruncase pe burtă și nu mai mișcase. Schijele de grenadă îi scrijeliseră spatele, îi rupseseră carnea de pe umăr. Cu toată durerea, Liosis nu se mișcase, gîndindu-se că germanii care plimbau lumina felinarelor

electrice îl vor crede mort zărindu-i spatele. Și iată că submarinul plecase. La primele semne ale zilei Liosis a putut vedea un corp inert lîngă el. L-a recunoscut : era un matelot grec de pe acest „Peleus" internațional (britanici, greci, chinezi și chiar un rus). Matelotul Konstantinidis era mort. Împrejur pluteau scînduri, butoaie. Liosis credea că este singurul supraviețuitor cînd, dodată, văzu un om cramponîndu-se de o bîrnă. Era cel de-al treilea ofițer de pe „Peleus", un alt grec, Agis Kefalas. Kefalas abandonă bîrna și înotă către plută pe care o ajunse cu greu. În ciuda durerii sale la umăr, Liosis îl ajută pe ofițer să se urce pe plută. Acesta era grav rănit, brațul stîng avea o rană lungă, făcută de un glonț de mitralieră. Cei doi au hotărît să arunce în mare cadavrul lui Konstantinidis.

— Nu, privește, Liossis, toți acești rechini care îl vor sfîșia, nu, nu vreau să văd așa ceva, spuse Kefalas.

Au hotărît să aștepte căderea nopții. Apoi au făcut inventarul lucrurilor de pe plută. Au găsit biscuiți, apă potabilă — destul pentru cîteva zile dacă procedau rațional — au găsit, de asemenea, niște medicamente.

Au trecut patru zile. Liossis și Kefalas credeau că numai ei scăpaseră de pe „Peleus" cînd, în ceața tropicală, li s-a părut că zăresc o plută. Era foarte departe, iar ei nu aveau nici pînze, nici visle. De mai multe ori curenții au apropiat cele două ambarcațiuni, apoi acestea s-au îndepărtat una de alta.

Rana lui Kefalas se infecta. În sfîșit, în a opta zi de la naufragiu, cele două plute puteau comunica, apoi au reușit să se alăture. Pe această a doua plută erau britanicul Rocco Said și matelotul grec Argiros. Au trecut pe pluta lui Kefalas care suferea groaznic. Nu mai era apă de băut, iar medicamentele se împuținau. După douăzeci și cinci de zile de la dispariția lui „Peleus" cel de-al treilea ofițer a murit de gangrenă. Cei trei supraviețuitori i-au aruncat corpul în mare. Montaseră o pînză, iar o vislă servea drept cîrmă. S-au îndreptat către coasta africană, mergînd aproape la întîmplare. La 20 aprilie, după 38 de zile de la torpilarea lui „Peleus" a apărut un vas la orizont. Părea că se îndreaptă către plută. Cineva de pe cargou îi zărise pe naufragiați. După alte șapte zile, vaporul portughez Alexandre Silva intra în micul port Lobito, unde naufragiații au fost debarcați. Luaseră cu ei și pluta : autoritățile portugheze au constatat în ce stare se afla, urmele gloanțelor de mitralieră. A fost întocmit un raport, cei trei supraviețuitori au depus mărturie scrisă asupra împrejurărilor atroce prin care trecuseră după torpilarea lui „Peleus". Erau treizeci și două de victime, printre care căpitanul grec Minas Mavris.

Între timp submarinul U 852 își continuase drumul. La 3 mai el atingea coasta somalezilor. Brusc apăru, venind de pe pămînt, un avion englez. Era un quadrimotor „Squadron 621". Începură să cadă bombele. Atins, submarinul U 852 se îndreptă către pămîntul din apropiere, scufundîndu-se. Comandantul, ofițerii și echipajul au fost luați prizonieri. Englezii au găsit cartea de bord a submarinului. La sfîrșitul războiului au făcut cu ușurință apropierea între mărturiile supraviețuitorilor de pe vasul „Peleus".

Miercuri, 17 octombrie 1945 se deschidea la Hamburg un greu și grav proces. În fața unei curți marțiale engleze erau aduși locotenentul Heinz Eck, ofițerul August Hoffmann, medicul Walter Weisspfenning, inginerul șef Hans Richard Lenz, matelotul Schwender. Dacă nu ar fi fost în uniformă, primii doi acuzați ar fi părut mai degrabă niște studenți, niște „feciori de bani gata" decît ofițeri experimentați. Și-au recunoscut crimele ; Eck și-a argumentat ordinul prin teama de a nu fi fost reperat, atacat și scufundat a doua zi de dimineață de vreun avion care ar fi zărit bărcile și plutele. Comandantul Schnee a făcut totul pentru a-și salva oamenii. A vorbit de marea oboseală pe care o simțeau marinarii aceștia care navigau permanent în adîncime, la temperaturi interioare de 40 de grade în apropiere de Ecuator.

— Înțeleg de ce acest comandant își pierduse capul după o astfel de traversare, a spus el.

Au fost discutate sfaturile, instrucțiunile date de marele amiral K. Dönitz comandanților de submarine în privința salvării naufragiaților, după torpilări. Acesta era oarecum preludiul la procesul de la Nürnberg, care avea să înceapă o lună mai tîrziu, la 20 noiembrie 1945.

— Nu, nu primisem încă ordine de la Dönitz să distrug bărcile de salvare, plutele sau orice alt obiect pe care supraviețuitorii ar fi putut să se urce după torpilare, a răspuns Eck la una din întrebările tribunalului. A amintit însă cazul unui U 156 atacat de un „Liberator" american în timp ce comandantul submarinului se ocupa de salvarea naufragiaților de pe „Laconia (1)". De aici ordinul lui Dönitz de a nu mai acorda ajutor naufragiaților pentru a nu risca pierderea vreunui vas sau a echipajului. Cauza comandantului de vas Heinz Eck și a oamenilor săi, indiferent de argumentele aduse, nu putea fi apărată. Eck, Hoffmann, Weisspfenning au fost condamnați la moarte prin împușcare, Lenz la închisoare pe viață, Schwender, la 15 ani de închisoare.

(1) În urma torpilării vasului „Laconia", Dönitz, considerînd că submarinele sale puteau fi atacate de avioanele aliate fără a mai avea timp să se scufunde, în timp ce, conform legilor internaționale, se ocupau de salvarea naufragiaților, a întocmit ordinul „Triton Null", care interzicea orice salvare.

POFTIȚI PRIN CASĂ...

ORIZONTAL : 1) Casă cu teren cu tot ! — Șură (masc.) ! **2)** Casa — A „deretica" prin casă. **3)** Puțin șvaițer ! — Sistem cu multe case. **4)** Sar casa — Ținută în casă (pl.). **5)** Trăiesc la pol — În spatele porții ! — Ce lipsește dintr-un cat ! **6)** „La fereastra casei mele" — Cete ! **7)** Petre Banu — Cap de arhitect ! — Acoperișul capului (od.). **8)** Casa banilor — O casă răvășită ! **9)** „Unde a pus mîndra casa"... este una din melodiile sale — Începe croaziera ! **10)** Plus de casă — ...tot așa. **11)** Cat...e ! — Case de piatră.

VERTICAL : 1) Bărbatul casei — Document ce trece prin casă. **2)** Fac protecție la camere — Cerdacul din față ! **3)** În fața șurii ! — O floare din grădină. **4)** Cea mai harnică gospodină — Însușire din casă. **5)** Vila 34, apartamentul 1 ! — Fata din grădină ! — Cuiere ! **6)** Nicolae Horia — A trage după tine. **7)** Specialitate de cameră cu... cîntec — Intrare în casă ! **8)** Te scoate din palat ! — Colț de cîine ! **9)** Casă de cultură — Stă pe casă — ...la începutul dimineții ! **10)** Cuier ! — Stîlpii caselor — O casă cu bani (abr.). **11)** Omul casei (od.) — Blazonul unor case.

Ioan SASU — Vișeu de Sus

LA O ERATĂ

(Rebo eliptic anagramat : (7)+3=9)

Ionel ȘERBAN — Bîrlad

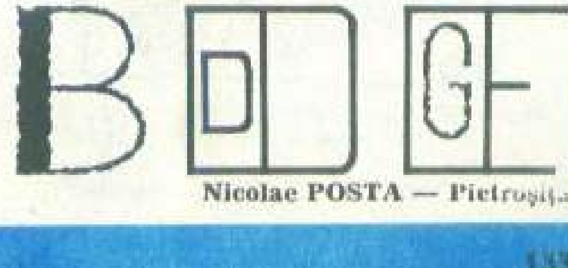
LA CĂLDURĂ

ORIZONTAL : 1) Generator de căldură (pl.). **2)** A trata cu multă căldură — Lucrează la temperaturi înalte. **3)** Lipsiți de căldură (fig.) — Agreabil refugiu estival — În acest loc. **4)** Cadet ! — Greșeli — Triptic în Deltă (sing.). **5)** Faptul de a... oferi — A se mări la căldură. **6)** „Sursă" de căldură internă ! — Grădină cu încălzire centrală — Antete ! **7)** Topite de căldură... din mers ! — Lac vulcanic în Carpați. **8)** Început de ironie ! — Înfierbîntați. **9)** Mici pești marini — Subsemnatul — Ridică temperatura corpului ! **10)** A însufleți — Cald ! — Similar (arh.). **11)** În întregime (mold.) — Se coc la soare — Marin Oprea. **12)** Blocuri fără încălzire — Ne întîmpină cu căldură.

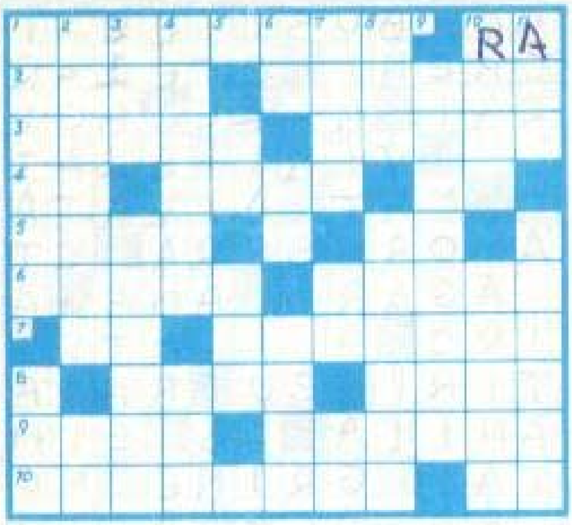
VERTICAL : 1) Căldură foarte mare ! **2)** „Visul" zilelor caniculare ! — Cu serviciul permanent la mare ! **3)** Graminee — Arsă de soare. **4)** Bene ! — Generatoare de căldură — Noroi (reg.). **5)** Cuprins de mirare —Sursă (antică) de căldură — Polițai turci. **6)** Fiecare cu căldurile sale — Consecință a căldurii excesive — Rece ! **7)** Foarte calde — „Responsabila" cu căldurile. **8)** Se încurcă des — Venit domnesc — În Rodna ! **9)** Bune ! — Confecționează haine călduroase — Dînsa. **10)** Încălzește orice atmosferă (fem.) — Merge cu motocicleta. **11)** Încuietori — Pline de căldură ! **12)** Făcută foc — Boală de căldură.

Marian FIRIMIȚĂ — București

TEHNICĂ (Triverb : 7,2,9)

Nicolae POSTA — Pietroșița

ZÎMBIȚI, VĂ ROG!

ORIZONTAL : 1) Imagine nereală — Soare vechi. 2) Fotografii — Pictor portretist englez, la modă în înalta societate a vremii lui, a cărui fiică Alice a învățat fotografia pentru a-i reproduce tablourile. 3) Împreună cu Eggert a realizat în anul 1928 noi tipuri de emulsii fotosensibile — Autorul unor fotomicrografii realizate cu ajutorul microscopului solar (1837). 4) Carte ! — A descoperit procedeul carbon prin dublu transfer și a făcut numeroase perfecționări heliogravurii (Joseph) — Wilie Andersen. 5) Atribut al fotografiei reprezentată cu succes de John Edwin Mayall (daguerrotipist american) (pl.) — Argint la oglindă ! 6) „Zeiță contemporană" ...fotografiată pentru prima oară din satelit ! — Accesorii din cabina actorilor. 7) Cută ! — A folosit, în anul 1843, fundaluri pictate sau desenate, pentru efectuarea de portrete. 8) Verb strict fotografic după developarea imaginii și limpezirea sa — Trib indonezian din insula Sumatra. 9) Alături de Rudolf a contribuit la realizarea, în anul 1890, a primelor obiective stigmatice — Se răspîndește pornind din același loc. 10) A descoperit în anul 1895 razele X și radiografia — Nichel.

VERTICAL : 1) Instrument destinat efectuării de fotografii, compus din obiectiv, cameră obscură, obturator etc. — Cu granulație mare (masc.). 2) Specie fotografică cu subiect uman foarte bine reprezentată în expozițiile amatorilor — Barbu Olteanu. 3) Două localități în Franța — A folosit în anul 1902 roșul de etil ca sensibilizator cromatic. 4) Șeful secției fotografice a editurii de artă Folkwang din Hagen (1922), autorul unor fotografii cu planuri apropiate de flori și obiecte, căruia i s-a acordat în 1960 distincția germană „Kulturpreis der Photographie" — Sensibilă de la început ! 5) Saly Wagner — Accentuat (abr. lex.). 6) Nelu Haidu — Argint — Întins. 7) Îți oferă posibilitatea luării unor fotografii panoramice — Cap de băiat ! — Osie ! 8) Rîu în Italia — A întrebuințat în anul 1853 cianura de potasiu pentru fixarea imaginilor pe bază de argint. 9) Cunoscută fotografă renumită pentru expozițiile sale de fotografii de copii. 10) A reproduce — Autor, în anul 1921, al imaginilor fotografice transmise prin telegrafia fără fir. 11) Academia de studii economice (abr.) — Prietenii Albei ca Zăpada.

Dicționar : DELI, AZE, SEN, AGE.

Petre CRĂCIUN — București

COPERTĂ LITERARĂ (2,5,3,2,8)

Aflați prin anagramare o urare pe care autorul o adresează tuturor cititorilor almanahului.

Ananei GAGNIUC — București

PĂTRAT 8 / 8

ORIZONTAL și VERTICAL : 1) Comună în județul Gorj. 2) Avocat. 3) Pereți prevăzuți cu tapete. 4) Ridicat (pop.) 5) Hîrtie de bună calitate. 6) Minereu de cupru. 7) Circulari. 8) Un neajuns al pielii (med.).

Bică PISOSCHI — Craiova

Acele seri de neuitat cu poeții la Cenaclu

Acele seri de neuitat cu poeții la Cenaclu

În istoria afectivă a **Cenaclului Flacăra al tineretului revoluționar** prezența poeților pe podiumul lui a însemnat întotdeauna momente de înaltă sărbătoare, cu ample rezonanțe în sufletul participanților. Mesajul poeziei adevărate își transmitea reverberațiile nu numai în sălile de cluburi și teatre sau sub cupolele vastelor spații din palatele culturii de pe tot întinsul țării, ci ele pătrundeau și se instalau durabil în memoria oamenilor, făcînd să vibreze, unificator, la înalte temperaturi morale și artistice, inima asistenței.

Timpul în curgerea lui estompează detalii, șterge nuanțe, decantează evenimentul de zgura nesemnificativului. Fără îndoială că din atîtea „întîmplări" ale **Cenaclului Flacăra,** multe se vor pierde din suvenirul participanților. Dar sînt unele momente ce vor rezista obstinat dintelui vremii. Printre acestea se află, în primul rînd, cele prilejuite de prezența poeților. Evocarea lor se cere neapărat consemnată pe albul hîrtiei. Nu numai pentru nostalgica lor readucere în actual, cît, mai ales, pentru semnificația lor ca stare sufletească și ca document. Deoarece trebuie să spunem că prezența poetului pe scenele cenaclului nu a însemnat doar citirea sau recitarea unor poeme, ci și stabilirea unui climat în ale cărui contururi evanescente poezia își trăia starea ei genuină. Poet și public parcă își uitau condiția lor telurică, devenind emițătoare și receptacole ale vibrațiilor lirice. Rareori mi-a fost dat în nu prea scurta mea existență să văd atîta putere de absorbție a poeziei, ca în **Cenaclul Flacăra.** Nu negăm partea de inefabil în receptarea poeziei. Dar în starea de beatitudine a participanților în fața poeziei nu era vorba de vreo mistică abandonare. Dimpotrivă, intensitatea receptivității provenea din lucida dorință de frumos, din conștiința asistenței că se află în fața unui veritabil act artistic. Și poezia cultivată în **Cenaclul Flacăra** s-a vrut întotdeauna un autentic act artistic. O poezie de superioare însușiri estetice, dar și de substanță superior-umană. Cînd se întruneau aceste două condiții, care de fapt sînt de nedespărțit în lirica adevărată, poezia de pe scena cenaclului capta irezistibil, prin incantațiile ei, atenția a mii de oameni.

Din cele ce vor urma, valoarea de document se va impune și fără comentariile noastre. (O precizare: din formele variate de prezență a poeziei în manifestările cenaclului, ne vom opri la una singură și anume la aceea care s-a numit **medalion** sau **antologie poetică** și s-a realizat prin participarea unui poet de prestigiu. Selecția poemelor a fost făcută de poetul Adrian Păunescu, cu excepția a două cazuri, dintre care unul legat de prezența lui Gheorghe Dinu). Creațiile poetului erau citite sau recitite, fie de el însuși, fie de actori, fie și de unul și de ceilalți în aceeași ședință. Vom trece în revistă, așadar, numai aceste medalioane.

...Era în seara zilei de 24 septembrie 1973. Cenaclul se găsea la a doua sa întîlnire, prima – cea inaugurală – fusese la 17 septembrie. Ne aflam într-o încăpere a Casei de cultură a sectorului 1 din Capitală. Poetul Adrian Păunescu, conducătorul cenaclului, la finele cuvîntului de deschidere a adunării, anunță: „Astăzi, programul este și mai interesant ca data trecută, după părerea noastră. Avem printre noi pe marele prinț al avangardei de substanță, pe Ștefan Roll, care ne va citi cîteva poezii și după aceea țin secret ce va urma, dacă va mai putea urma ceva după Ștefan Roll". Desigur că a mai urmat „ceva" după Gheorghe Dinu (Ștefan

Ștefan Roll

Roll), dar seara cu el a fost copleșitoare. Îl știam pe dragul meu „Nea Ghiță" mereu cu zîmbetul pe buze, cu sclipirea aceea jucăușă în lumina ochilor, prevestitoare a vreunei noi glume, a vreunei ironii blînde sau a vreunui memorabil calambur; în seara despre care e vorba, însă, poetul atîtor surprinzătoare metafore nu putea să-și ascundă emoția. Septuagenarul vădea timidități de adolescent. Cu glas întretăiat de vizibile emoții, poetul a început să vorbească. (Transcriem din stenograma efectuată de rapida stenodactilografă a cenaclului, Gina Virvici.)

„Dragi prieteni ai poeziei, după ce vă voi citi, veți fi și prietenii mei. Căutînd printre hîrtiile mele vagabonde, să vă citesc ceva, la invitația prietenului Păunescu, care este un copil din flori al păunilor poeziei, am luat ce-am putut, așa că, ce-o fi, o fi! Deci căutînd printre aceste hîrtii, am dat peste niște versuri scrise la moartea Mariei Tănase, nepublicate, și m-am gîndit că ar fi foarte bine, cu îngăduința dumneavoastră, să-mi permiteți să le citesc astă-seară, ca un omagiu comemorativ pentru cea care a fost un mare poet al glasului. E și o poezie scrisă cînd ea s-a îmbolnăvit deodată și a murit foarte curînd. (Citește două poezii). Dragi prieteni, să nu vă surprindă accentul intim cu care vorbesc despre Maria. Am fost foarte bun prieten cu ea, încă înainte de a deveni marea noastră cîntăreață. Maria Tănase era fata unui grădinar din Mărțișor, care avea grădina lui de flori. Nici nu se putea ca tatăl Mariei Tănase să nu aibă grădina lui de flori! Acolo, în Mărțișor, venea în fiecare duminică cel mai bun prieten al tatălui ei, care era Dragomir, celebrul băcan din Piața Victoriei (în realitate, Piața Palatului n.n.), care avea delicatesele cele mai extraordinare — fazani, icre negre etc. Acest Dragomir era și un avar: venea cu franzeluța, cu bucățica lui de brînză, se așeza în grădină și stăteau de vorbă. Venea și Maria și începea să cînte. Tatăl ei era oltean, iar mama, ardeleancă din Făgăraș. Maria a știut să dea cîntecelor ei accentul fiecărei provincii. Cînd cînta muntenește, cînta ca o munteancă; cînd cînta oltenește, cînta cu cobilița pe umăr; moldovenește, cu iia pe ea și așa mai departe. Vedeam eu că Maria are voce. (Vreau să mă laud că sînt unul din ctitorii ei). Pe vremea aceea mă cam șprițuiam pe Calea Buzești, unde era un restaurant „Coșna" și, lîngă el, în Piața Buzești, era unul mai mic. Eu mă duceam la acesta și acolo negustorul mi s-a plîns odată că nu-i merge. I-am spus: — ce-ai zice dacă ți-aș aduce o cîntăreață? Maria era măritată cu Sandu Eliad, regizor de teatru, și o duceau destul de greu. Maria a venit și a început să cînte. În două săptămîni, în local nu mai exista nici un loc, trebuia să-ți rezervi masă cu ore înainte... Între timp, Maria Tănase și-a cucerit faima pe care o merita cu prisosință... Dar Maria Tănase a fost o mare generoasă. Eu stăteam într-o cameră (în mansardă), nu eram încă însurat. Și-mi zice Maria: — Hai să-ți cumpăr și ție mobilă. — Unde s-o pun?... S-a dus, și am fost anunțat să viu să-mi ridic mobila, era un vagon de mobilă. Am refuzat-o, unde era s-o duc? și s-o vînd nu se făcea!... Nea Tănase stătea aproape de Arghezi, în Mărțișor, și de multe ori stăteau de vorbă. Maria se ducea din cînd în cînd la tatăl ei. Se întîlnește cu o femeie, care o întreabă: — Ce faci, Marie? — Bine, dar tu? — Vai de capul meu, am trei copii, bărbatul, vai de capul lui. — Bine, îți fac o casă! A doua zi, Maria Tănase s-a dus la Doicescu (arhitect de mare prestigiu n.n.) și i-a spus: — Octave, îi faci o casă lui Florica. Și i-a făcut o casă, prima, în Mărțișor. Am fost și noi la inaugurare... Cred că e destul. Am vrut, după aceste versuri de doliu, să vă dau și ceva mai vesel despre ea. A și murit așa. N-a regretat. A cerut să fie înmormîntată fără nimic pe ea, numai cu un giulgiu, și să-i stropească mormîntul prietenii cu ulciorul." (Continuă lectura altor poezii).

S-a simțit bine în seara aceea Gheorghe Dinu în **Cenaclul Flacăra.** A ascultat atent programul, a participat la discuții. Mi-a și mărturisit că l-a impresionat publicul cenaclului, atît de iubitor de poezie, iar într-o altă întîlnire cu el, mi-a spus: „Împînziți țara cu poezie ...O cărați cu trenul, cu mașina, cu vaporul, cu avionul... Bine faceți..."

Un alt poet peste care acum fulguie eternitatea, Emil Botta, a prilejuit **Cenaclului Flacăra** nu un fragment de timp — adică o oră, un moment — ci (reluăm denumirea) o stare de suflet, adică o transpunere în fluxul unei emoții de o mare și intensă puritate. A fost prezentat de Alexandru Paleologu. A fost prezentat frumos și cuprinzător. Erau prezenți în sală — tot în Slătineanu — cîțiva actori (Simona Bondoc, Ioana Manolescu, Lucia Mureșan, Mihai Dogaru, Cornel Dumitraș, Matei Gheorghiu, Dan Tufaru) pentru a recita din poeziile autorului cărții „Întunecatul April". Emil Botta n-a putut rămîne pînă la sfîrșit în cenaclu. Avea spectacol. N-a stat nici la recitarea poemelor sale. Era foarte contrariat de acest fapt. Deși nu avea nici o vină, se simțea direct culpabil, se autoacuza drept provocator al unei grave ofense. Nu putea fi consolat de nici o vorbă. Apoi mai era și copleșit de emoție. Actor de profesie, Emil Botta avea trac, un trac paralizant, în fața publicului din cenaclu. Conducîndu-l spre scaunul pe care avea să șadă, îmi spunea torturat: „Ce crezi, o să mă suporte oamenii aceștia?" Oamenii nu numai că l-au suportat, dar l-au privit și ascultat ca într-un

sacru ceremonial. Oamenii știau că sînt contemporani cu un mare poet.

În vocabule rostite rar — rar fiindcă erau smulse din adîncimi afective — și cu umilitate — umilitatea omului care-și respectă semenul și nu vrea să știrbească prin nimic demnitatea umană — s-a confesat Emil Botta:

„Trebuie să mulțumesc domnilor celor prezenți, trebuie să mulțumesc poetului, prietenului Adrian Păunescu, care mi-a făcut

Emil Botta

favoarea creînd această seară pe care, deși luni, aș numi-o «duminica mea», deci sărbătoarea mea. Îi mulțumesc eminentului Alexandru Paleologu pentru cuvîntul său de o rigoare și o strictețe aproape dureroasă, pentru această analiză spectrală a cuvîntului scris și, aș spune, a operei mele. Cînd spun opera mea, altceva simt, nu e vorba de o operă, e ceva mai mult sau mai puțin. Sînt eu în fața lumii. În sfîrșit, judecățile sale asupra poeziilor mele m-au impresionat profund. Îi mulțumesc mult. Mulțumesc de o mie de ori, mulțumesc colegilor și colegelor mele de teatru, care îmi fac o înaltă cinste de a spune din versurile mele. Cu foarte multă sfială spun versurile mele, pentru că ceea ce am scris este mai mult o tentativă, o încercare adeseori nebunească de a mă apropia de acel ceva indefinisabil, de acel nu știu cum, nu știu ce, care este poezia, acel nu știu ce indefinisabil apropiat de sublim, în sfîrșit un act de încercare de a cuceri nu știu ce absolut. Vă mulțumesc încă o dată. Poeziile mele sînt — cred eu, după mine — un ciclu al unei călătorii, al unei fabuloase călătorii în jurul odăii mele, o călătorie cu ochii închiși și, totodată, foarte mari deschiși, o călătorie în care am văzut aievea — așa cum a văzut doctorul din Bittenberg, Luther — și pe Diavol și pe adversarul său, pe Dumnezeu... Toți oamenii acestui pămînt, acestei țări, pădurile, munții și apele sînt idolii mei, muzele mele aș spune. Pămîntul, copacii și apele țării în care m-am născut, oamenii acestei țări, căreia îi datorez atît de mult ; îi datorez acestei țări graiul în care vorbesc, le datorez totul și îi datorez fiorul acela care m-a făcut să iubesc poezia, frumusețea — prin aceasta cuprind tot, teatrul, tot ce este frumos —, să iubesc cu multă sfială. Țării mele îi datorez totul. Cu aceasta voi încheia. Încă o dată vă mulțumesc mult, vă mulțumesc cu imensă recunoștință." (Citește **Domnul Amărăciune**).

Demn și inspirat urmaș al marii poezii românești, cu verbul netocit, deși laborios prelucrat, cu gîndul ivit deopotrivă din inima lui și din inima țării, poetul Ioan Alexandru a înnobilat cu lirica sa complexă și generoasă o seară brașoveană a **Cenaclului Flacăra.** Deși petrecută în luna mărțișorului din anul 1974, avem în față seara aceea. E așa pentru că impresiile ce m-au încercat în acele ore puternic impregnate în mine, de comuniune între poet și auditoriul său, nu se pot șterge ușor. Studenți și cadre universitare din orașul de la poalele Tîmpei dominau sala. Versurile rostite de poet, pline de sevă, le acaparaseră mintea, sufletul. Ele ilustrau confesiunea ce precedase lectura :

„Sînt foarte bucuros să văd atîtea fețe minunate de tineri și mă gîndesc cît de puțini poeți din lume au acces la astfel de întîlniri. Am experiență, am fost plecat la studii în străinătate, și mulți poeți cu renume au un public foarte mic. A fi poet aici, la noi, și a sluji această patrie a noastră în lumina marilor idealuri ale societății socialiste românești este o bucurie și pentru mine ca poet. Vreau să scriu o poezie pe măsura marilor noștri înaintași, poeții transilvăneni, pe care aș îndrăzni să-i continui și să-i duc la desăvîrșire, în spiritul dragostei de patrie pe care acești mari înaintași au avut-o."

La cenaclul ținut într-o luni din luna februarie a anului 1974 la Academia „Ștefan Gheorghiu" e prezent, cu înfățișarea sa plăcută, tonică, poetul Alexandru Andrițoiu. Dar

Al. Andrițoiu

e prezent, mai ales, cu poezia sa de rafinate limpezimi și incantatorii ritmuri. Medalionul e prefațat de Aurel Dragoș Munteanu. La invitația poetului Adrian Păunescu „să spună citeva vorbe despre sine, despre poezia sa", Al. Andrițoiu se mărturisește: „Voi începe așa cum încep toți în situații similare, adică cu emoția care te stăpînește în asemenea antologii. Sînt fericit că la această antologie participă oameni din toate unghiurile României, pentru că idealul nostru, al tuturor poeților care cred cu adevărat în poezie, este acela ca poezia lor să se ridice la scară națională și abia apoi să vorbească despre universalitatea ei. Stau în fața unor activiști care reprezintă, pe lîngă gîndirea ideologică, socială, și gîndirea culturală a cotei 1974 a socialismului românesc și sînt fericit ca în numele poeziei și al confraților mei să-i salut cu toată dragostea. Despre poezia mea ce-aș putea spune? Marele sculptor român Paciurea, întrebat cum sculptează, a luat dalta și ciocanul și intrînd cu ele în marmură le-a spus: „Iată, așa". Aceasta a fost lecția pe care a putut să le-o dea. Eu am plecat de la o poezie mai dură, mai zgrunțuroasă, în conformitate cu epoca în care am început să scriu. Aurel Dragoș Munteanu avea dreptate cînd vorbea despre o metamorfoză a stilurilor în poezia mea. Noi care scriem astăzi într-un stil neoclasic cu aplecare spre limpezime și armonie, după ce am ucenicit în școala mai dură a poeziei, gîndim la fel, crezul nostru e partinic, comunist, avem aceeași frumoasă, sfîntă încredere în România. Facem parte cam din aceeași generație, și cineva întreba în mașină care ar fi perioada care cuprinde anii aceleiași generații. În cazul de față, eu cu Adrian Păunescu, cu toată deosebirea de vîrstă, sîntem în cercul de foc al aceleiași generații, pentru că gîndul nostru lucid asupra poeziei, întîlnirea noastră s-a făcut sub bolta aceleiași epoci. Eu, despre mine, prea multe nu aș avea să vă spun. Ovidiu a spus că o carte trebuie să-și aibă de la sine soarta sa, cartea e un ambasador al nostru. Cînd în sufletele cititorilor vor fi numai murmure de carte și melodie, atunci arta își va fi împlinit menirea și între viață și poezie nu va mai fi nimic." Poetul a citit o poezie de sorginte „mai populară", cum singur și-a caracterizat-o. Au mai citit din opera poetului actorii: Sorin Gheorghiu, Florian Pittiș, Mihail Stan, Silviu Stănculescu. Seara cu poetul Alexandru Andrițoiu a făcut să arcuiască în inimile participanților armonii de curcubee.

În seara zilei de 4 februarie 1974, **Cenaclul Flacăra** a oferit publicului său prilejul de a se întîlni cu una dintre cele mai reprezentative figuri ale liricii noastre contemporane. Maria Banuș a fost subiectul medalionului antologic din seara respectivă. Poeta a fost prezentată de Aurel Dragoș Munteanu, care a spus printre alte aprecieri congruente: „Vreau să remarc un lucru trecut cu vederea de critica noastră. Maria Banuș este poate cea mai completă poetă a orașului București. Nouă, ca buni bucureșteni, ne place să ne confundăm în atmosfera aceasta de cartier bucureștean, cu lirismul caselor mici, cu oamenii ei – covrigarul, croitorul, frizerul. Dealtfel, francezii au creat o poezie foarte autentică în acest sens. Lucru care se întîmplă mai puțin în poezia românească și Maria Banuș e poate singura mare poetă care a consacrat o carte Bucureștiului – în afară de momentul cînd orașul a împlinit cinci sute de ani de existență și au apărut cărți de circumstanță –, Maria Banuș este

Maria Banuș

singura poetă mare într-adevăr a unui București de vis, autentic și cu foarte mare căldură înfățișat." În seara aceea, poeta a rostit următoarele: „Nu știu dacă am să fac o profesiune de credință (poetul Adrian Păunescu o rugase în acest sens n.n.) sau poate că ea va fi implicată în cele două-trei cuvinte foarte banale pe care o să le spun, dar din care dumneavoastră veți înțelege că undeva, cumva, ele se leagă și de ceea ce cred eu despre poezie. Vreau să spun că pentru mine această ședință de cenaclu nu are, ca pentru mulți dintre dv. de aici, un caracter obișnuit. E ceva festiv, care m-a emoționat

și încă mă emoționează profund. Și că nu pot să înțeleg poezia în afara acestui circuit de căldură umană, de prezență omenească stabilită aici între noi și care se stabilește în cercuri mai largi atunci cînd este vorba de o poezie autentică, adevărată ; ea poate cuprinde o țară și, uneori, pentru acei fericiți dintre noi, depășește chiar granițele țării. Poate ați înțeles din ce am spus că eu cred într-o poezie adevărată, o poezie care crește nu numai dinăuntru, ci și în trup și

Mihai Beniuc

în haină în același timp, dar care trebuie să aibă o inimă, un creier, un trup și o haină. Toate acestea trebuie să formeze un tot foarte strîns, foarte organic legat între ele. Eu sînt pentru o poezie a adevărului și a dragostei. Aș mai adăuga — nu știu dacă am spus la început, în afară de faptul că e un prilej festiv, de bucurie întîlnirea noastră de aici — un cuvînt cald de mulțumire tuturor celor care au avut cuvinte bune despre ce-am făcut eu din viața și din lucrul mîinilor mele și să mulțumesc actorilor și actrițelor care au citit, cu o consumată, rafinată și simplă artă, modestele mele versuri. Dacă îmi permiteți, am să citesc o poezie la care țin foarte mult : **Bucureștii copilăriei.**"

Au citit din opera poetei actorii : Constantin Băltărețu, Tamara Crețulescu, Ion Marinescu, Gelu Nițu, Adriana Popovici.

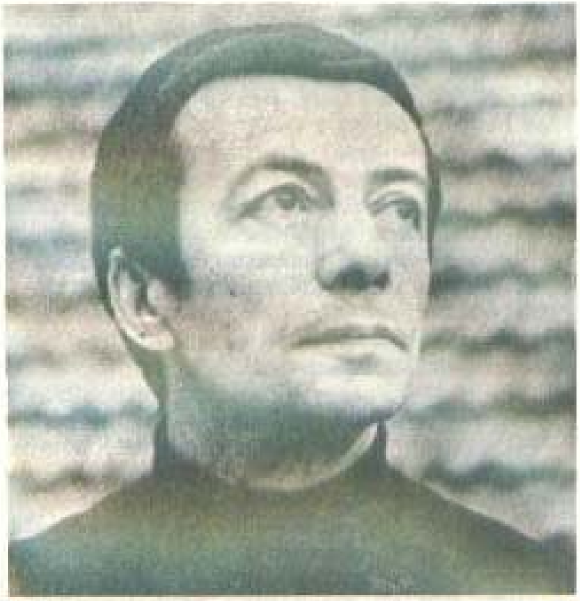
În anul cînd Mihai Beniuc a fost invitatul **Cenaclului Flacăra,** poetul intrase în anii premergători împlinirii a șapte decenii de la naștere. Cenaclul și-a desfășurat programul la Casa de cultură a studenților „Grigore Preoteasa" din Calea Plevnei. Deci un public tînăr. „Inima bătrînului Vezuv" a bătut în seara aceea tot atît de tinerește ca și inimile tinerilor care-l înconjurau. Am simțit asta din zîmbetul care-i cuprinsese fața, din licărul mai viu al ochilor, din destinderea cutelor, din debitul incredibil de vioi al vorbelor. Poetul a început să schițeze momente din viața lui. O făcea nu de circumstanță, ci — vădit — **îi plăcea** să se confeseze. Poezia lui Mihai Beniuc, atît cît a fost citită în cenaclu, a vrăjit, pur și simplu, sufletul tinerilor prin căldura ei, prin spontaneitatea ei, prin directitudinea ei, dar și prin tonurile ei melancolice, elegiace, grave. Am avut și în momentele acelea sentimentul că Mihai Beniuc e un mare poet al liricii noastre românești. Desprindem din confesiunile poetului :

„Am fost un om care în viața lui a ezitat între poezie și știință. Am umblat în zigzag între poezie și știință. Știință, în românește

Nina Cassian

am publicat puțin ; mai mult în engleză și germană. Poezie am scris mai mult în românește, pentru că îmi place această limbă românească... Eu sînt unul dintre scriitorii care au nenumărate caiete de însemnări filologice, de diletant desigur. Am studiat cuvintele, căutîndu-le sensul, pentru că lor, cuvintelor, trebuie să le găsești articulațiile prin care se pot lega ca să dea ceva nou... Poezia este mai potrivită pentru o comunicare cu oamenii decît proza. Scriu poezie așa cum m-am obișnuit, adică despre ce am în suflet... Acum, dragostea o las pe seama voastră, a celor tineri, în nădejdea că voi veți putea să scrieți poezie mult mai frumoasă decît a mea ; și despre realități aveți să scrieți voi mult mai frumos decît am reușit noi."

Geo Dumitrescu

Inteligenta, lucida poetă – așa cum, unilateral, au definit-o unii critici pe Nina Cassian – a fost în seara cînd a apărut în cadrul medalionului antologic copleșită de emoție. A spus-o ea însăși, la sfîrșitul ședinței : „În primul rînd, a trăi emoția pe care vă închipuiți că am trăit-o eu auzind aceste poezii mai vechi sau mai noi este aproape insuportabilă. Vă spun, sînt absolut la pămînt. De mulțumire și fericire, de felul cum ați reacționat. Din cînd în cînd am simțit că chiar v-a venit să o faceți. Unele poezii mi s-au părut foarte bune, probabil că au cîștigat prin interpretare. Sînteți șapte personalități artistice cu totul deosebite și este extraordinar că s-a nimerit așa. Sînt foarte fericită și emoționată." Medalionul a fost prefațat de poetul Nicolae Dragoș, care, printre alte juste aprecieri, a spus : „De la cartea de debut **La scara 1/1,** tipărită în 1947, pînă la **Loto poemele** din 1972, au trecut cam 25 de ani. Este într-adevăr fascinantă o călătorie prin universul de metafore și drame lirice pe care Nina Cassian le aduce vederii cu un curaj și o naturalețe a expunerii ce te face să înțelegi că o atare ipostază confesională e nu numai condiția necesară a unei biografii poetice, ci însăși condiția de existență a autoarei."

„Eu văd în Geo Dumitrescu un mare poet și un poet bun pentru noi toți, pentru generația noastră literară, căci avem nevoie de o poezie revoluționară și o poezie a revoluției". Astfel suna un pasaj din cuvîntul de prezentare a poetului Geo Dumitrescu rostit de cel ce conduce **Cenaclul Flacăra,** poetul Adrian Păunescu. În seara sticloasă a unui început de geros decembrie 1973, inimile participanților au fost încălzite pînă la incandescență de prezența autorului memorabilei cărți **Libertatea de a trage cu pușca** și al altora care au hotărît un loc inconfundabil în devenirea liricii contemporane românești unei opere poetice de „adîncimea unui lirism care, sub aparențele simplității, este în fond complex și subtil" (Eugen Simion).

Au recitat poezii de Geo Dumitrescu actorii : Dinu Ianculescu, Ion Marinescu, Florian Pittiș, Victor Rebengiuc, Dan Tufaru, Rodica Sanda Țuțuianu.

După recitări, poetul Adrian Păunescu intervine : „Trebuie să vă mărturisesc că la sărbătoarea sa este de față chiar Geo Dumitrescu, cel sărbătorit. În ultimul veac s-au întîmplat mai rar aceste lucruri. Îl rugăm pe Geo Dumitrescu să fie mai puțin zgîrcit ca de obicei și să ne vorbească. Poate că dragostea cu care acești artiști s-au apropiat de poezia lui îl va determina să fie mai puțin zgîrcit ca de obicei, mai ales că astă-seară se adresează unui public căruia îi poate vorbi ca unui prieten, chiar dacă nu ne cunoaște pe toți."

Cuvîntul lui Geo Dumitrescu : „Ca unor prieteni, cu prietenie și cu recunoștință mă adresez dumneavoastră, celor care ați venit astăseară și ați rămas pînă la această oră, celor care ați inițiat **Cenaclul Flacăra** – și amicului meu Adrian Păunescu, și străluciților slujitori ai scenei care au binevoit să se apropie de niște texte și să le onoreze cu excelenta lor interpretare. Deci mulțumesc tuturor. Mai mult n-o să prea am ce să spun, nici nu sînt în măsură să spun deocamdată. Dar în chip de mulțumire vă voi citi un scurt poem inedit, care se cheamă **Scutire.**"

După cum se vede, poetul n-a fost prea darnic cu vorbele, în schimb au vorbit mult prin densitate și sugestii poemele sale, creații ale unui poet pe cît de original, pe atît de autentic.

„Eu sînt un poet optimist" a declarat odată în **Cenaclul Flacăra** poetul Ion Gheorghe.

Ion Gheorghe

Cu acest „poet optimist", cu poezia lui de puternică vitalitate, de rare virtuţi expresive, a luat contact publicul cenaclului într-o luni din toamna anului 1973, în sala teatrului Giuleşti. Verbul plastic şi plesnind de sens al poeziei lui Ion Gheorghe solicita cu intensitate auditoriul. Atenţia era, nu odată, violentată de o expresie insolită şi densă, semn nu al extravaganţei, ci al robusteţei inspiraţiei. Mă gîndeam în acele momente că n-ar fi stricat să fie în sală şi vreun critic contestatar al poeziei lui Ion Gheorghe : şi-ar fi dat seama de forţa de sugestie a acestei poezii, de adîncile ei semnificaţii. Prefaţa

Ion Horea

medalionului a fost semnată de Traian Stoica şi din textul ei cere îngăduinţa să transcrie: „Ideea de «naştere a doua» se răsfrînge asupra întregii lumi explorate de poet. Totul e refăcut, e reconstituit în virtutea unei insolite viziuni. Revelatoare pentru aceasta e interpretarea folclorului, a mitologiei populare româneşti. Aici Ion Gheorghe e de o profundă originalitate. În poezia lui Ion Gheorghe folclorul nu intră ca un simplu motiv, ca un element decorativ de **autohtonizare.** El retrăieşte creaţia populară, considerînd-o ca pe o **cultură** a satului, o **cronică** orală ţărănească, expresie a probelor prin care a trecut poporul român. Mergînd pînă la condiţia arhaică a acestei culturi, poetul nu interpretează elementele ei ca pe nişte fenomene supranaturale, ci le vede ca pe nişte realităţi viabile în relaţii istorice sau familiare cu viaţa lumii ţărăneşti. Toată această cufundare în mitologia populară prilejuieşte poetului lirica de meditaţie asupra rostului omului în istorie şi în viaţa lui de toate zilele."

În seara zilei de 11 februarie 1974 **Cenaclul Flacăra** a fost invitatul I.A.T.C.-ului. Artista poporului Eugenia Popovici a făcut oficiul de gazdă la Teatrul Mic. Poetul antologat a fost Ion Horea.

Climatul : sincer, cald, calm, a fost determinat de poet cu a sa înfăţişare de decentă modestie şi de a sa poezie de frumos şi sugestiv echilibru al gîndului şi sentimentului.

Poetul Adrian Păunescu, în prefaţa sa la medalion, a spus : „Noi credem că Ion Horea este unul dintre puţinii poeţi contemporani care au reuşit să clasicizeze un mesaj... Ion Horea impune figura unui poet clasic. În Ion Horea eu văd pe poetul cel mai realizat al generaţiei sale".

Poezia lui Marin Sorescu – se ştie – nu e numai una dintre cele mai citite, ci şi una care e mult îndrăgită şi ca **spectacol.** Citită individual sau declamată pe scenă, ea este urmărită, în amîndouă ipostazele, cu interes maxim. Aşa că nu e prea greu de bănuit succesul serii de 11 martie 1974, cînd la „întîmplarea" **Cenaclului Flacăra** de la Facultatea de chimie a Universităţii din Bucureşti a luat parte ca invitat poetul Marin Sorescu. Poetul antologat a fost prezentat de criticul Eugen Simion, din al cărui substanţial cuvînt desprindem : „Eu îl socotesc un poet nu numai accesibil, dar şi profund. Am să mă refer la ultima lui carte, care a fost primită de critici în mod diferit, cei mai mulţi neînţelegînd esenţialul ei. Este vorba de volumul **La lilieci,** unde aparent Marin Sorescu îşi povesteşte anii de mică copilărie, de primă co-

Marin Sorescu

pilărie, un volum de versuri care a fost considerat ca un volum umoristic. Este un volum substanțial, un volum de versuri care dovedește un lucru foarte important pentru poezia românească și anume că se poate face poezie modernă cu elemente aparent compromise de poezie mai veche. De aproape șaptezeci de ani literatura română trăiește cu obsesia sămănătorismului și oricine încearcă să-și contureze un drum, începe prin a nega sămănătorismul. Volumul lui Marin Sorescu a fost interpretat ca încă o critică făcută viziunii sămănătoriste, tradiționaliste în poezia noastră. Foarte important este că Marin Sorescu face o poezie foarte modernă, cu un stil foarte modern, folosind compromisele mijloace ale părinților săi spirituali, dovedind că faptul este posibil. Poziția nu aparține obiectului, ci aceluia care privește. Există atita poezie în univers cită sintem noi capabili să punem în el. Povestind întimplări cu haz, care au substrat tragic, din viața unui sat oltenesc, Lilieci, Sorescu reconstituie un sistem de valori care sînt amenințate de epoca noastră industrială. Această poezie are un al doilea plan, care este mai de grabă trist decît vesel. Aceasta mi se pare a fi condiția poeziei lui Sorescu, poezie de învelișuri inveselitoare, dar de miez filozofic foarte pronunțat și foarte amar."

Din incitantul dialog pe care Adrian Păunescu l-a avut cu Marin Sorescu (dialog care

Nicolae Dragoș

Ioan Alexandru

va trebui cîndva transcris integral) redăm următoarea „profesie de credință" a invitatului : „Cred în ceea ce spun și niciodată, în nici o ocazie, nu sînt în situația de a rupe vreo foaie din toate cărțile mele. Ce scriu, scriu în deplină conștiință a datoriei mele față de oameni. Acesta este un criteriu — în primul rînd, trebuie să crezi neabătut, să ai un crez al tău estetic și politic. Crezul meu este să spun adevărul și să fiu contemporan cu mine însumi și cu oamenii pentru care scriu. Și trebuie să ai curajul de a merge pînă la capăt pe un drum care cîteodată poate să placă unor anumite persoane sau nu, dar care este drumul tău, și dacă ți-ai găsit acest drum nu ai de ce să te temi."

Încheind trecerea în revistă a medalioanelor poetice din **Cenaclul Flacăra** nu trebuie omis faptul că și alți poeți au onorat cu prezența lor „întîmplările" cenaclului. Prezența lor va trebui cîndva „povestită". Deocamdată vom scrie numele poetului Nicolae Dragoș. Îi scriem numele pentru că socotim că prezența lui **activă** în cenaclul echivalează cu importanța unui medalion. Nicolae Dragoș i-a fost cenaclului un frecvent și fervent participant. Intervențiile lui au fost întotdeauna interesante, cu puncte de vedere originale, fermitatea lor ideologică neinlăturind nuanțele în aprecierea estetică. Iar poemele sale — nu o dată auzite în cenaclu — au primit aplauzele cuvenite artei adevărate.

TRAIAN STOICA

racul

PIM

